ఓమ్

పరబ్రహ్మణే నమః

యజుర్వేదుల కుపయుక్తమగు

వివాహప్రయోగదర్పణము.

(సస్వర క్రియా తంత్ర సహితము)

ఇది,

మచిలీపట్టణనివాసులగు

చిల్లా నాగలింగశాస్త్రులవారి పుత్రులగు

లక్ష్మీనృసింహశాస్త్రిచే

వ్రాయబడి

వేదపరిజ్ఞాతలచే

స్వకీయ

ఆర్యానందముద్రా

ముద్రింపించి ప్రకటింపబడియె.

మచిలీపట్టణము.

(తృతీయ ముద్రణము)

రిజిస్టరుకాపీరైటు]   1940.   వెల రు 0-8-0.

వలయువారు:- ఆర్యానంద ప్రెస్, బచ్చుపేట, మచిలీపట్టణము.

ధర్మశాస్త్రగ్రంథముల ప్రకటన.

(1) ధర్మప్రవృత్తి-తాత్పర్యసహితము ప్రతి 1 కి రు 2-8-0
(2) ధర్మసింధువు-మూలము ... 2-8-0
(3) అభినవమడశీతి-తాత్పర్యసహితము 1-0-0
(4) పరాశరస్మృతి- (అచ్చులోనున్నది) ......
(5) ఆశౌచనిర్ణయదర్పణము- (తా-స) 0-4-0
(6) విశ్వేశ్వరస్మృతి- (తా-స) 0-4-0
(7) కాలమాధవీయం- (తా-స) 2-8-0
(8) శూద్రాపరము 1-0-0
(9) శూద్రకమలాకరస్మృతి-పూర్వప్రయోగం 1-4-0
(10) పురాణోక్తకర్మప్రకాశిక 1-8-0
(11) పురాణోక్త అపరచంద్రిక 1-8-0
(12) యాజుషాపరము 2-0-0
(13) ఋగ్వేదాపరప్రయోగము 1-4-0
(14) శైవాపరము ... 1-0-0
(15) యల్లాజీయము-తాత్పర్యసహితము 2-0-0
(16) రామోత్సవరత్నదర్శిని 1-8-0
(17) ఆశ్వలాయనగృహ్యసూత్రం-నారాయణీయ
వృత్తిర్నామభాష్యము-గృహ్యపరిశిష్టసహితం-(తా-స) 1-0-0
(18) స్మార్తశైవాగమప్రయోగం ... 1-4-0
(19) యాజుషస్మార్తానుక్రమణిక- 4 భాగములు 4-0-0
(20) నిర్ణయసింధువు (అచ్చులోను) ......
(21) యాజుషస్మార్తమంత్రపాఠము- ప్రథమభాగం-సస్వరం 2-8-0
(22) డిటో రెండవభాగము-సస్వరం 2-0-0
(23) ఋగ్వేద పూర్వప్రయోగచంద్రిక- స్వరం 1-8-0
(24) ఆశ్వలాయన స్మార్తప్రదీపిక- 2 భాగములు 0-12-0
(25) వేమనసూక్తిరత్నాకరము 4000 పద్యములు గలవు 2-0-0

ఆర్యానంద ప్రెస్, బచ్చుపేట, మచిలీపట్టణము.

(26) శ్రీగురుభక్తవిజయము— పాండురంగ, శ్రీరంగ పటలము లుండును— ప్రతి ౧ కి రు	5	0	0
(27) మహావాక్యరత్నప్రభావళి—వేదాంతగ్రంథము	1	8	0
(28) స్త్రీవ్రతరత్నమంజరి—వచనకావ్యము	1	0	0
(29) జైమినిసూత్రములు	1	4	0
(30) ముహూర్తమార్తాండము— తాత్పర్యసహితము	1	8	0
(31) ముహూర్తదర్పణము—దీపిక—గ్రహాసమయు సహితం	0	12	0
పూర్వకాలామృతము—పదవిభాగ, టీకా, తా. స	1	8	0
(33) ముహూర్తచింతామణి— తా—స	1	4	0
(34) ముహూర్తప్రదర్శని— తా—స	1	0	0
(35) ముహూర్తచంద్రిక లేక విద్యామాధవీయము	0	8	0
(36) పంచాంగసరళి—ప్రత్యబ్దఫలంగలది - తా—స		0	0
(37) గణకానందబోధిని— సిద్ధాంతగ్రంథము— తా—స	1	4	0
(38) సరళకంఠీరవము— సౌరసిద్ధాంతసారసంగ్రహసహితం	0	12	0
(39) సిద్ధాంత గ్రహలాఘవము— పదవిభాగ, టీకా— తాత్పర్య ఉదహరణసహితము	1	4	0
(40) వర్షఫలప్రదర్శిని—దీనినే పుష్పబంధమందురు	0	8	0
(41) గోచారదర్శిని— ప్రథమభాగము	1	0	0
(42) జ్యోతిషామృతము— జాతకభాగము— దీనినే గోచారదర్శిని రెండవభాగమందురు	1	4	0
(43) కాలసాధనకౌముది— కుజాదిపంచగ్రహములు నిర్ణయించు ప్రకరణముగలదు	1	0	0
(44) ప్రసూతిచంద్రిక	0	8	0
(45) ఆర్తవచంద్రిక— ప్రథమరజస్వలఫలములుగలవు	0	4	0
(46) వాస్తుదర్పణము—దీపిక - గోత్రకూర్పు	0	8	0
(47) సంతానరత్నాకరము—శాపవిమోచనసహితము	0	8	0
(48) జ్యోతిష చక్రప్రదర్శిని	0	8	0
(49) జాతకఫలచింతామణి—ప్రథమభాగము	2	0	0

(50) జాతకఫలచింతామణి–రెండవభాగము		0	0
(51) బృహజ్జాతకము		0	0
(52) ఉత్తరకాలామృతము– టీ–స		8	0
(53) దైవజ్ఞకర్ణామృతము– టీ–స		8	0
(54) జాతకామృతసారము– టీ–స		0	0
(55) జాతకానుభవసారము– దీనినే జాతకానుభవ దర్పణమందురు– టీ–స	2	0	0
(56) జాతకాభరణము– బహువిషయములిందుగలవు	1	4	0
(57) సువర్ణక్షేత్రీకృతపదములు–ఇంటిప్లానులుగలవు।	1	0	0
(58) గృహగణితబోధామృతము–వాస్తుసర్వస్వమందురు	1	8	0
(59) కాలచంద్రిక– ప్రథమ, ద్వితీయభాగసహితం– రెండుప్రతులు ఒకేబైండు	3	0	0
(60) ఆయుర్దాయప్రకరణము– టీ–స	0	6	0
(61) జ్యోత్స్న యను ఉత్తరజాతకచంద్రిక	0	8	0
(62) లగ్నసర్వస్వము లేక సర్వముహూర్తగ్రంథసారం	0	12	0
(63) దశాభుక్తిఫలచంద్రిక– వృద్ధపారాశరవిరచితము	0	12	0
(64) సిద్ధాంతరహస్యము– సిద్ధాంతులకుబహూపయోగం	2	0	0
(65) దైవజ్ఞశిఖామణి– జ్యోతిషము– టీ–స	1	8	0
(66) లక్షసంఖ్యాకవ్రతకదంబము– టీ–స	0	8	0
(67) వర్షార్థచింతామణి– టీ–స (అచ్చులోనున్నది)	2	0	0
(68) సత్యనారాయణవ్రతకల్పము– టీ–స	0	8	0
(69) చైత్రమాసమాహాత్మ్యము– టీ–స	0	8	0
(70) వైశాఖమాహాత్మ్యము–స్కాందాంతర్గతము–టీ–స	1	8	0
(71) శ్రావణమాసమాహాత్మ్యము– టీ–స	1	0	0
(72) కార్తికపురాణము– పాద్మాంతర్గతము– టీ–స	1	0	0
(73) కార్తికపురాణము– స్కాందాంతర్గతము– టీ–స	1	4	0
(74) మాఘపురాణము– డి–టో	1	8	0
(75) గరుడపురాణము– టీ–స	1	8	0

వి ష య సూ చి క.

మాహాంగ మంగళాష్టక

శ్రీమత్పంకజవిష్టరో హరిహరౌ వాయుర్మహేంద్రోనల శ్చంద్రో భాస్కర విత్తపాల వరుణా ధర్మాధిపాలగ్రహాః । ప్రద్యుమ్నో నలకూబర స్సురగురు శ్చింతామణిః కౌస్తుభ స్స్వామీశక్తిధర శ్చలాంగలధరః కుర్వంతువాంమంగళమ్ ॥౧॥ వాల్మీకి స్సనకస్సనందన ముని ర్వ్యాసోవసిష్ఠోభృగు ర్జాబాలి ర్జమదగ్ని రత్రికపిలౌ గార్గ్యాంగిరోగౌతమాః । మాంధాతా నహుషః పదీ సగరౌ వేణుర్దిలీపో నలో రామో ధర్మసుతో యయాతి భరతౌ కుర్వంతువాంమంగళమ్ ॥౨॥ అశ్వత్థో బదరీచ చందనతరు ర్మందారకల్పద్రుమౌ జంబూనింబకదంబ చూతసరళాః వృక్షాశ్చయే క్షీరిణః । సర్వేతే ఫలమిశ్రితం వనచరైః శైవ భాశ్రితంభ్రాజితం రమ్యం చైత్రరథం సనందనవనం కుర్వంతువాం మంగళమ్ ॥౩॥ గంగా సింధు సరస్వతీచ యమునా గోదావరీ నర్మదా కావేరీ సరయూ ర్మహేంద్రతనయా చర్మణ్వతీ వేణుకాః । క్షిప్రా

వినతా భూమి స్సువర్ణాముఖా సావిత్రీచ సరస్వతీచ సురభి స్సత్యవ్రతారుంధతీ । స్వాహా జాంబవతీచ రుక్మభగినీ దుస్స్వప్న విధ్వంసినీ వేలాచాంబునిధే స్సమీన మకరా కుర్వంతువాం మంగళమ్ ॥౪॥ స్నిగ్ధాన్నందధిపాయసం రుచికరం కుంభప్రపూర్ణం జలం శంఖం చందన మౌక్తికం సువిమలం గోరోచనం శ్రీఫలం । విప్రా వేదవిదః ప్రభాతసమయే గోఃకాంచనం వ్రీహయో దూర్వాగ్రంసితతండులాః ప్రతిదినం కుర్వంతువాంమంగళమ్ ॥౫॥ నేత్రాణాం త్రితయం శుభం పశుపతే రగ్నిత్రయంపావనం । పుణ్యాం విష్ణుపదత్రయం త్రిభువనం ఖ్యాతంచ రామ త్రయం । గంగావాహ పథత్రయం సువిమలం వేద త్రయంసుస్వరం । సంధ్యానాం త్రితయం ద్విజై రభిమతం కుర్వంతు వాం మంగళమ్ ॥౬॥ శ్రీశైలేంద్ర సువేల వింధ్య మలయా శ్రీచిత్రకూటాచల శ్చంద్రద్రోణ మహేంద్ర మంధరగిరి శ్రీకంఠవాసోదయాః । అస్తాద్రిస్సురవేస్సురంగముఖర ప్రత్యున్న శృంగాచల స్సర్వే తే గిరయస్సుమేరుసహితాః కుర్వంతువాం మంగళమ్ ॥౭॥

యాజ్ఞికీ వివాహ క్రియా తంత్రము.

వరునిగృహమందు స్నాతకవ్రతము విధిప్రకారము జరుపుట, పిమ్మట కాశీయాత్రకు వెళ్ళుటకు పోవుచుండగా కన్యాపితృధ్యంబున వధువుయొక్క సహోదరుడు తగు వస్త్రాభరణములచే పూజించి బావగారు మీరు గృహస్థాశ్రమము స్వీకారము చేయుడు. అస్మత్సహోదరిని మీకిచ్చి వివాహముచేసెదము గాన మరలివచ్చి పాణిగ్రహణము నకు తరలి రావలసినదని చెప్పి నమస్కరించవలెను. పిమ్మట తథాస్తు అని ఆచార్యుడు పలుకవలెను. పిమ్మట బావమరిదిని వస్త్రాదులచే పూజించుట సుప్రసిద్ధము. గృహములో ప్రవేశించి వారు పంపించిన భోజనసామగ్రిని స్వీకరించవలెను. వధూవరుల మంగళస్నానము: వివాహమునకు వధువుయొక్క గృహమందు ప్రవేశించవలయును. పిమ్మట దంపతులకు మంగళస్నానము, వధూపూర్వకము. గణాధిపతిపూజా- పుణ్యాహవాచనము.- గణాధిపతిపూజా, పుణ్యాహవాచనము తత్సంకల్పవిశేషములు (అనుమాపమితి) శాకునాది మంత్రములు సర్వము విశదముగాన యిందు విస్తరించలేదు. రక్షాబంధనపూజా.- రక్షాబంధనపూజా "విశ్వేత్తా తే" అనుమంత్రముచే వరుని కుడిచేతికిని, యజ్ఞోపవీత ధారణము:- శ్వశురదత్త ద్వితీయయజ్ఞోపవీతధారణము కన్యావరణములు: కన్యావరణార్థము సుహృద్ద్వార ప్రేరణము గౌరీపూజా:- గౌరీపూజా కంకణపూజా "బృహత్సామ" అనుమంత్రముచే కన్యకయొక్క యెడమచేతికిని గట్టవలెను. పిమ్మట గోత్రోచ్చారణము వరాన్వేషణ ప్రేషణము, వరుని కన్యాదాత పూజించు విధము.- కన్యాదాత పత్నీ సహితుడై సంకల్పము చేసి పాద్యకలశోదకము నభిమంత్రించి వరుని పాదప్రక్షాళనముజేసి మధుపర్కమునిచ్చునది. పాదప్రక్షాళనము.- పాదప్రక్షాళనముచే పోయిన తేజస్సును మరల గ్రహించుటకై వరుడు "మయిమహో" యను మంత్రమును పఠింపవలెను. సముద్రమందు జలమువిడచుట:-కూర్చ పట్టుకొని "అర్హణీయా ఆపః" అను మంత్రముచే నభిమంత్రించి అం

జలియుంచబడిన జలమును వరుఁడు "విరాజోదోహోసి" మంత్రముచే జపించి సీళ్ళ స్వీకుచునది. మిగిలిన జలమును సముద్రమందు విడువవలయును. వరునికి వస్త్రాభరణము లిచ్చుట:- వరునకు వస్త్రాలంకారములను యథాశక్తి ననుసరించి యివ్వవలయును. అప్పుడు వస్త్రద్వయధారణానంతరము వరుఁ డాచమనము చేయవలయును. కేశవాయస్వాహా. శ్రీకృష్ణాయనమః॥ అని కరింపవలెను. తూర్పు ఉత్తరము శ్రేష్ఠము. శ్లో॥ పూర్వమప్యుత్తమాచమ్య సోమపానంతథోత్తరే। దక్షిణేపునరాచమ్య పుంస్నానంతుపశ్చిమే ॥ అను ప్రమాణముననుసరించి జరుపవలెను. మధుపర్క ప్రాశనము.- మధుపర్క ప్రాశనము అనఁగా పెరుగును తేనెయును ఒకపాత్రయందు గలిపి దానిని గొప్పదియగు కంచుపాత్రముచేత మూసి రెండుకూర్చలతోఁదీసికొని యిది మధుపర్కమని దాత చెప్పవలెను. మధుపర్కమును గ్రహించుట.- వరుఁడా మధుపర్కమును దీసికొని పైన గప్పియుండు పాత్రను దీసివైచి "త్రైవిద్యాయై" "ఆహూగర్యయశసా" యను నీ రెండుమంత్రములచే స్పర్శింపవలెను. వరునకు ఆచమనము:- "అమృతోపస్తరణమసి" అని ఉదకమును లోపలికి పుచ్చుకోవలెను రెండుపర్యాయము లాచమించినపిమ్మట అత్తగారు చేతిలోఁ బెట్టగా "యన్మధునో మధవ్యం" అను మంత్రముచేత ముమ్మారు వరుఁడు ప్రాశనముఁ జేయవలయును. హస్తప్రక్షాళనము:- వరుఁడు ఉదకమును పానముచేసి చేతినికడిగికొని రెండుపర్యాయము లాచమనముఁ జేయవలయును. గోవును అభిమంత్రించుట.- "గౌరితిగాం" అనుమంత్రముచే దాత గోవును వధింపఁదలతువా? విడువఁదలతువా యని యడిగినప్పుడు ప్రతిగ్రహీత వధింపఁదలచినచో "గౌరస్యపహాతపాప్మా" అను మంత్రములచేతనున్ను, విడువఁదలచినచో "యజ్ఞోవర్ధతాం" అను మంత్రములచేతనున్ను ప్రత్యుత్తరమిచ్చుచు గోవుకు ప్రతినిధిగా వక్కను పైకి యెగురవైచి ఉదకములు త్రాగుగాక, గరికలను భక్షించుగాకయని చెప్పుచు, గోవును విడిచివేయుట:- "ఓముత్సృజత" అని వరుఁడు గట్టిగా బలుకవలయును. సిద్ధమన్నము:- పిమ్మట దాత చెప్పవలసినదేమనఁగా అన్నము సిద్ధపఱచఁబడినదని

దాత చెప్పఁగా వరుఁడు ప్రియమైన యున్నట్టుగా నంగీకరించితి నంతని గట్టిగా చెప్పవలయును. పిమ్మట "అంతఃపటలం కృత్వా" అనఁగా తెరను పట్టవలెను. కన్యాదానము — పిమ్మట కన్యాదాత ప్రాణాయామము చేసి సాలంకృతకన్యాదానము గావించుటకై సంకల్పించవలయును. మహాదానములఁ జేయు విధము.— షోడశమహాదానాంతర్గతము గు సాలంకృతకన్యాదానమనుపేరుగల మహాసంకల్పము పురాణోక్త కర్మప్రకాశికయందుఁ జూడఁదగును. గ్రంథవిస్తరభీతిచే యిచ్చట చేర్పఁబడలేదు. అస్య శ్రీస్వదాత్రే .. సాలంకృత కన్యామహాదానంకరిష్యే ॥ శ్లో॥ కన్యాంకనక సికరయే ॥ యనువఱకు పఠింపవలెను. గోత్రోచ్చారణము.— వరునియొక్క గోత్రప్రవరలను చెప్పి వధువుయొక్క గోత్రప్రవరలనుగూడ చెప్పి కన్యాదానము చేయవలయును. అప్పుడు "తుభ్యమహం సంప్రదదే" అనువఱకు చెప్పవలయును. నమమ అను శబ్దము కన్యాదానమందు చెప్పఁదగదు. వరదక్షిణ సువర్ణపూర్వకముగా యివ్వవలెను. గౌరీపూజ:— పెండ్లికుమార్తెను గౌరీపూజసన్నిధిలోనుంచి తెచ్చి మేనమామకు బట్టలు యివ్వవలెను. ధరించి బట్టనుసహా పెళ్ళికుమార్తెను తీసికొనిరావలయును ఇది లోకాచారము. కన్యాదానాంతరము సమస్తదానములు జరుపవలెను ఆమహాదానము లన్నియును అష్టోత్తర శతదానకల్పమందుఁ జూడఁదగును. ధర్మార్థకామములు.— ధర్మార్థకామములయందు ఈకన్య నీచేవిడువఁబడి నడువకూడదనియు, అనఁగా వరుడు సంకల్పించినప్రకారము వధువుండవలెను వ్యతిరేకముండగూడదని కన్యాదాత వరునిఁజూచి చెప్పవలెను. పిమ్మట వరుఁడు ధర్మార్థకామములను మీరి నడచుటలేదని పెళ్ళికుమారుఁడు పలుకవలెను

సుముహూర్తము:— సుముహూర్తకాల సమయంబున చూర్ణికామంత్రములను పఠించి జీరకమిశ్రగుడమును శిరస్సుపైన నొకరికి నొకరు దంపతు లుభయులు శిరస్సునందు బెట్టవలయును. ఇదియే సుముహూర్తకాలమని పెద్దలు చెప్పుదురు. "ధ్రువంతే... అయం ముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు॥ వధూవరులు చూచుట:— సుముహూర్తమందు పెళ్ళికుమారుఁడు పెళ్ళికుమార్తెను జూచి "అభ్రాతృఘ్నీం"

అను మంత్రమును జపించి కన్నులుమూసికొని "అఘోరచక్షురపతిఘ్న్యధి" అను మంత్రమును చెప్పి కన్యకనుచూడవలయును. కన్యాదాతకు నూతనవస్త్రధారణములు - కన్యాదాతకు నూతనవస్త్రధారణములు వారి యుత్తవారు దంపతులకు బట్టలు చదివించుదురు. ఇది లోకాచారము. పిమ్మట కన్యాదాత పెద్దలను నూతన వస్త్రములచే పూజించి తాను నూతన వస్త్రములను ధరించవలెను. వధువునకు వల్లెపంచెలు చీరె రవిక మొదలగునవి చదివించవలెను. దంపతు లుభయులు ఏకముగా కూర్చుండుట.- "ఆవాభ్యాం కర్మాణి కర్తవ్యాని" వధూవరులు ప్రాణాయామము చేసినవారలై మన మిరువురము కలిసి సత్క్రియలను చేయవలెను. సంతానము బడయవలయునని సంకల్పించవలెను. వధువుయొక్క పాపిడియందు "ఇదమహం" మను మంత్రముచే దర్భలతో ప్రాక్ మొదలు పశ్చిము సమాప్తిః. దర్భలతో తుడిచివేసిన పిమ్మట.- "అర్యమ్ణా అగ్నిం పరియంతు" అను మంత్రముచే కన్యక శిరస్సునందు పిడివర్భలతో చేసిన '○' చుట్టనుంచి దానిమీందు కాడియొక్క మొకయత్తుండెడు రంధ్రము నుంచవలయును. "ఖేనసఇతి" కాడియొక్క రంధ్రమందు అభిషేకము:- కాడియొక్క మొదటి రంధ్రమునందు "శంతేహిరణ్యగ్ం" అను మంత్రమును చెప్పి సువర్ణముతో గప్పి "హిరణ్యవర్ణాశ్శుచయః" అనునది మొదలు అయిదుమంత్రములను పఠించి "పంచభిస్స్నాపయతి" ఒక్కమారు స్నానము చేయించవలెను ఇదే గంగాస్నానమని కొందరందురు. "పరిత్వాగిర్వణో" అను మంత్రమును పఠించుట.- "పరిత్వాగిర్వణోగిర" అను మంత్రముచెప్పి ఖండింపని వస్త్రముచేత నాచ్ఛాదింపవలయును. యోక్త్రధారణము:- ఆచమించి "ఆశాసానా సౌమనసం" అను మంత్రముతో పేనిన త్రాటిని కన్యకయొక్క మొలను వరుడు కట్టవలెను. నాభికి ఉత్తరపుతట్టు త్రాటిని తప్పుకొనియుండి వేసి ప్రదక్షిణముగా జుట్టి నాభికిదక్షిణపుతట్టుంచవలెను. దీనినే యోక్త్రమందురు. దర్భత్రాడనుచు కొందరందురు. మాంగల్యధారణము.- శ్లో॥ మాంగల్యతంతునానేన మమజీవనహేతునా। కంఠేబధ్నామి సుభగే త్వం జీవశరదశ్శతమ్॥ మంగళసూత్రమును

కట్టవలెను. రెండుముళ్ళు కట్టిన 3 వ ముడి దూముడి వేయవలెను. సభాశీర్వచనము:- (సభాయాం) సభయందుండువారందరు దంపతుల శిరస్సులందు అక్షతారోపణము అనగా మాంగల్యధారణ ముహూర్తాన్స్వముహూర్తాంతరోక్షతలు అని అందరు పఠించునది. తరంబ్రాలు.- "ప్రజాపతి స్త్రియాం..." "ప్రజాం మే కామ స్సమృధ్యతామ్" వరుఁడు పోయవలెను. "పశూన్మే కామ స్సమృధ్యతాం" కన్యయును, "యజ్ఞో మే కామ స్సమృధ్యతాం" వరుఁడును, అన్యోన్యం యుగపత్తు - ఒకరినొకరు శిరస్సునం దుంచవలెను నాలుగవపర్యాయము తూష్ణీంచతుర్థం వరుఁడు శ్రియో మే కామస్సమృధ్యతాం అని పఠింపవలెను బ్రహ్మముడి - "బృహత్సామాంబ్రహ్మణో" "అగ్నే విశ్వేభి" మంత్రములనుజెప్పి బ్రహ్మముడివేయవలెను. పాత్రయ తాంబూలము సభాయాశీర్వాదము స్వస్తిమంత్రము జరుపవలయును. పాణిగ్రహణము - "పూషాత్వేతో నయతు" ఈ శ్రోత్ర మెండ్లికూతురి హస్తము బట్టుకొని వివాహ ప్రధాన హోమమునకు బోవలెను. అచ్చట అగ్నిప్రతిష్ఠాపనము విధిప్రకారముజరుపవలెను. ఉత్తరోవరః. సప్తపది - అగ్నికి ఉత్తరపుతట్టు "ఆతిష్ఠేమమశ్మాన" మంత్రమునుజెప్పి కన్యకను కుడికాలిచేత రాతిపై నెక్కించి నిలుపవలెను. అగ్నిప్రదక్షిణము లాజహోమము - లాజహోమము, జయాదిహోమము జరుపవలెను. లాజహోమమందు భావమరిది గారికి బహుమానమిచ్చెదరు లోకాచారము. వధువుకు మట్టెలుంచుదురు. హోమాంతమందు "ప్రత్వాముంచామి" అను మంత్రములఁజెప్పి యోక్త్రమును వరుఁడు విప్పివేయవలెను ప్రవేశ హోమము:- వివాహగృహప్రవేశహోమము, జయాదిహోమములు, "ధ్రువక్షితి" ధ్రువనక్షత్ర దర్శనము, అరుంధతీ దర్శనము- అర్ఘ్యమిడవలెను.

శ్లో॥ కశ్యపోత్రిర్భరద్వాజో విశ్వామిత్రోథ గౌతమః । వసిష్ఠో ..... స్తథా ॥ అర్ఘ్యం దద్యాత్ ॥ "ధ్రువమరుంధతీంచదర్శయతి" ఆగ్నేయ స్థాలీపాకము:- ఆగ్నేయ స్థాలీపాకము, గంధర్వ ప్రతిష్ఠాపనములు, జయాదివర్జము, ప్రాజాపత్యహోమము, ఔపాసనము యావజ్జీవము జరుపవలెను, స్వా- అగ్నయేస్వాహా, అగ్నయేస్విష్టకృతేస్వాహా॥

(తండులహోమము) ఓ- సూర్యాయస్వాహా, అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా । (మొదటిదానికన్న రెండవది యధికము) ఆహుతిసంసర్గ దోషనివృత్త్యర్థం వనస్పతిహోమంకుర్యాత్ । సదస్యము:- తృతీయాహ్నికక్రియ, ప్రాతరౌపాసనము, సదస్యము, మహదాశీర్వచనము, పెద్దలను సన్మానించుట, పండితులను సన్మానించుట మొదలగునవి, సభాకట్నం, గ్రామకట్నం దేశాచారముల నొప్పున జరుపవలెను. ౪ వ దినముయొక్క అపరరాత్రియందు శేషహోమము - గంధర్వోద్వాసనము, శేషహోమము, జయాది పరిషేచనాంతము, కర్మణః పుణ్యాహవాచనము కంకణోట్నాలు:- ౫ వ దినంబున కంకణోట్నాలు. నాకబలి:- నాకబలి త్రయస్త్రింశత్కోటి దేవతావిసర్జనము నకుముందు కర్మణః పుణ్యాహము, నీలలోహితధారణము "నీలలోహితే" అనుమంత్రముచే (నల్లపూసలు) ధారణము గర్భాధానమంత్రసంస్కారము, పిమ్మట పాన్పు, దంపతీతాంబూలము, ఫలదానములు, సూర్పవాయనదానము, జలపాత్రద్వయంబున "దేవేంద్రాణి నమస్తుభ్యం దేవేంద్రప్రియభామిని । వివాహం భాగ్య మారోగ్యం పుత్రలాభంచ దేహిమే!" అను మంత్రముఁజెప్పి ఇంద్రాణిఁబ్రార్థించవలయును (కమ్మాకడియం) అనఁగా బంగారపువస్తువు వెండివస్తువు జలముండుంచవలెను. సువర్ణము వరుఁడు స్పృశింపవలెను. వెండి వస్తువు వధువుస్పృశింపవలెను. దక్షిణపుకట్టుననుండు ఏనుగమీఁద వధువును, ఉత్తరపుకట్టునుండు ఏనుగమీఁద వరుఁడును నిలుచుండి "ఇంద్రాయరాజ్ఞే" అను మంత్రమును పఠించుచు మూఁడుప్రదక్షిణములను చేయవలయును. "వాతో దేవతా" అనుమంత్రములనుపఠించునది. ప్రదక్షిణమునందు జ్యోతులు వెలిగింతురు. 33 అని కొందఱు ౧౬ అని కొందఱు చెప్పుదురు. కంకణవిసర్జనము వధూగృహప్రవేశానంతరము చేయుదురు "కంకణో నకంకణో" అను మంత్రమును చెప్పుదురు పిమ్మట వసంతోత్సవము అయిదవదినంబున వగలే చేతురు, దండాడింపు, అప్పగింతలు, వధూగృహప్రవేశము మొదలగునవి విధిప్రకారము జరుపవలెను.

ఓమ్

పరబ్రహ్మణే నమః.

యజుర్వేద వివాహప్రయోగ దర్పణము.

(అథ ప్రాజాపత్య స్నాతకవ్రతమ్)

అథ సమావర్తనముచ్యతే ॥ శ్లో॥ వేదోదితానాం నిత్యానాం కర్మణాంసమతిక్రమే। స్నాతకవ్రతలోపేచ ప్రాయశ్చిత్తమభోజనమ్॥ ఆచమ్య...ఏవంగుణ.......శుభతిథౌ శ్రీమాన్...గోత్రః...నామధేయః। శ్రీమతః...గోత్రస్య...నామధేయస్య మమ ఉపాత్తదురితక్షయద్వారా శ్రీ పరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం మమాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం స్నాతకవ్రతాఖ్యంకర్మకరిష్యమాణ స్తదంగత్వేన తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం ...స్వస్తిపుణ్యాహవాచనంకరిష్యే ॥ ఆదౌ నిర్విఘ్నేన ప్రారంభపరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాంకరిష్యే॥ గణాధిపతిపూజాం కృత్వా। పుణ్యాహం వాచయిత్వా॥ ఆచమ్య...ఏవంగుణ...శుభతిథౌ। శ్రీమాన్.. గోత్రః. నామధేయః। శ్రీమతః ..గోత్రస్య ...నామధేయస్య మమాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం ఉపనయనదినమారభ్య సమావర్తన శుభలగ్నపర్యంతం బ్రహ్మచర్యవ్రతలోపప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే॥ యథాశక్తి తండులసహిత పరిమద్దక్షిణాంగృహీత్వా ॥ ఉపస్థాయ ॥ అత్మవ్రిదక్షిణత్రయంకృత్వా ॥ శ్లో॥ సమస్తసంవత్సమవాప్తి ......యథోక్తదక్షిణామిమ స్వీకృత్య। మమోపనయనాది సమావర్తనపర్యంతం మధ్యే సంభావితానాం పాపానాం అస్నానసంధ్యావందన జపహీన భిక్షాగ్నికార్య శూద్రాదిస్పర్శన నిందితాన్నభోజన ఖట్వాంకశయన ఖట్వాధిరూఢతో జలపానభక్షణ క్షౌర కౌపీన కటిసూత్ర యజ్ఞోపవీతాజినదండాధారణ దర్పణదర్శన వృద్ధోల్లంఘన పాషండాదిసంసర్గప్రభృతి త్రియస్త్రింశన్నిమిత్తానాం సర్వేషాందోషాణామపనోదనార్థం బ్రహ్మచర్యవ్రతలోపప్రాయశ్చిత్తం నిశ్చిత్య- ఉపవిశ్య- మామనుగృహ్ణంతుభవంతః-అనుగృహ్ణీమః॥ యజమానస్య

...గోత్రోద్భవస్య...నామధేయస్య ఉపనయనప్రభృతి ఏతత్క్షణ పర్యంతం సంభావితేభ్య స్సర్వేభ్యః పాపేభ్యో విముక్తి రూపాయా దిత్యేషాసభానుగృహ్ణాతు ॥ స్నాతకవ్రతాధికారసిద్ధిర స్త్వితిభవంతో బ్రువంతు ॥ స్నాతకవ్రతాధికార సిద్ధిరస్తు ॥ ఓం భూః...శుభతిథౌ మమ శరీర శుద్ధ్యర్థం స్వర్ణ ధా న్యాజ్య కృచ్ఛ్రాన్యాచరిష్యే ॥ శ్లో॥ స్వర్ణం పవిత్రమమలం స్వర్ణం పాపప్రణాశనం । స్వర్ణంహిశంకరంయస్మా దతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే ॥ ధన్యంకరోషి దాతార మిహ లోకే పరత్రచ । యస్మాత్తస్మా చ్ఛివం మేస్యా దతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే । కామధేనోస్సముద్భూతం సర్వక్రతుషుసంస్థితం । దేవానామాజ్యమాహార మతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే । హిరణ్యగర్భగర్భస్థం హేమబీజంవిభావసోః । అనంతపుణ్యఫలద మతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే॥ ఇదం కృచ్ఛ్రత్రయప్రత్యామ్నాయం శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపాయ .. ...ప్రీత్యర్థం స్వర్ణ కృచ్ఛ్ర ప్రత్యామ్నాయం యథాశక్తి హిరణ్యం తుభ్య...నమమ ॥ శ్రీ మహావిష్ణు ప్రీత్యర్థం ధాన్యకృచ్ఛ్ర- ఆజ్య కృచ్ఛ్ర ప్రత్యామ్నాయం + నమమ ॥ ఏభి స్స్వర్ణ ధాన్యాజ్యకృచ్ఛ్రైశ్చ భగవాన్ సర్వాత్మకః శ్రీమహావిష్ణు స్సుప్రీతో వరదో భవతు ॥ మమ శరీరశుద్ధిర స్త్వితిభవంతో బ్రువంతు ॥ శరీరశుద్ధిరస్తు ॥ ఆచమ్య ...ఏవంగుణ...శుభతిథౌ మమ బ్రహ్మచర్యవ్రతలోపప్రాయశ్చిత్తార్థం పాహిత్రయోదశహోమంకరిష్యే ॥ స్థండిలోల్లేఖనాద్యాజ్యసంస్కారాంతే- అత్ర చతుష్పాత్రప్రయోగం కుర్యాత్ ॥ పూర్వవరిషేచనంకృత్వా ॥ ఏకం-ద్వే-త్రీణి-చత్వారి ॥ పునరూర్జాని + విశ్వత్ర స్స్వాహా ॥ అగ్నయఇదం ॥ సహరయ్యాని + స్వర్తిస్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదం ॥ భూరగ్నయేచ పృథివ్యైచ + స్వాహా ॥ అగ్నయే పృథివ్యై మహతఇదం ॥ భువర్వాయవేచాం + స్వాహా ॥ వాయవేచాంతరిక్షాయచమహతఇదం ॥ సువరాదిత్యా + స్వాహా ॥ ఆదిత్యాయచదివే మహతఇదం ॥ భూర్భువస్సువ + స్వాహా ॥ చంద్రమసే నక్ష

దిగ్భ్యోమహాలఇదం ॥ పాహినో అగ్న ఏనసేస్వాహా ॥ పాహినో అగ్న ఏనసఇదం ॥ పాహినోవిశ్వవేదసేస్వాహా ॥ పాహినో విశ్వవేదసఇదం ॥ యజ్ఞంపాహివిభావసోస్వాహా ॥ యజ్ఞంపాహివిభావసవఇదం ॥ సర్వం పాహిశతక్రతో స్వాహా ॥ సర్వంపాహిశతక్రతవఇదం॥ ప్రాహినోఅగ్న ఏకయా + ర్వస్తోస్వాహా ॥ వసవఇదం॥ పునర్జూ + స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం ॥ సహార్యయ్యాని + విశ్వత్సస్పరిస్వాహా ॥ అగ్నయఇదం ॥ సర్వ ప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే॥ ఓంభూర్భువస్సువస్స్వాహా॥ ప్రజాపతయఇదం॥ అదితేఽన్వమగ్గ్ స్థాః + ప్రాసావీః ॥ ఇత్యుత్తరపరిషేచనం కుర్యాత్ ॥ అనేన పాహి త్రిహోదశ హోమేన భగవాన్ త్సర్వాత్మకః.. మమ స్నాతకవ్రతాధికారసిద్ధిరస్త్వితి...బ్రువంతు ॥ స్నాతకవ్రతాధికార సిద్ధిరస్తు ॥ ప్రాణానాయమ్య । ఏవంగుణ... తిథౌ... శ్రీ పరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం ఆయుర్వర్చోయశోబలాభివృద్ధ్యర్థం ప్రాతరగ్నికార్యంసమిధా ధానంకరిష్యే॥ పరిత్వాగ్నె...అహంభో అభివాదయే ॥ (అగ్నికార్యం 10 వ పుటలో గలదు) వేదమధీత్యస్నాస్యన్॥ ఆచమ్య...ఏవంగుణ ...శుభతిథౌ శ్రీమాన్...గోత్రః...నామధేయః ॥ శ్రీమతః... గోత్రస్య...నామధేయస్య మమాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం స్నాతకవ్ర తాఖ్యం కర్మకరిష్యే ॥ స్నాతకవ్రతాంగత్వేన రక్షార్థం రక్షాబంధ నంకరిష్యే॥ రక్షాబంధనదేవతాభ్యోనమః ॥ ధ్యానావాహనాది షోడ శోపచారపూజాం సమర్పయామి ॥ విశ్వేత్తా తేసవనేషు ప్రవాచ్యా యాచకర్థమఘవన్నిందసున్వతే । పారావతం యత్పురుసంభృతం వస్వపావృణోశ్శరభాయఋషిబంధవే ॥ రక్షాబంధనముహూర్తస్సు ముహూర్తోఽస్తు ॥ ప్రాగుదయాద్విజం ప్రవిశ్యాంతర్లోమ్నాచర్మణా ద్వారమపిధాయాస్తే ॥ మధ్యందినేఽగ్నే రుపసమాధానాది పాత్ర ప్రయోగాంతే॥ శ్లో॥ సూత్రేప్రస్త్రిమణియుగసమం త్స్రిస్త్రగంధాన్

ప్రవర్త్తౌ । శీతోష్ణాంబుక్షురకటయవచ్ఛత్రదండాంజనాని । ఆదర్శో
పానహౌకుశశకృత్స్నానచూర్ణోదపాత్రే। స్నానంయుంజ్యాత్సకృదిహ
నరః కాష్ఠమౌదుంబరంచ

సూత్రే = రెండు సూత్రములు, వస్త్రే = రెండువస్త్రములు, మణియుగ = రెండు సువర్ణకంకణములు, సమిత్ = ఇధ్మము, స్రక్=పుష్పమాలిక, గంధాః = గంధము, ప్రవర్త్తౌ = పోగులజోడు, శీతోష్ణాంబు=శీతోదకము - ఉష్ణోదకము, క్షుర=కత్తి, కట=దర్భచాప, యవ=వడ్లు, ఛత్ర=గొడుగు, దండం=వెదురుకఱ్ఱ, అంజన=కాటుకకాయ, ఆదర్శ=అద్దము, ఉపానద్వయం=చెప్పులజోడు, కుశ=దర్భ, శకృత్=ఎద్దుపేడ, స్నానచూర్ణ=సున్నిపిండి, ఉదకపాత్రే=ఉదకసహితమయిన చెంబులజోడు, నరః=మనుష్యుఁడు, స్నానం=స్నానమును, యుంజ్యాత్=సకృత్=ఒక్కమాఱు చేయవలయును. కాష్ఠమౌదుంబరంచ=మేడిపుల్లయును.

షట్పాత్రప్రయోగః॥ ఓం భూర్భువస్సువరోమ్। చత్వారిశృంగా ..... ఏకం-ద్వే-త్రీణి-చత్వారి॥ అథాజ్యభాగౌ స్రుచాజుహోతి॥ అగ్నయేస్వాహేత్యుత్తరార్ధపూర్వార్ధే అగ్నయఇదం॥ సోమాయ స్వాహేతి దక్షిణార్ధపూర్వార్ధే సోమాయేదం॥ సమం పూర్వేణ॥ అగ్నయేస్వాహా॥ మధ్యేఅగ్నయఇదం। అథ పాలాశీగ్ంసమిధముత్తరయాధాయ॥ ఓంఇమగ్గ్ంస్తోమమర్హతే జాతవేదసేరథమివసమ్మహేమామనీషయా। భద్రాహినః ప్రమతిరస్య సగ్గ్ంసద్యగ్నేసఖ్యే మారిషామవయంతవ॥ అగ్నయేజాతవేదసఇదం॥ అథ ఉత్తరేణాగ్నిం కటఉపవిశ్య॥ త్ర్యాయుషమితి క్షురమభిమంత్ర్య॥ త్ర్యాయుషం జమదగ్నేః కశ్యపస్య త్ర్యాయుషమ్। యద్దేవానాం త్ర్యాయుషం తన్నో అస్తుత్ర్యాయుషం॥ శివోనామాసీతి యజుషా వప్తృప్రదాయ॥

శిప్రానామాసిస్వధితిస్తేపితా నమస్తేఅస్తుమామాహిగ్ంసీః । అపాగ్ం
సగ్ంసర్జనాద్యాకేశనిధానాత్స్నానం ॥ ఉష్ణేనవాయవితి యజుషా
ఉష్ణాశ్శీతా స్స్వఏఆసీయ ॥ ఉష్ణేన వాయవుదకే నేహ్యదితిః కేశాన్
వపతు । ఉష్ణోదకం శీతోదకే నిసీయ ఆపఉందంత్వితి కుమారస్య
శిరఉనత్తి ॥ ఆపఉందంతుజీవసే దీర్ఘాయుత్వాయ వర్చసే జ్యోక్చ
సూర్యందృశే । యేనావపదితి చతసృభిః ప్రతిమంత్రం ప్రదక్షిణం
ప్రతిదిశం ప్రవపతి ॥ యేనావపత్సవితాక్షురేణ సోమస్య రాజ్ఞో వరు
ణస్యవిద్వాన్ । తేన బ్రహ్మాణో వపతేదమ స్యాయుష్మాన్ జరదష్టి
ర్యథాసదయం...శర్మా । ఇతిపూర్వతోవపతి । తాన్ కేశాంఛకృ
త్పిండేనిధాయ । అపఉపస్పృశ్య । త్రీగ్ స్త్రీన్దర్భా సంతర్ధాయ ।
యత్క్షురేణేతి ప్రథమ వపంతం మాతానుమంత్రయతే । యత్క్షురేణ
మర్చ... తేన తేవపామి...శర్మా । యేనపూషా బృహస్ప...సౌశ్లో
క్యాయస్వస్తయే । ఇతి దక్షిణతోవపతి । తాన్కేశాఞ్ఛకృత్పిండే
నిధాయ । అప ఉపస్పృశ్య । పునః త్రీగ్ స్త్రీన్దర్భా సంతర్ధాయ ।
యేనభూయశ్చరా...సౌశ్లోక్యాయస్వస్తయే । ఇతి పశ్చిమతోవపతి ।
తాన్కేశాఞ్ఛకృత్పిండేనిధాయ । అపఉపస్పృశ్య । పునఃత్రీగ్ స్త్రీన్
దర్భానంతర్ధాయ । యేనపూషాబృహస్పతే రగ్నేరింద్రస్యచాయుషే
వపత్ । తేన తేవపామి ..శర్మ న్నాయుషావర్చసా యథా జ్యోక్సు
మనాఅసః । ఇత్యుత్తరతోవపతి । తాన్కేశాఞ్ఛకృత్పిండేనిధాయ।
అపఉపస్పృశ్య । ఉప్త్వాయకేశా నిత్యౌదుంబరమూలే దర్భస్తంబేవా
నిదధాతి । ఉప్త్వాయ కేశాన్ వరుణస్య రాజ్ఞో బృహస్పతి స్సవితా

సోమాఽగ్నిః। తేభ్యోనిధానం బహుధాఽన్వవింద న్నంతరా ద్యావా పృథివీ అపస్సువః । క్షురం ప్రక్షాళ్య నిదధాతి । జఘనార్ధే ప్రజస్యైవ వివృత్య విన్యస్య మేఖలాం బ్రహ్మచారిణే ప్రయచ్ఛతి ॥ శాగం న ఇద మహామితి యజుషోదుంబరమాలే దర్భస్తంబే న్యావగూహతి । ఇద మహం.. శర్మణో ... స్య పాప్మాన ముపగూహా మ్యుత్తరో... శర్మా ద్విషద్భ్యః । ఏవం విహితాభి రేవాద్భి రాపోహిష్ఠేతి షడ్భి స్సకృత్ స్నాపయిత్వా । ఆపోహిష్ఠా మయోభువః + చనః ॥ హిరణ్యవర్ణా

చయః ... శగ్గంస్యోనా భవంతు । ... బలమోజో నిధత్త । అన్నా ద్యాయేత్యౌదుంబరకాష్ఠేన దతో ధావతే । అన్నాద్యాయవ్యూహ ధ్వం దీర్ఘాయురహమన్నాదో భూయాసం । సోమోరాజాయమాగమ దితి స్నానీయేన చూర్ణేనోద్వర్త్య స్నాత్వా । సోమస్యతనూరసీతి యజుషా అహతముత్తరం వాసః పరిధాప్య । సోమోరాజాయ మాగమ త్సమే ముఖం ప్రవేక్ష్యతి భగేన సహవర్చసా । సోమస్య తనూరసి తనువం మే పాహి స్వామాతనూ రావిశ ।

సర్వసురభిచందనం నమోగ్రహాయ చేతి ప్రతిమంత్రం దేవ తాభ్యో రక్షణాయ దత్వా । నమోగ్రహాయ చాభిగ్రహాయ చ-నమ శ్శాకజంభాభ్యాం – నమ స్తాభ్యో దేవతాభ్యో యా అభిగ్రాహిణీః ॥ అప్సరస్స్వేత్యాత్మానం గంధేనానులిప్య । అప్సరస్సుయోగంధో గంధ ర్వేషుచ యద్యశః । దైవ్యో యోమానుషో గంధస్సమాగంధ స్సురభి ర్జుషతాం । మణిగ్ం సౌవర్ణగ్ం సోపధానగ్ం సూత్రప్రోత ముభయ తోపధీత్యుదకపాత్రే త్రిః ప్రదక్షిణం పరిప్లావ్య । ఇయ మోషధీ

త్రియమాణా సహమానా సహస్వతీ । సా మా హిరణ్యవర్చసం బ్రహ్మవర్చసినం మా కరోతు । అపాశోఽసీత్యర్ధచతుర్థేన కంఠే బధ్వా । అపాశోఽస్యరిష్టో మా సగ్ం శారీ క్షివృజీ మోపతిష్ఠస్వ దీర్ఘాయుత్వాయ శతశారదాయ । శతగ్ం శరద్భ్య ఆయుషే వర్చసే జీవాత్వై పుణ్యాయ ॥ బాదరమణి మప్యేవం కృత్వా । సవ్యే పాణౌ తూష్ణీం బధ్నాతి ॥ అహతముత్తరం వాసో రేవతీస్త్వేతి సమానం । రేవతీస్త్వా వ్యక్ష్ణన్ కృత్తికాశ్చాకృంతగ్ంస్త్వా । ధియోఽవయన్నవ గ్నా అవృంజన్ సహస్రమంతాగ్ం అభితో అయచ్ఛన్ । దేవీర్దేవాయ పరిధీ సవిత్రే మహత్తదాసామభవన్మహిత్వనమ్ । యా అకృంతన్నితి తిసృభిర్వాసః పరిధాప్య । యా అకృంతన్నవయన్ యా అతన్వత యాశ్చ దేవీరంతానభితోఽదదంత । తాస్త్వా దేవీర్జరసే సంవ్యయస్త్వాయుష్మానిదం పరిధత్స్వ వాసః । పరిధత్త ధత్త వాససైనగ్ం శతాయుషం కృణుత దీర్ఘమాయుః । బృహస్పతిః ప్రాయచ్ఛద్వాస ఏతత్సోమాయ రాజ్ఞే పరిధాతవా ఉ । జరాంగచ్ఛాసి పరిధత్స్వ వాసో భవా కృష్టీనామభిశస్తిపావా । శతం చ జీవ శరదః సువర్చా రాయశ్చ పోషముపసంవ్యయస్వ । పరీదం వాసో అధిధాః స్వస్తయేఽభూరాపీనామభిశస్తిపావా । శతం చ జీవ శరదః పురూచీర్వసూని చారుర్విభజాసి జీవన్ ।

తస్య దశాయాం ప్రవర్తౌ ప్రబధ్య దర్వ్యా మాందా యాశ్చే నాభ్యానయ న్నాయుష్యమిత్యష్టాభిః ప్రతిమంత్ర మష్టావాజ్యాహుతీర్హుత్వా । ఆయుష్యం వర్చస్యగ్ం సువీర్యగ్ం రాయస్పోషమౌద్భిద్యం

ఇదగ్ం హిరణ్యం జైత్ర్యాయావిశతాంయూగ్ స్వాహా ॥ హిరణ్యా
యేదం ॥౧॥ ఉచ్చైశ్శ్రవాదివృతనాని నక్షత్రాణాం ధనంజయమ్। సర్వా
న్సమృద్ధిర్యుద్ధశ్యో హిరణ్యేఽస్మిన్ ధృత్వాహితాస్వాహా ॥ హిర
ణ్యాయేదం ।౨। శునమహగ్ం హిరణ్యస్య పితురిన్న నామాగ్రభైషం।
తం మా హిరణ్యవర్చసం పూరుషు ప్రియం కురుస్వాహా । హిరణ్యా
యేదం ॥౩॥ ప్రియం మా దేవేషు కురు ప్రియంమా బ్రహ్మణేకురు ।
ప్రియంవిశ్యేషుశూద్రేషు ప్రియగ్ంరాజసుమా కురుస్వాహా । హిర
ణ్యాయేదం ॥౪॥ యాతిరశ్చీనివద్యసేఽహం విధరణీఇతి । తాంత్వా
ఘృతస్య ధారయా యజేసగ్ం రాధనీ మహగ్ంస్వాహా । సగ్ం రాధ
న్యాఇదం ॥౫॥ సగ్ంరాధన్యై దేవ్యైస్వాహా। సగ్ంరాధన్యై దేవ్యా
ఇదం ।౬। ప్రసాధన్యై దేవ్యైస్వాహా । ప్రసాధన్యైదేవ్యాఇదం ।౭।
సమ్రాజంచవిరాజం చాభిశ్రీర్యాచనోగృహే । లక్ష్మీ రాష్ట్రస్యయా
ముఖే తయామాసగ్ం సృజామసిస్వాహా । లక్ష్మ్యై ఇదం ।౮। ఇధ్మ
సన్నహనాన్యద్భిస్సగ్ంస్పృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి ॥ రుద్రాయ తంతి
చరాయేదం(నమమ) అన్యకర్మణః హోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థమృద్ధికామః
జయాదిహోమం కరిష్యే । సువేణాజ్య మాదాయ ॥ ఓం చిత్తంచ
స్వాహా... అథ జయాదిహోమం కుర్యాత్ । జయాది బ్రహ్మవిసర్జ
నాంతే అపరేణాగ్నిం ప్రపత్య మేధాభిరేఖైకం దక్షిణే కర్ణే జపతి ।
ఆయుష్యం వర్చస్యగ్ం సువీర్యగ్ం రాయస్పోష మౌద్భిద్యమ్ ।
ఇదగ్ంహిరణ్యం జైత్ర్యాయావిశతామామ్ । ఉచ్చైశ్శ్రవాదివృతనాని

సహస్రసాహంధనంజయమ్ । సర్వాస్సమృద్ధిర్ఋద్ధయో హిరణ్యేస్మి
న్త్సమాహితాః । శునమహగ్ం హిరణ్యస్యపితురివ నామాగ్రైషం ।
తంమాహిరణ్యవర్చసం పూరుషు ప్రియంకురు । ప్రియంమాదేవేషు
కురు ప్రియంమాబ్రహ్మణేకురు । ప్రియంవిశ్యేషుశూద్రేషు ప్రియ
గ్ంరాజసుమాకురు । యాతిరశ్చీనిపద్యసేఽహంవిధరణీఇతి । తాంత్వా
ఘృతస్యధారయాయుజే సగ్ంరాధసీమహమ్ । సగ్ంరాధన్యైదేవ్యై ।
ప్రసాధన్యైదేవ్యై । సమ్రాజంచ విరాజం చాభిశ్రీర్యాచనోగృహే ।
లక్ష్మీ రాష్ట్రస్యయాముఖే తయామాసగ్ం సృజామసి ॥ ఏతాభిరేవ
సవ్యేద్వితీయం । ఆయుష్యం వర్చస్యగ్ం + సృజామసి । శుభికే శిర
ఇతి స్రజ శ్శిరసినిధాయ ॥ శుభికే శిరఆరోహ శోభయంతీముఖంమమ ।
ముఖగ్ంహిమమశోభయ భూయాగ్ంసంచభగంకురు । యామాహార
దితి భాషీకం బద్ధ్వా । యామాహార జ్జమదగ్ని శ్శ్రద్ధాయై కామా
య్యాన్యై । ఇమాంతామపి నహ్యేఽహం భగేనసహవర్చసా । యదాం
జనమిత్యాంజనేన చక్షుషీఆంక్తే । యదాంజనం త్రైకకుదం జాతగ్ం
హిమవతఉపరి । తేన వామాంజే తేజసే వర్చసే బలాయచ । మయి
పర్వతేతిచతృణాం యజుషామేకేనవా ॥ మయిపర్వతపూరుషం మయి
పర్వతవర్చసం మయిపర్వతభేషజం మయిపర్వతాయుషమ్ । యస్మై
వర్చఇత్యాదర్శమీక్షతే । యస్మైవర్చః పరాగతమాత్మానముపతిష్ఠతి ।
ఇదంతత్పునరాదదే దీర్ఘాయుత్వాయవర్చసె । ప్రతిష్ఠేస్థఇతి యజుషో
పానహౌ ప్రతిముచ్య । ప్రతిష్ఠేస్థో దేవతానాం మామాసంతాపం ।

ప్రజాపతే శ్శరణమసీతిచ్ఛత్రం ॥ ప్రజాపతేశ్శరణమసి బ్రహ్మణశ్ఛది
ర్విశ్వజనస్య ఛాయాఽసి సర్వతో మా పాహి ॥ దేవస్యత్వేతి వైణవం
దండమాదాయ ॥ దేవస్యత్వా సవితుః ప్రసవేఽశ్వినోర్బాహుభ్యాం
పూష్ణో హస్తాభ్యామాదదే ద్విషతో వధా యేంద్రస్య వజ్రోఽసి
వార్త్రఘ్నశ్శర్మ మే భవ యత్పాపం తం నివారయ ॥ దేవీష్షడుర్వీరి
త్యర్ధర్చత్రయేణాదిశముపస్థాయ ॥ దేవీష్షడుర్వీరురుణః కృణోత విశ్వే
దేవాస ఇహవీరయధ్వమ్। మాహాస్మహి ప్రజయా మాతనూభిర్మార
ధామద్విషతే సోమరాజన్ ॥ ద్వితీయేనన్నక్షత్రాణి చంద్రమసంచరా
తినా సంభాష్య । యథార్థం గచ్ఛత్యేవ పరగ్ం స్నానం తూష్ణీమేవ
తీర్థస్నాత్వా ॥ తూష్ణీగ్ం సమిధమగ్నావా దధాతి ॥ పాణిగ్రహణే
స్నాతం పుణ్యాహంవాచయిత్వా ॥ ఆశీర్వాదః ॥ తతఃఅభ్యుదయికం
కుర్యాత్ ॥ కాశీయాత్రా ॥ శ్లో॥ చరితబ్రహ్మచర్యోఽహం కృత
వ్రతచతుష్టయః । కాశీయాత్రాం గమిష్యామి అనుజ్ఞాం దేహి మే
శుభామ్ ॥ (ప్రతివాక్యం) సాలంకారాం మమ సుతాం కన్యాం దా
స్యామి తే ద్విజ । పాణింగృహీత్వా సాగ్నిస్త్వం గచ్ఛస్వాగచ్ఛ మద్గృ
హమ్॥ స్నాతకవ్రతే అభ్యుదయికం కర్మణఃపుణ్యాహంచ నానుష్ఠేయ
మితి పాశ్చాత్యవైదికసమ్మత వ్యవహారః ॥ ఇతి స్నాతకమ్.

అథాగ్నికార్యమ్.

అగ్నింపరిత్వేతి పరిమృజ్య- పరిషిచ్య ॥ ఆచమ్య.. ఏవంగుణ
...శుభతిథౌ । శ్రీమాన్గోత్రః .. నామధేయోహం మమ ఉపాత్త
దురితక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం ఆయుర్వర్చోయశోబలాభి
వృద్ధ్యర్థం ప్రాతరగ్నికార్యం సమిధాధానం కరిష్యే ॥ పరిత్వాఽగ్నే
పరిమృజామ్యాయుషా చ ధనేన చ। సుప్రజాః ప్రజయా భూయాసగ్ం
సువీరో వీరైస్సువర్చా వర్చసా సుపోషః పోషైస్సుగృహో గృహైః

స్సువత్తిః పత్యా సుమేధా స్మేధయా సుబ్రహ్మ బ్రహ్మచారిభిః ॥ పరి
మృజ్యాలంకృత్య ॥ అదితేఽనుమన్యస్వ । అనుమతేఽను మన్యస్వ ।
సరస్వతేఽనుమన్యస్వ । దేవసవితః ప్రసువ । అథ సమిధమాదాయ ॥
అగ్నయే సమిధమాహార్షం బృహతే జాతవేదసే – యథా త్వమగ్నే
సమిధా సమిధ్యస ఏవం మామాయుషా వర్చసా సన్యా మేధయా ప్రజ
యా పశుభి ర్బ్రహ్మవర్చసేనాన్నాద్యేన సమేధయ స్వాహా ॥ అగ్నయ
ఇదం । ఏధోఽస్యేధిషీమహి స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదం ॥ సమిదసి సమే
ధిషీమహి స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదం ॥ తేజోఽసి తేజో మయి ధేహి స్వాహా ॥
అగ్నయ ఇదం ॥ అపో అద్యాన్వచారిషగ్ం రసేన సమసృక్ష్మహి । పయ
స్వాగ్ం అగ్న ఆగమం తం మా సగ్ం సృజ వర్చసా స్వాహా ॥ అగ్నయ
ఇదం ॥ సం మాఽగ్నే వర్చసా సృజ ప్రజయా చ ధనేన చ స్వాహా ॥
అగ్నయ ఇదం । విద్యున్మే అస్య దేవా ఇంద్రో విద్యాత్ సహ ఋషిభి
స్స్వాహా । ఇంద్రాయేదం ॥ అగ్నయే బృహతే నాకాయ స్వాహా ॥ అగ్న
యే బృహతే నాకాయేదం ॥ ద్యావాపృథివీభ్యాగ్ం స్వాహా । ద్యావా
పృథివీభ్యామిదం ॥ ఏషా తే అగ్నే సమిత్తయా వర్ధస్వ చాప్యాయస్వ చ
తయాఽహం వర్ధమానో భూయాసమాప్యాయమానశ్చ స్వాహా ॥
అగ్నయ ఇదం ॥ యో మాఽగ్నే భాగినగ్ం సంతమథాభాగం చికీర్ష
త్యభాగమగ్నే తం కురు మామగ్నే భాగినం కురు స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదం ॥
సమిధమాధాయాగ్నే సర్వవ్రతో భూయాసగ్ం స్వాహా । అగ్నయ
ఇదం । భూస్స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదం । భువస్స్వాహా । వాయవ ఇదం ॥

సువస్స్వాహా ॥ సూర్యాయేదం ॥ ఓం భూర్భువస్సువస్స్వాహా ॥ ప్రజా పతయ ఇదం ॥ అదితేఽన్వమగ్గ్ స్థాః । . ప్రాసావీః ॥ ఇతి పరిషేచనం కృత్వా ॥ (అగ్న్యుపస్థానం) యత్తే అగ్నే తేజస్తేనాఽహం తేజస్వీ భూయాసం । యత్తే అగ్నే వర్చస్తేనాఽహం వర్చస్వీ భూయాసం । యత్తే అగ్నే హరస్తేనాఽహగ్ం హరస్వీ భూయాసమ్ ॥ మయి మేధాం మయి ప్రజాం మయ్యగ్నిస్తేజో దధాతు మయి మేధాం మయి ప్రజాం మయీన్ద్ర ఇన్ద్రియం దధాతు మయి మేధాం మయి ప్రజాం మయి సూర్యో భ్రాజో దధాతు ॥ మానస్తోకే తనయే మాన ఆయుషి మానో గోషు మానో అశ్వేషు రీరిషః । వీరాన్మానో రుద్ర భామితో వధీర్హవిష్మన్తో నమసా విధేమ తే ॥ త్ర్యాయుషం జమదగ్నేః కశ్యపస్య త్ర్యాయుషమ్। యద్దేవానాం త్ర్యాయుషం తన్మే అస్తు త్ర్యాయుషం ॥ భస్మనా శిరో లలాట వక్షస్కంధేషు తిలకాని కృత్వా॥ మేధావీ భూయాసమ్- తేజస్వీ భూయాసమ్- వర్చస్వీ భూయాసమ్- బ్రహ్మవర్చసీ భూయాసమ్- ఆయుష్మాన్ భూయాసమ్- అన్నాదో భూయాసమ్- యశస్వీ భూయాసమ్- సర్వసమృద్ధో భూయాసమ్ ॥ పునస్త్వాదిత్యా రుద్రా వసవస్సమిన్ధతాం పునర్బ్రహ్మాణో వసునీథ యజ్ఞైః । ఘృతేన త్వం తనువో వర్ధయస్వ సత్యాస్సంతు యజమానస్య కామాస్స్వాహా। అగ్నయే వసునీథాయేదం ॥ స్వస్తి ॥ శ్లో॥ శ్రద్ధాం మేధాం యశః ప్రజ్ఞాం విద్యాం బుద్ధిం శ్రియం బలం । ఆయుష్యం తేజ ఆరోగ్యం దేహి మే హవ్యవాహన॥ యస్య స్మృత్యా చ నామోక్త్యా తపో హోమ క్రియాదిషు । న్యూనం సంపూర్ణతాం యాతి సద్యో వందే హుతాశనమ్ ॥ మంత్రహీనం క్రియాహీనం భక్తిహీనం హుతాశన । యద్ధుతం తు మయా దేవ పరిపూర్ణం తదస్తు తే ॥ చతుస్సాగర... అభివాదయే । ఇత్యగ్నికార్యమ్.

చ తు ష్పా త్ర ప్ర యో గ వి ధిః.

శ్లో॥ నాఘారౌ నాజ్యభాగౌచ నచేధ్మం నజయాదయః ।
చతుష్పాత్రప్రయోగేతు నిశ్చితోక్తంకపర్దినా ॥

ప్రాణానాయమ్య । ఏవంగుణ విశేషణ... ప్రీత్యర్థం ..ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం .....హోమంకరిష్యే ॥ తదంగ మగ్నిప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే॥ యత్రాఽగ్నిస్థాప్యతే తత్ర శ్వేతతండులచూర్ణేన ప్రాదేశమాత్రం చతురశ్రమండలం స్థండిలం కల్పయిత్వా ॥ ద్వాభ్యాం దర్భాభ్యాముల్లిఖ్య । తత్ర ప్రాచీ రుదక్సంస్థాః ఉదీచీః ప్రాక్సంస్థాః తిస్రఃతిస్రోరేఖాలిఖిత్వా॥ అద్భిరభ్యుక్ష్య॥ శేషముత్సృజ్య। భూర్భువస్సువరోమిత్యగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య॥ ఓంభూర్భువస్సువరోమ్। ఓం చత్వారి శృంగాత్రయోఅస్యపాదా ద్వేశీర్షే సప్తహస్తాసోఅస్య । త్రిధాబద్ధో వృషభోరోరవీతి మహోదేవో మర్త్యాగ్ం ఆవివేశ । యజ్ఞేశ్వరం ధ్యాయామి ॥ శ్లో॥ సప్తహస్తశ్చతుశ్శృంగ స్సప్తజిహ్వోద్విశీర్షకః । త్రిపాత్ప్రసన్నవదన స్సుఖాసీన శ్శుచిస్మితః । స్వాహాంతు దక్షిణే పార్శ్వే దేవీంవామేస్వధాంతథా । బిభ్రద్దక్షిణహస్తైస్తు శక్తిమన్నం స్రుచంస్రువమ్॥ తోమరంవ్యజనంవామైర్ఘృతపాత్రంతుధారయన్। మేషారూఢంజటాబద్ధం గౌరవర్ణంమహౌజసం । ధూమధ్వజం లోహితాక్షం సప్తార్చిస్సర్వకామదం । ఆత్మాభిముఖమాసీన మేవంధ్యాయేద్ధుతాశనమ్॥ ఏషహిదేవఃప్రదిశోనుసర్వాః పూర్వోహిజాతస్సఉగర్భే అంతః । సవిజాయమానస్సజనిష్యమాణః ప్రత్యఙ్ముఖాస్తిష్ఠతివిశ్వతోముఖః ॥ ప్రాఙ్ముఖాగ్నే మమాఽభిముఖోభవ । సుముఖోభవ । సుప్రసన్నోభవ । వరదోభవ ॥ యథోక్తజిహ్వయా హవిర్గృహాణ ॥ ఓం భూర్భువస్సువః । ఓం తత్సవితుర్వరేణ్యం । భర్గోదేవస్యధీమహి। ధియోయోనః ప్రచోదయాత్ ॥ అగ్నింపరిసమూహ్య । అలంకృత్య ॥ అగ్నయేనమః॥ హుతవహాయనమః॥ హుతాశినేనమః॥ కృష్ణవర్త్మనే

అన్తః । సవితాయమాసన్సజన్తిమృత్యమానః ప్రత్యఙ్ముఖాస్తిష్ఠతివిశ్వతో ముఖః ॥ ఇతిసాక్షతోదకంవినీయ । ప్రాఙ్ముఖాఽగ్నే యమాభిముఖో భవ । సుముఖో భవ । సుప్రసన్నో భవ । వరదో భవ । ఇత్యుక్త్వా । యథోక్తజిహ్వాయామావిర్భవతేన ॥ ఓం భూర్భువస్సువః । ఓంతత్సవితుర్వరేణ్యమ్ ॥ భర్గో దేవస్యధీమహి । ధియోయోనఃప్రచోదయాత్ ॥ (ఇతిప్రోక్ష్య) సోదకేనపాణినా ప్రదక్షిణమగ్నింపరిసమూహ్య । అలంకృత్య । అగ్నయేనమః । హుతవహాయనమః । హుతాశినేనమః ॥ కృష్ణవర్త్మనే నమః । దేవముఖాయ నమః । సప్తజిహ్వాయ నమః । వైశ్వానరాయనమః । జాతవేదసేనమః । ప్రాగగ్రైర్దర్భైరగ్నింపరిస్తృణాతి । ప్రాగుదగగ్రైర్వా । దక్షిణానుత్తరాన్కరోతి । ఉత్తరానధరాన్ । పురస్తాత్ । దక్షిణతః । పశ్చాత్ । ఉత్తరతః । ఉత్తరేణాగ్నిం ప్రాగగ్రాన్ దర్భాన్సగ్ స్తీర్య । ద్వంద్వం న్యంచిపాత్రాణి ప్రయునక్తి । దేవసంయుక్తాని । దర్వ్యాజ్యస్థాల్యౌ । ప్రోక్షణీప్రణీతే । ఇధ్మస్రువావితి । సమాః ప్రాగ్ద్వాదర్భాః ప్రాదేశమాత్రే పవిత్రే కురుతే । తృణంకాష్ఠంవాంతర్ధాయ ఛినత్తి । ననఖేన । అపఉపస్పృశ్య । అద్భిరనుమృజ్య । ప్రోక్షణ్యామపదాయ । తస్యామపఆసిచ్య । హస్తయోరంగుష్ఠోప కనిష్ఠికాభ్యా ముత్తానాభ్యా ముదగగ్రేగృహీత్వా । ప్రాచీస్త్రిరుత్పూయాభిమంత్ర్య । సపవిత్రేణ పాణినా పాత్రాణి సంస్పృశ్య । పాత్రాణ్యుత్తానానికృత్వా । విస్రస్యేధ్మమ్ । త్రిఃప్రోక్ష్య । ప్రోక్షణీం దక్షిణతో నిధాయ । పూర్ణపాత్రమాదాయ । అపరేణాగ్నిం పవిత్రాంతర్హితే పాత్రేఽపఆసిచ్య । ఉదగగ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యాం । ప్రాచీస్త్రిరుత్పూయ । సమంప్రాణైర్హృత్వా । ఉత్తరేణాగ్నిందర్భేషు సాదయిత్వా । దర్భైఃప్రచ్ఛాద్య । బ్రాహ్మణం దక్షిణతో దర్భేషు నిషాద్య ॥ అస్మిన్...హోమకర్మణి । త్వం బ్రహ్మాభవ । బ్రహ్మణః ఇదమాసనం । సుఖాసనమ్ ॥ ఆజ్యంవిలాప్య । అపరేణాగ్నిం పవిత్రాంతర్హితాయా మాజ్యస్థాల్యా మాజ్యం నిరూప్య । ఉదీచోఽంగారాన్నిరూహ్య । తేష్వధిశ్రిత్య । జ్వలతాతృణేనాఽవద్యోత్య

దీప్త్యాఽజ్యే పరిప్లవీకృత్య । ద్వే దర్భాగ్రే ప్రచ్ఛిద్య । అప ఉప స్పృశ్య । ప్రక్షాళ్య । ఆజ్యే ప్రాస్య । ప్రత్యస్య । త్రిః పర్యగ్ని కృత్వా । ఉదగుద్వాస్య । అంగారాన్ప్రత్యూహ్య । ఉదగగ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యాం పునరాహారమాజ్యం త్రిరుత్పూయ । ప్రాగారభ్య పశ్చాన్నీత్వా పునః ప్రాగేవ సమాప్తిః । పవిత్రగ్రంథిం విస్రస్య । ప్రక్షాళ్య । ప్రాగగ్రయగ్నౌ పవిత్రే అనుప్రహరతి । స్రుక్స్రువా వాదాయ । అగ్నౌ ప్రతితప్య । దర్భాగ్రైస్సంమృజ్య । పునః ప్రతి తప్య । ప్రోక్ష్య । నిధాయ । దర్భానద్భిస్సగ్గ్స్పృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి। ఇధ్మమాదాయ । పరిధీన్పరిదధాతి । ఇధ్మరజ్జుం పూర్వపాత్రేనిధాయ। స్థవిష్ఠం పశ్చాత్ । దక్షిణతో ఽణీయాగ్ంసం ద్రాఘిష్ఠమ్ । అణిష్ఠగ్ం హ్రస్వముత్తరతః । ఉదగగ్రం మధ్యమమ్ । ప్రాగగ్రావితరౌ । మధ్యమపరిధి ముపస్పృశ్య । పురస్తాదూర్ధ్వే ద్వే ఆఘారసమిధావా దధాతి । అగ్నింపరిషిచ్య ॥

అదితేఽనుమన్యస్వ (ఇతిదక్షిణతః ప్రాచీనమ్) అనుమతేఽను మన్యస్వ (ఇతిపశ్చాదుదీచీనమ్) సరస్వతేఽనుమన్యస్వ (ఇత్యుత్తరతః ప్రాచీనమ్) దేవసవితః ప్రసువ (ఇతిసమంతం పరిషిచ్య) ఇధ్మమలం కృత్య। స్రువమలంకృత్య । బర్హిణమలంకృత్య । ఇధ్మమభిఘార్య । ఓంచత్వారిశృంగా... ఆవివేశ అస్మిన్ ... హోమే ఇధ్మమాధాస్యే । (ఇతీధ్మహోమంకుర్యాత్) ఆధత్స్వ॥ (ఇతిబ్రహ్మావదేత్) ఇధ్మాధాన ముహూర్తః స్సుముహూర్తోఽస్తు । ఆఘారావాఘారయతి దర్వ్యపూర్ణ మానవత్తూష్ణీం॥ ఇతరదర్వీమాదాయ। ఉత్తరపరిధిసంధిమన్వవహృత్య। ప్రజాపతింమనసాధ్యాయన్ దక్షిణతః ప్రాంచమృజుగ్ంసంతతమాఘార యతి। వాయవ్యాదాగ్నేయాంతమ్। (జుహుయాత్) ప్రజాపతయఇదం నమమ। ఇత్యుక్త్వా । ప్రధానదర్వీమాదాయ । ద్వితీయమైంద్ర మితర పరిధిసంధిమన్వవహృత్య । ప్రాగుదంచం పూర్వవదాఘారయతి । నైరృత్యాదీశానాంతం । (జుహుయాత్) ఇంద్రాయేదంనమమ ।

ఉక్త్వా । అజ్యహోమః । ఏకం-ద్వే-త్రీణి-చత్వారి । (ఇత్యాజ్యం

గృహీత్వా) అగ్నయేస్వాహా ॥ ఉత్తరార్ధ పూర్వార్ధే ॥ అగ్నయ ఇదం నమమ ॥ ఏకం-ద్వే-త్రీణి-చత్వారి ॥ సోమాయస్వాహా ॥ దక్షిణార్ధ పూర్వార్ధే । సోమాయేదంనమమ ॥ సమంపూర్వేణ ॥ యథావకాశం ప్రధానాహుతీ ర్హుత్వా ॥ జయాభ్యాతానా న్రాష్ట్రభృతః ప్రాజాపత్యాం వ్యాహృతీర్వ్యాహృతా స్స్విష్టకృతమి త్యుపజుహోతి ॥ ఇధ్మసన్నహనా న్యద్భిస్సగ్గ్ స్స్రుత్యాగ్నౌ ప్రహరతి ॥ రుద్రాయతంతిచరాయేదంనమమ ॥ అపఉపస్పృశ్య । అస్యకర్మణః హోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థం వృద్ధికామః జయాదిహోమంకరిష్యే ॥ స్రువేణాజ్యమాదాయ । అథ జయాదిహోమంకుర్యాత్ ॥ శ్లో॥ ప్రథమాఘారహోమశ్చ ప్రధానాహుత్యనంతరం । యద్ధోతవ్యంతుతత్సర్వం స్రువేణోక్తంకపర్దినా ॥

అథ జయాదిహోమః.

ఓం చిత్తంచస్వాహా । చిత్తాయేదంనమమ ॥ చిత్తిశ్చస్వాహా । చిత్త్యాఇదంనమమ ॥ ఆకూతంచస్వాహా । ఆకూతాయేదంనమమ ॥ ఆకూతిశ్చ స్వాహా । ఆకూత్యాఇదం నమమ ॥ విజ్ఞాతంచస్వాహా । విజ్ఞాతాయేదంనమమ ॥ విజ్ఞానంచస్వాహా । విజ్ఞానాయేదంనమమ ॥ మనశ్చస్వాహా । మనసఇదంనమమ ॥ శక్వరీశ్చస్వాహా । శక్వర్యాఇదంనమమ॥ దర్శశ్చస్వాహా। దర్శాయేదంనమమ॥ పూర్ణమాసశ్చస్వాహా। పూర్ణమాసాయేదంనమమ ॥ బృహచ్చస్వాహా। బృహతఇదంనమమ ॥ రథంతరంచస్వాహా । రథంతరాయేదంనమమ ॥ ప్రజాపతిర్జయా నింద్రాయవృష్ణే ప్రాయచ్ఛదుగ్రః పృతనాజ్యేషుతస్మై విశస్సమనమంత సర్వాస్సఉగ్రస్సహిహవ్యో బభూవస్వాహా। ప్రజాపతయఇదంనమమ ॥ అగ్నిర్భూతానా మధిపతి స్సమావ త్వస్మిన్బ్రహ్మన్నస్మి

క్షత్రే ఽస్యామాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మిన్కర్మ న్నస్యాం దేవ
హూత్యాగ్ స్వాహా । అగ్నయే భూతానా మధిపతయ ఇదం న మమ ॥
ఇన్ద్రో జ్యేష్ఠానా మధిపతి స్స మావ త్వస్మిన్బ్రహ్మ న్నస్మిన్క్షత్రే ఽస్యా
మాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మిన్కర్మ న్నస్యాం దేవహూత్యాగ్
స్వాహా । ఇన్ద్రాయ జ్యేష్ఠానా మధిపతయ ఇదం న మమ ॥ యమః పృథి
వ్యా ఽధిపతి స్స మావ త్వస్మిన్బ్రహ్మ న్నస్మిన్క్షత్రే ఽస్యామాశిష్యస్యాం
పురోధాయా మస్మిన్కర్మ న్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా । యమాయ
పృథివ్యా అధిపతయ ఇదం న మమ ॥ వాయురన్తరిక్షస్యాధిపతి స్స మావ
త్వస్మిన్బ్రహ్మ న్నస్మిన్క్షత్రే ఽస్యామాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మి
న్కర్మ న్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా । వాయవే అన్తరిక్షస్యాధి
పతయ ఇదం న మమ ॥ సూర్యో దివో ఽధిపతి స్స మావ త్వస్మిన్బ్రహ్మ
న్నస్మిన్క్షత్రే ఽస్యామాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మిన్కర్మ న్నస్యాం
దేవహూత్యాగ్ స్వాహా । సూర్యాయ దివో ఽధిపతయ ఇదం న మమ ॥
చన్ద్రమా నక్షత్రాణా మధిపతి స్స మావ త్వస్మిన్బ్రహ్మ న్నస్మిన్క్షత్రే
ఽస్యామాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మిన్కర్మ న్నస్యాం దేవహూ
త్యాగ్ స్వాహా । చన్ద్రమసే నక్షత్రాణా మధిపతయ ఇదం న మమ ॥
బృహస్పతి ర్బ్రహ్మణో ఽధిపతి స్స మావ త్వస్మిన్బ్రహ్మ న్నస్మిన్క్షత్రే
ఽస్యామాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మిన్కర్మ న్నస్యాం దేవహూ
త్యాగ్ స్వాహా । బృహస్పతయే బ్రహ్మణో ఽధిపతయ ఇదం న మమ ॥
మిత్ర స్సత్యానా మధిపతి స్స మావ త్వస్మిన్బ్రహ్మ న్నస్మిన్క్షత్రే ఽస్యా

మాశిష్యస్యాం పురోధాయామస్మిన్కర్మన్నస్యాం దేవహూత్యాగ్
స్వాహా । మిత్రాయ సత్యానామధిపతయ ఇదంనమమ॥ వరుణోఽపా
మధిపతిః సమావ త్వస్మిన్బ్రహ్మ న్నస్మిన్క్షత్రేఽస్యా మాశిష్యస్యాం
పురోధాయామస్మిన్కర్మ న్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా ॥ వరుణా
యాపామధిపతయఇదంనమమ। సముద్రస్స్రోత్యానా మధిపతిస్సమావ
త్వస్మిన్బ్రహ్మ న్నస్మిన్క్షత్రేఽస్యామాశిష్యస్యాం పురోధాయామస్మి
న్కర్మ న్నస్యాందేవహూత్యాగ్ స్వాహా । సముద్రాయస్రోత్యానా
మధిపతయ ఇదంనమమ ॥ అన్నగ్ంసామ్రాజ్యానా మధిపతి తన్మావ
త్వస్మిన్బ్రహ్మ న్నస్మిన్క్షత్రేఽస్యామాశిష్యస్యాం పురోధాయామస్మి
న్కర్మ న్నస్యాందేవహూత్యాగ్ స్వాహా । అన్నాయసామ్రాజ్యానా
మధిపతయ ఇదంనమమ ॥ సోమ ఓషధీనా మధిపతి స్సమావ త్వస్మి
న్బ్రహ్మ న్నస్మిన్క్షత్రేఽస్యామాశిష్యస్యాం పురోధాయామస్మిన్కర్మ
న్నస్యాందేవహూత్యాగ్ స్వాహా । సోమా యౌషధీనా మధిపతయ
ఇదంనమమ ॥ సవితా ప్రసవానామధిపతి స్సమావత్వస్మిన్బ్రహ్మన్నస్మి
న్క్షత్రేఽస్యా మాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మి న్కర్మ న్నస్యాం
దేవహూత్యాగ్ స్వాహా । సవిత్రే ప్రసవానా మధిపతయఇదంనమమ।
రుద్రః పశూనా మధిపతిస్సమావ త్వస్మిన్బ్రహ్మ న్నస్మి న్క్షత్రేఽస్యా
మాశిష్యస్యాం పురోధాయామస్మిన్కర్మ న్నస్యాం దేవహూత్యాగ్
స్వాహా । రుద్రాయ పశూనా మధిపతయ ఇదం నమమ । అప ఉప
స్పృశ్య ॥ త్వష్టారూపాణా మధిపతి స్సమావ త్వస్మిన్బ్రహ్మ న్నస్మి

క్షత్రేఽస్యా మాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మి న్కర్మ న్న స్యాం
దేవహూత్యాగ్ స్వాహా । త్వష్ట్రే రూపాణా మధిపతయ ఇదం న మమ ।
విష్ణుః పర్వతానామధిపతి స్స మావత్వస్మిన్బ్రహ్మ న్న స్మిన్క్షత్రేఽస్యా
మాశిష్యస్యాం పురోధాయామస్మిన్కర్మ న్న స్యాం దేవహూత్యాగ్
స్వాహా । విష్ణవే పర్వతానామధిపతయ ఇదం న మమ । మరుతో గణానా
మధిపతయ స్తే మావంత్వస్మిన్బ్రహ్మ న్న స్మిన్క్షత్రేఽస్యామాశిష్యస్యాం
పురోధాయా మస్మిన్కర్మ న్న స్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా । మరు
ద్భ్యః గణానా మధిపతిభ్య ఇదం న మమ । పితరః పితామహాః పరేవరే
తతా స్తతామహా ఇహ మావత । అస్మిన్బ్రహ్మ న్న స్మిన్క్షత్రేఽస్యా
మాశిష్యస్యాం పురోధాయామస్మిన్కర్మ న్న స్యాం దేవహూత్యాగ్
స్వాహా । మంత్రోక్త దేవతాభ్య ఇదం న మమ ।

(జీవపితృకశ్చేత్) (తండ్రి జీవించియుండిన నిమంత్రము చెప్పవలయును)

పితామహా అవరే తతా స్తతామహా ఇహ మావత । అస్మిన్బ్రహ్మ
న్న స్మిన్క్షత్రేఽస్యామాశిష్యస్యాం పురోధాయామస్మిన్కర్మన్నస్యాం
దేవహూత్యాగ్ స్వాహా । మంత్రోక్త దేవతాభ్య ఇదం న మమ ।

(పితామహో జీవతి చేత్) పితామహుఁడు (తాతగారు) జీవించియుండిన నిమం
త్రము చెప్పవలయును

పితరః పరే తతా స్తతామహా ఇహ మావత । అస్మిన్బ్రహ్మ న్న స్మి
న్క్షత్రేఽస్యామాశిష్యస్యాం పురోధాయామస్మిన్కర్మ న్న స్యాం దేవ
హూత్యాగ్ స్వాహా । మంత్రోక్త దేవతాభ్య ఇదం న మమ ।

(పితృ పితామహయోర్జీవతో స్సతోర్జీవపిత కర్తవ్యః॥) తండ్రియు తాతయు జీవించియున్నయెడల పైచెప్పిన రెండు మంత్రములను జపమాత్రము చేయవలయును. అనఁగా హోమము గూడదు

అథరాష్ట్రభృత్య। ఋతాషాడృతధామాగ్నిర్గన్ధర్వస్తస్యౌషధయోఽప్సరస ఊర్జో నామ స ఇదం బ్రహ్మ క్షత్రం పాతు తా ఇదం బ్రహ్మ క్షత్రం పాన్తు తస్మై స్వాహా॥ ఋతాషాహే ఋతధామ్నే అగ్నయే గన్ధర్వాయేదం న మమ॥ తాభ్యస్స్వాహా। ఓషధీభ్యోఽప్సరోభ్య ఊర్గ్భ్య ఇదం న మమ। సꣳహితో విశ్వసామా సూర్యో గన్ధర్వస్తస్య మరీచయోఽప్సరస ఆయువో నామ స ఇదం బ్రహ్మ క్షత్రం పాతు తా ఇదం బ్రహ్మ క్షత్రం పాన్తు తస్మై స్వాహా॥ సꣳహితాయ విశ్వసామ్నే సూర్యాయ గన్ధర్వాయేదం న మమ। తాభ్యస్స్వాహా॥ మరీచిభ్యోఽప్సరోభ్య ఆయుభ్య ఇదం న మమ॥ సుషుమ్నస్సూర్యరశ్మిశ్చన్ద్రమా గన్ధర్వస్తస్య నక్షత్రాణ్యప్సరసో బేకురయో నామ స ఇదం బ్రహ్మ క్షత్రం పాతు తా ఇదం బ్రహ్మ క్షత్రం పాన్తు తస్మై స్వాహా। సుషుమ్నాయ సూర్యరశ్మయే చన్ద్రమసే గన్ధర్వాయేదం న మమ। తాభ్యస్స్వాహా। నక్షత్రేభ్యోఽప్సరేభ్యో బేకురిభ్య ఇదం న మమ। భుజ్యుస్సుపర్ణో యజ్ఞో గన్ధర్వస్తస్య దక్షిణా అప్సరస స్తవా నామ స ఇదం బ్రహ్మ క్షత్రం పాతు తా ఇదం బ్రహ్మ క్షత్రం పాన్తు తస్మై స్వాహా। భుజ్యవే సుపర్ణాయ యజ్ఞాయ గన్ధర్వాయేదం న మమ। తాభ్యస్స్వాహా। దక్షిణాభ్యోఽప్సరోభ్య స్తవాభ్య ఇదం న మమ। ప్రజాపతిర్విశ్వకర్మా మనో గన్ధర్వస్తస్యర్క్సామాన్యప్సరసో వహ్నయో నామ

స ఇదం బ్రహ్మక్షత్త్రం పాతు తా ఇదం బ్రహ్మక్షత్త్రం పాంతు తస్మై
స్వాహా ॥ ప్రజాపతయే విశ్వకర్మణే మనసే గంధర్వాయేదం న మమ ।
తాభ్యస్స్వాహా ॥ ఋక్సామేభ్యోఽప్సరోభ్యో వహ్నిభ్య ఇదం న మమ ॥
ఇషిరో విశ్వవ్యచా వాతో గంధర్వస్తస్యాపోఽప్సరసో ముదా నామ
స ఇదం బ్రహ్మక్షత్త్రం పాతు తా ఇదం బ్రహ్మక్షత్త్రం పాంతు తస్మై
స్వాహా ॥ ఇషిరాయ విశ్వవ్యచసే వాతాయ గంధర్వాయేదం న మమ ॥
తాభ్యస్స్వాహా ॥ అద్భ్యోఽప్సరోభ్యో ముదాభ్య ఇదం న మమ । భువ
నస్య పతే యస్య త ఉపరి గృహా ఇహ చ । స నో రాస్వాజ్యానిగ్ం రాయ
స్పోషగ్ం సువీర్యగ్ం సంవత్సరీణాగ్ స్వస్తిగ్ స్వాహా । భువనస్య
పతయ ఇదం న మమ ॥ పరమేష్ఠ్యధిపతిర్మృత్యుర్గంధర్వస్తస్య విశ్వ
మప్సరసో భువో నామ స ఇదం బ్రహ్మక్షత్త్రం పాతు తా ఇదం బ్రహ్మ
క్షత్త్రం పాంతు తస్మై స్వాహా । పరమేష్ఠినేఽధిపతయే మృత్యవే గం
ధర్వాయేదం న మమ । తాభ్యస్స్వాహా । విశ్వస్మా అప్సరోభ్యో భూభ్య
ఇదం న మమ ॥ సుక్షితిస్సుభూతిర్భద్రకృత్సువర్వాన్పర్జన్యో గం
ధర్వస్తస్య విద్యుతోఽప్సరసో రుచో నామ స ఇదం బ్రహ్మక్షత్త్రం
పాతు తా ఇదం బ్రహ్మక్షత్త్రం పాంతు తస్మై స్వాహా । సుక్షితయే
సుభూతయే భద్రకృతే సువర్వతే పర్జన్యాయ గంధర్వాయేదం న మమ ॥
తాభ్యస్స్వాహా । విద్యుద్భ్యోఽప్సరోభ్యో రుగ్భ్య ఇదం న మమ ॥
దూరేహేతిరమృడయో మృత్యుర్గంధర్వస్తస్య ప్రజా అప్సరసో భీరువో
నామ స ఇదం బ్రహ్మక్షత్త్రం పాతు తా ఇదం బ్రహ్మక్షత్త్రం పాంతు

తస్మై స్వాహా । దూరేహేతయే అమృడయాయ మృత్యవే గంధర్వా
యేదంనమమ । తాభ్యస్స్వాహా । ప్రజాభ్యోఽప్సరోభ్యో భీరుభ్య
ఇదంనమమ । చారుః కృపణకాశీ కామో గంధర్వ స్తస్యాధయోఽప్స
రసశ్శోచయంతీర్నామ స న ఇదం బ్రహ్మక్షత్రం పాతు తా ఇదం బ్రహ్మ
క్షత్రం పాంతు తస్మై స్వాహా ॥ చానవేకృపణకాశినే కామాయ గం
ధర్వాయేదంనమమ । తాభ్యస్స్వాహా । ఆధిభ్యోఽప్సరోభ్య శ్శోచ
యంతీభ్య ఇదంనమమ । స నో భువనస్య పతే యస్య త ఉపరి గృహా
ఇహ చ । ఉరు బ్రహ్మణేఽస్మై క్షత్రాయ మహి శర్మ యచ్ఛ స్వాహా ।
భువనస్య పతయే బ్రహ్మణ ఇదంనమమ ॥ ప్రజాపతే న త్వదేతా న్యన్యో
విశ్వా జాతాని పరి తా బభూవ । యత్కామాస్తే జుహుమ స్తన్నో అస్తు
వయగ్ం స్యామ పతయో రయీణాగ్ం స్వాహా । ప్రజాపతయ ఇదంనమమ ।
భూస్స్వాహా । అగ్నయ ఇదంనమమ । భువస్స్వాహా ॥ వాయవ ఇదం
నమమ । సువస్స్వాహా ॥ సూర్యాయేదంనమమ । యదస్య కర్మణో
ఽత్యరీరిచం యద్వా న్యూనమిహాకరమ్ । అగ్నిష్టత్స్విష్టకృద్విద్వాన్ ।
సర్వగ్ం స్విష్టగ్ం సుహుతం కరోతు స్వాహా ॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం
నమమ । మధ్యమపరిధిం ప్రహృత్య । ఇతరౌ యుగపత్ప్రహరన్
ఉత్తరార్ధస్యాగ్రమంగారేష్వాపోహతి । పరిధీనభిమంత్ర్య । ఆఘార
సమిధం ప్రహరతి । దర్వ్యామితరదర్వ్యగ్రమవధాయ । సగ్గ్‌స్రావేణాభి
జుహోతి । స్వాహా । వసుభ్యో రుద్రేభ్య ఆదిత్యేభ్య స్సగ్గ్‌స్రావభా
గేభ్య ఇదంనమమ ॥ అస్మిన్ కృతే కర్మణి జ్ఞాతాజ్ఞాతాది సకలదోష
నిర్హరణార్థ మనాజ్ఞాతత్రయమ్ । కర్మాంతరిత కర్మవివర్యాస ప్రాయ
శ్చిత్తార్థం త్వన్నో అగ్నే సత్వన్నో అగ్న ఇతి । స్వరాక్షరపదవృత్తవర్ణ

లోప ప్రాయశ్చిత్తార్థమాభిర్గీర్భిరితి । వాక్శ్రీయమలోపప్రాయశ్చిత్తార్థమిదంవిష్ణుస్త్ర్యంబకమితి । ఋత్విక్కర్తృకప్రాయశ్చిత్తార్థం యద్విద్వాగ్ంసేతి । స్కన్నాదిదోషప్రాయశ్చిత్తార్థమస్కాంద్యౌరితి। మిందాదిదోషప్రాయశ్చిత్తార్థం యన్మఆత్మనఇతి । సమస్తభయా ద్వ్యావద్రివ దోషనిర్హరణార్థం పునరగ్నిశ్చక్షురితి । అగ్న్యుపహనన ప్రాయశ్చిత్తార్థం పునస్త్వాదిత్యాఇతి । సర్వప్రాయశ్చిత్తార్థం భూర్భువస్సువరిత్యేతైర్మంత్రై రాజ్యాహుతిర్హోష్యామి ॥

ఓం అనాజ్ఞాతం యదాజ్ఞాతం యజ్ఞస్య క్రియతే మిథు । అగ్నే తదస్య కల్పయ త్వగ్ంహి వేత్థ యథాతథగ్ స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదం న మమ ॥ పురుషసమ్మితో యజ్ఞో యజ్ఞః పురుషసమ్మితః । అగ్నే తదస్య కల్పయ త్వగ్ంహి వేత్థ యథాతథగ్ స్వాహా। అగ్నయ ఇదంనమమ। యత్పాకత్రా మనసా దీనదక్షా న యజ్ఞస్య మన్వతే మర్తాసః । అగ్నిష్టద్ధోతా క్రతువిద్విజానన్ యజిష్ఠో దేవాగ్ం ఋతుశో యజాతి స్వాహా। అగ్నయ ఇదంనమమ। త్వన్నో అగ్నే వరుణస్య విద్వాన్ దేవస్య హేడో ऽవయాసిసీష్ఠాః । యజిష్ఠో వహ్నితమశ్శోశుచానో విశ్వా ద్వేషాగ్ంసి ప్రముముగ్ధ్యస్మత్స్వాహా । అగ్నీవరుణాభ్యామిదంనమమ । స త్వన్నో అగ్నే ఽవమో భవోతీ నేదిష్ఠో అస్యా ఉషసో వ్యుష్టౌ । అవయక్ష్వనో వరుణగ్ం రరాణో వీహి మృడీకగ్ం సుహవో న ఏధి స్వాహా । అగ్నీ వరుణాభ్యామిదంనమమ । ఆభిర్గీర్భిర్యదతో న ఊనమాప్యాయయ హరివో వర్ధమానః । యదా స్తోతృభ్యో మహి గోత్రా రుజాసి భూయిష్ఠభాజో అధ తే స్యామ స్వాహా । ఇంద్రాయ హరివత ఇదంనమమ । ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమే త్రేధా నిదధే పదమ్। సమూఢమస్య పాగ్ంసురే స్వాహా। శ్రీవిష్ణవ

ఇదంనమమ ॥ త్ర్యంబకం యజామహే సుగంధింపుష్టివర్ధనమ్। ఉర్వారుకమివబంధనా న్మృత్యోర్ముక్షీయమామృతాత్స్వాహా ॥ త్ర్యంబకాయేదంనమమ ॥ యద్విద్వాగ్ంసో యదవిద్వాగ్ంసో ముగ్ధాః కుర్వంత్యృత్విజః । అగ్నిర్మా తస్మా దేన సస్స్రిధా దేవీచ ముంచతాగ్ం స్వాహా । అగ్నయే స్రిధా దేవ్యా ఇదంనమమ ॥ అస్మింద్యౌః పృథివీ మస్మిన్నృషభో యమాగాః స్మిన్నమా విశ్వాభువనా న్యస్మిన్యజ్ఞః ప్రజనయతు । అస్మిన్నజని ప్రాజని । అస్మిన్నా జ్జాయతేవృషా । అస్మిన్నా త్ప్రజనిషీమహిస్వాహా ॥ అస్మిన్నాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదం నమమ ॥ యన్మ ఆత్మనో మిందా భూదగ్ని స్తత్పునరాహా ర్జాతవేదా విచర్షణిస్స్వాహా ॥ మిందాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదంనమమ ॥ పునరగ్నిశ్చక్షురదా త్పునరింద్రో బృహస్పతిః । పునర్మే అశ్వినా యువం చక్షురాధత్తమక్ష్యోస్స్వాహా ॥ అగ్నీంద్రబృహస్పత్యశ్విభ్య ఇదంనమమ ॥ పునస్త్వాదిత్యా రుద్రా వసవస్సమింధతామ్ పునర్బ్రహ్మాణో వసునీథయజ్ఞైః । ఘృతేనత్వంతనువోవర్ధయస్వ సత్యాస్సంతు యజమానస్య కామాస్స్వాహా ॥ అగ్నయే వసునీథాయేదం నమమ ॥ శ్రీవిష్ణవే స్వాహా ॥ శ్రీవిష్ణవే పరమాత్మన ఇదంనమమ ॥ ఓం భూర్భువస్సువస్స్వాహా ॥ ప్రజాపతయ ఇదంనమమ ॥

అథ పూర్ణాహుతిహోమః.

(హోమశాంతులయందిది ప్రాముఖ్యము.)

శ్లో॥ ఆజ్యంద్వాదశకృత్వస్తు గృహీత్వాపూరయేత్స్రుచం ।
తయాచాజ్యాహుతిః కార్యా సాపూర్ణాహుతిరిష్యతే ।

ఆచమ్య॥ ఏవంగుణ... ప్రీత్యర్థం— మమఆయుషాభివృద్ధ్యర్థం—
...హోమసంపూర్ణసిద్ధ్యర్థం— పూర్ణాహుతిహోమం కరిష్యే ॥
హోమద్రవ్యాణి పాత్రే నిధాయ ॥ పూజాదికం కుర్యాత్ ॥
ఏకం— ద్వే— త్రీణి— చత్వారి— పంచ— షట్— సప్త— అష్టౌ—
నవ—దశ— ఏకాదశ—ద్వాదశ— సప్త తే అగ్నే ...॥ పూర్ణాహుతి
ముత్తమాం జుహోతి । సర్వం వై పూర్ణాహుతిః । సర్వమేవా
ప్నోతి । అథో ఇయం వై పూర్ణాహుతిః । అస్యామేవ ప్రతితిష్ఠతి।
వసోర్ధారాం జుహోతి వసోర్మే ధారాసదితి వా ఏషాహూయాతే
ఘృతస్య వా ఏనమేషా ధారాఽముష్మింల్లోకే పిన్వమానోపతిష్ఠతే
ఆజ్యేన జుహోతి తేజో వా ఆజ్యం తేజో వసోర్ధారా తేజసై
వాస్మై తేజ ఉపరుంధే ఽథో కామా వై వసోర్ధారా కామా
నేవావరుంధే ॥ పూర్ణాహుతిముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు ।

యజుర్భవ ప్రాయశ్చిత్త హోమమ్.

...అస్మిన్ ప్రకృతే కర్మణి యజుర్భవప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే ॥ ఓమ్
భువస్స్వాహా ॥ వాయవ ఇదం న మమ ॥ హస్తం ప్రక్షాళ్య ॥ ఆతమితోః
ప్రాణానాయమ్య ॥ విష్ణుర్విష్ణుర్విష్ణుః ॥ ఏతావత్పర్యంతం నానాప్రకా
రేణ సంభావిత సకలదోష నిర్హరణార్థం సర్వప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే ॥
ఓమ్భూర్భువస్సువస్స్వాహా ॥ ప్రజాపతయ ఇదం న మమ ॥ అదితేఽన్వ
మగ్గ్స్థాః । అనుమతేఽన్వమగ్గ్స్థాః । సరస్వతేఽన్వమగ్గ్స్థాః । దేవ
సవితః ప్రాసావీః ॥ ప్రణీతాస్స్వవఆనీయ । సదసి సన్మే భూయాస్సర్వమసి
సర్వం మే భూయాః పూర్ణమసి పూర్ణం మే భూయా అక్షితమసి మా మే
క్షేష్ఠాః ॥ ఇత్యభిమంత్ర్య । యేన దేవాః పవిత్రేణ । ఆత్మానం పునతే

సదా। తేనసహస్రధారేణ। పవమానః పునంతుమా। ప్రాజాపత్యం
పవిత్రమ్। శతోద్యామగ్ంహిరణ్మయమ్। తేనబ్రహ్మవిదోవయమ్।
పూతం బ్రహ్మపునీమహే। ఇంద్రస్సునీతీ సహమాపునాతు। సోమ
స్స్వస్త్యా వరుణస్సమీచ్యా। యమోరాజా ప్రమృణాభిః పునాతుమా।
జాతవేదామోర్జయంత్యాపునాతు॥ ఇతిమార్జయిత్వా॥ అథదిఙ్మార్జ
నమ్॥ ప్రాచ్యాందిశిదేవా ఋత్విజోమార్జయంతామ్॥ దక్షిణాయాం
దిశిమాసాః పితరోమార్జయంతామ్॥ ప్రతీచ్యాందిశి గృహాః పశవో
మార్జయంతామ్॥ ఉదీచ్యాందిశ్యాపఓషధయో వనస్పతయోమార్జ
యంతామ్॥ ఊర్ధ్వాయాందిశి యజ్ఞస్సంవత్సరో యజ్ఞపతిర్మార్జయం
తామ్॥ ఇతిదిఙ్మార్జనంకృత్వా॥ సముద్రంవఃప్రహిణోమిస్వాం యోని
మపిగచ్ఛత। అచ్ఛిద్రఃప్రజయాభూయాస్తంమా పరాసేచిమత్పయః।
అంజలౌపూర్ణపాత్రమానయతి। రేతఃప్రవాస్యాంప్రజాందధాతి। ప్రజ
య్యాహి మనుష్యైఃపూర్ణః। మ ఖం విమృష్టే। అవభృథస్యైవరూపం
కృత్వోత్తిష్ఠతి॥ అక్షతాః శిరసి ధారయేత్॥ బ్రహ్మాణం పూజ
యామి॥ జయాది బ్రహ్మవిసర్జనాంతే భవత్కృతబ్రహ్మత్వదక్షిణాం
మానసోత్సాహపరిమిత హిరణ్యం తుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ॥
శాంతిరస్తు॥ పుష్టిరస్తు॥ ధనధాన్య సమృద్ధిరస్తు॥ కర్మసమృద్ధిరస్తు॥
భగవాన్ వాస్తోష్పతిః ప్రీయతామ్॥ ప్రాగాదివరిస్తరణ ముత్తరేవిసృ
జేత్॥ అగ్నేస్తృణా న్యపచనోతి॥ తేజస్వీ యశస్వీ బ్రహ్మవర్చసీ
భవతి॥ హోమాంతే శ్రీయజ్ఞపురుషాయ నమః॥ ధ్యానాది షోడ
శోపచారపూజా స్సమర్పయామి॥ శ్లో॥ స్వస్తి శ్రద్ధాం మేధాం యశః
ప్రజ్ఞాం విద్యాంబుద్ధింశ్రియంబలం। ఆయుష్యంతేజఆరోగ్యం దేహిమే

హవ్యవాహన ॥ యస్యస్మృత్యాచనామోక్త్యా తపోహోమక్రియా
దిషు । న్యూనం సంపూర్ణతాంయాతి సద్యోవందేహుతాశన ॥ యద్ధు
తంతుమయా దేవ పరిపూర్ణంతదస్తు తే ॥ చతుస్సాగరపర్యంతం......
అహంభో అభివాదయే ॥ అగ్నేనయసుపథారాయే అస్మాన్ విశ్వాని
దేవవయునానివిద్వాన్ । యుయోధ్యస్మజ్జుహురాణమేనో భూయి
ష్ఠాంతేనమఉక్తింవిధేమ । ప్రవశ్శుక్రాయ భానవేభరధ్వమ్ హవ్యం
మతించాగ్నయేసుపూతమ్। యోదైవ్యానిమానుషాజనూగ్ంషి అంత
ర్విశ్వానివిద్మనాజిగాతి । అచ్ఛాగిరోమతయోదేవయంతీ రగ్నింయంతి
ద్రవిణం భిక్షమాణాః । సుసంద్రుశగ్ం సుప్రతీకగ్గ్ స్వంచగ్ం హవ్య
వాహమరతింమానుషాణామ్ । అగ్నేత్వమస్మద్యుయోధ్యమీవా అన
గ్నిత్రా అభ్యమంతకృష్టీః । పునరస్మభ్యగ్ం సువితాయ దేవక్షాం
విశ్వేభిరజరేభిర్యజత్ర । అగ్నేత్వంపారయానవ్యోఅస్మాన్ స్వస్తిభి
రతిదుర్గాణివిశ్వా । పూశ్చపృథ్వీబహులానఉర్వీ భవాతోకాయ తన
యాయశంయోః । ప్రకారవ్రామనసావచ్యమానా దేవద్రీచీంనయథ
దేవయంతః । దక్షిణావాడ్వాజినీప్రాచ్యేతి హవిర్భరంత్యగ్నయేఘృ
తాచీ ॥ శ్లో॥ నమస్తే గార్హపత్యాయ నమస్తే దక్షిణాగ్నయే । నమ
ఆహవనీయాయ మహావేద్యైనమోనమః ॥ కాండద్వయోపపాద్యా
య కర్మబ్రహ్మస్వరూపిణే । స్వర్గాపవర్గరూపాయ యజ్ఞేశాయనమో
నమః ॥ యజ్ఞేశాచ్యుతగోవింద మాధవానంతకేశవ। కృష్ణవిష్ణోహృషీ
కేశ వాసుదేవ నమోఽస్తు తే ॥ సకృత్తే అగ్నేనమః । ద్విస్తేనమః ।
త్రిస్తేనమః । చతుస్తేనమః । పంచకృత్వస్తేనమః । దశకృత్వస్తేనమః।

శతకృత్వ స్తేనమః । సహస్రకృత్వ స్తేనమః । అసహస్రకృత్వ స్తేనమః । అప్రతిమితకృత్వ స్తేనమః। నమ స్తేఅస్తుమామాహిగ్ంసీః ॥ అహంప్రస్తా దహమవస్తా దహంజ్యోతిషావిత మోనవార । యదంతరిక్షం తదుమే పితాభూదహగ్ం సూర్యముభయతో దదర్శాహం భూయాసముత్తమ స్సమానానామ్ ॥ సంతత శ్రీరస్తు ॥ సమస్త మంగళాని భవంతు ॥

శ్లో॥ మత్కర్మకుర్వతాం పుంసాం కర్మలోపో భవేద్యది । తత్కర్మ సఫలం కుర్యు స్త్రిస్రః కోట్యో మహర్షయః ॥ అపరాధ సహస్రాణి క్రియంతేఽహర్నిశంమయా । దాసోఽయమితిమాంమత్వా క్షమస్వ శ్రీయజ్ఞేశ్వర ॥ యత్కరోమియదశ్నామి యజ్జుహోమిదదామియత్ । యత్తపస్యామి వార్ష్ణేయ తత్కరోమి త్వదర్పణమ్ ॥ శ్రద్ధాంమేధాం యశఃప్రజ్ఞాం విద్యాంబుద్ధింశ్రియంబలం । ఆయుష్యం తేజ ఆరోగ్యం దేహి మే హవ్యవాహన ॥ ప్రమాదా త్కుర్వతాంకర్మ ప్రచ్యవేతాధ్వరేయుదు । స్మరణాదేవతద్విష్ణో స్సంపూర్ణంస్యా దితిస్మృతిః ॥ విష్ణుర్విష్ణుర్విష్ణుః ॥ ఇతిపూర్ణాహుతిహోమసహిత జయాదయస్సమాప్తాః ॥

అథ వైకల్పిక సమావర్తనమ్.

అత్రైతదపరం తూష్ణీమేవ తీర్థేస్నాత్వా తూష్ణీగ్ం సమిధమాదధాతి । పూర్వవ దాచార్యేణానుజ్ఞాతః ॥ ప్రాణానాయమ్య ॥ ఏవం నామధేయోఽహం వైకల్పికసమావర్తనం కరిష్యే ॥ తూష్ణీమేవ తీర్థే స్నాత్వా శ్రోత్రియాగారా దగ్నిమాహృత్య విధినోపసమాధాయాలంకృత్య పాలాశీగ్ంసమిధం ॥ ప్రాదేశమాత్రీం తస్మిన్నేవాగ్నౌ తూష్ణీం ప్రజాపతిం మనసా ధ్యాయన్నాదధాతి ॥ శ్లో॥ స్నానంవ త్వ్యే పరంతూష్ణీం తీర్థేస్నాత్వైవ లౌకికం । వహ్నిమాధాయవిధివ త్పరిషిచ్యసమంతతః ॥ పాలాశీంసమిధంతూష్ణీ మగ్నావాధాయయత్నతః । పరిషేచనం తతః కుర్యా ద్యథాపూర్వ మితిస్మృతిః ॥ ఇతి వైకల్పిక సమావర్తనం సమాప్తమ్.

అథ వివాహ ప్రయోగః.

దంపత్యోర్మంగళస్నానం కారయేత్ ॥ పూర్వమేవ వధూం మంగళస్నానం కారయిత్వా । తత్రాయం ప్రయోగః । శుభమస్తు । అయంముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు ॥ శ్లో॥ యశ్శివోనామరూపాభ్యాం..... సర్వేభ్యో మహాజనేభ్యోనమః । ఏవంగుణ...శుభతిథౌ శ్రీమాన్...గోత్రః...నామధేయః శ్రీమతః...గోత్రస్య...నామధేయస్య మమోపాత్త దురితక్షయద్వారా శ్రీ పరమేశ్వరప్రీత్యర్థం ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం సకలసంపత్సమృద్ధ్యర్థ మేత స్మదీయోద్వాహవిధౌ నిర్గత ప్రత్యూహేన మధుపర్క సౌభాగ్యతాసిద్ధిద్వారా పాణిగ్రహణాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణః తదంగత్వేన తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం... మహాజనైస్సహ స్వస్తిపుణ్యాహవాచనంకరిష్యే। ఆదౌనిర్విఘ్నేనప్రారంభపరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యే। గణాధిపతిపూజాం పుణ్యాహవాచనంచకృత్వా । ప్రాణానాయమ్య। ఏవంగుణ...శుభతిథౌ మమాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం పాణిగ్రహణాఖ్యం కర్మకరిష్యే । అనుహవమితి శకునాదిమంత్రాన్వాచయేత్। అనుహవం పరిహవం పరీవాదం పరిక్షవమ్। దుస్స్వప్నం దురుదితం తద్ద్విషద్భ్యోదిశామ్యహమ్ । అనుహూతం పరిహూతగ్ం శకునైర్యద శాకునమ్ । మృగస్యసృతమక్ష్ణయా తద్ద్విషద్భ్యోదిశామ్యహమ్ । ఆరాత్తేఅగ్నిరస్త్వారాత్పరశురస్తుతే। నివాతేత్వాఽభివర్షతు స్వస్తితేఽస్తు వనస్పతే స్వస్తిమేఽస్తువనస్పతే। నమశ్శకృత్సదే రుద్రాయ నమోరుద్రాయశకృత్సదే । గోష్ఠమసిసమస్తేఅస్తు మామాహిగ్ంసీస్సిగసినస్తివజ్రోసమస్తే అస్తు మామాహిగ్ంసీః । ఉద్గాతేవశకునే సామగాయసి బ్రహ్మపుత్ర ఇవ సవనేషుశగ్ంససి । స్వస్తినశ్శకునేఅస్తు ప్రతినస్సుమనాభవ । వివాహాగార మేత్య పాదౌప్రక్షాళ్యాచమ్య । ప్రాణానాయమ్య । ఓం భూః ఏవంగుణ .....శుభతిథౌ ధర్మప్రజా

సంపత్యర్థగ్ం స్త్రియ ముద్వహే ॥ ఓం భూః ఏవంగుణ...శుభతిథౌ మమాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం పాణిగ్రహణాంగత్వేన కర్మాదౌ రక్షా బంధనం కరిష్యే । రక్షాబంధన దేవతాభ్యోనమః । ధ్యానావాహనాది షోడశోపచార పూజాం సమర్పయామి ॥ ఓం విశ్వేత్తా తే సవనేషు ప్రవాచ్యా యాచకర్థ మఘవన్నింద్ర సున్వతే । పారావతం యత్పురు సంభృతం వస్వపావృణోః శరభాయ ఋషిబంధవే ॥ రక్షాబంధన ముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు ॥ ద్వితీయయజ్ఞోపవీతం ధారయేత్ । ఓం భూః ఏవంగుణ.. శుభతిథౌ మమాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం శ్రౌత స్మార్త నిత్యకర్మానుష్ఠాన యోగ్యతా సిద్ధ్యర్థం ఉద్వాహాంగభూత ద్వితీయయజ్ఞోపవీతధారణం కరిష్యే । యజ్ఞోపవీతపూజాం కృత్వా । ఆచమ్య । యజ్ఞోపవీతం.. బలమస్తు తేజః । ఆచమ్య । యజ్ఞోపవీత ధారణముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు । సుహృదస్సమవేతాన్ మంత్రవతో వరాన్ప్రహిణుయాత్ । మదర్థం కన్యాంవృణీధ్వమితి వరాన్ప్రేషయిత్వా । మదర్థం కన్యాంవృణీధ్వమ్ (వృణీమహే) తాన్ప్రసుగ్మంతేతి ద్వాభ్యామభిమంత్రయేత్ । ఓం ప్రసుగ్మంతాధియసానస్య సక్షణి వరేభిర్వరాగ్ం అభిషు ప్రసీదత । అస్మాకమింద్ర ఉభయం జుజోషతి । యత్సౌమ్యస్యాన్ధసో బుబోధతి । అనృక్షరా ఋజవస్సన్తు పన్థా యేభిస్సఖాయో యన్తి నో వరేయమ్ । సమర్యమా సంభగో నో నినీయాత్సం జాస్పత్యగ్ం సుయమమస్తు దేవాః ॥ తేకన్యాదాతారంగత్వా బ్రువతే । గౌరీకంకణ పూజాస్థలే అఖండదీపారాధనం కృత్వా ॥ ప్రణమ్య । ఆచమ్య । ఓం భూః ఏవంగుణ.....శుభతిథౌ అస్యాః కుమార్యాః ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం, గౌరీకంకణ దేవతా ముద్దిశ్య ...ప్రీత్యర్థం గౌరీ కంకణపూజాం కరిష్యే । గౌరీకంకణ పూజాంచ కృత్వా । బృహత్సామ క్షత్రభృద్వృద్ధవృష్ణియం । త్రిష్టుభౌజశ్శుభిత ముగ్రవీరం

ఇంద్రస్త్రోమేన పంచదశేనమధ్య మిదంవాతేన సగరేణ రక్ష ॥ వధ్వా
వామకరే బధ్నీయాత్ ॥ రక్షాబంధనముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు ॥
వాత్స్యాయనస్య పుత్రాయ...గోత్రాయ.. ...శర్మణే వరాయ ।
ధర్మప్రజా సంపత్త్యర్థం ...గోత్రోద్భవాం లక్ష్మీనామ్నీం కన్యాం
దద్యాత్ । ఇతి ॥ కన్యాప్రదః ప్రతిబ్రూయాత్ ॥ చతుస్సాగరపర్యం
తం గోబ్రాహ్మణేభ్య శ్శుభంభవతు ॥ ......నప్త్రే పౌత్రాయ
...పుత్రాయ...వరాయ ॥ చతుస్సాగరపర్యంతం గోబ్రాహ్మణేభ్య
శ్శుభంభవతు ॥ ......నప్త్రీం ...పౌత్రీం ...పుత్రీం ...నామ్నీం
కన్యామ్ ॥ వృణీమహే వృణీధ్వమితి దాస్యామీత్యుక్త్వా ॥ మదర్థం
వరం వృణీధ్వం వృణీమహే ॥ ఇతివిప్రః ॥ (ఆపైని "అంతఃపట" మనగా
తెరను కట్టవలయును) తతః వరసమీపే వధూమాసీయ ॥ ప్రత్యఙ్ముఖో
వర ఉపవిశేత్ ॥ పత్న్యాసహ ప్రాఙ్ముఖం కన్యాదాతా వధూముప
వేశ్య ॥ ఆచమ్య । ఓం భూః ఏవంగుణ...శుభతిథౌ మమకుమార్యాః
ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం ఆగత మిమం వరం మధుపర్కాదిద్రవ్యేణ పూజ
యిష్యే ॥ అథ వరాయ మధుపర్కం కుర్వన్నుదగగ్రం కూర్చం
నిదధ్యాత్ ॥ తస్మిన్ వరో రాష్ట్రభృదసీతియజుషోపవిశేత్ ॥ (యథా
పురస్తాత్) రాష్ట్రభృదస్యాచార్యాసందీమాత్వద్యోషగ్ం రాష్ట్రభృ
దసి సమ్రాడాసందీమాత్వద్యోషగ్ం రాష్ట్రభృద స్యధిపత్న్యాసందీ
మాత్వద్యోషమ్ ॥ ఆపః పాద్యా ఇతి దాతా ప్రాహ ॥ ఉత్తరయాభి
మంత్ర్య ॥ ఆపః పాదావనేజనీ ర్ద్విషంతం నాశయంతుమే । అస్మి
న్కులే బ్రహ్మవర్చస్యసాని ॥ పూర్వం దక్షిణపాదంప్రక్షాళ్య ॥ తతో
వామపాదంప్రక్షాళయేత్ ॥ ప్రక్షాళయితారముపస్పృశ్య ॥ శ్రీలక్ష్మీ
నారాయణ స్వరూపస్య బ్రాహ్మణస్య ఉభాభ్యా మిదం పాద్యమ్ ॥
॥ నమోఽస్త్వనంతాయ సహస్రమూర్తయే సహస్రపాదాక్షి
శిరోరుబాహవే । సహస్రనామ్నే పురుషాయశాశ్వతే సహస్రకోటి
యుగధారిణేనమః ॥ వరస్య పాదౌప్రక్షాళ్యాచమ్య ॥ వరో మయి
మహాఇతి యజుషాత్మానం ప్రత్యభిమృశేత్ । వరః ॥ మయిమహో

మయియశో మయీంద్రియం వీర్యమ్ । కూర్చాభ్యాం పరిగృహ్య । మృన్మయేనార్ఘ్యణీయా అపఆసిచ్య అర్ఘ్యణీయా ఆపః । ఆమాగన్ని త్యభిమంత్ర్య । ఆమాగన్ యశసా వర్చసా సగ్ంసృజ పయసా తేజసాచ తంమాప్రియంప్రజానాం కుర్వధిపతింపశూనామ్ । అంజలావేక దేశఆసిచ్యమానే వరో విరాజోదోహోఽసీతి యజుర్జపిత్వా । వరః । విరాజో దోహోఽసి విరాజో దోహమశీయ మమపద్యాయ విరాజ । వరః అపః అపాన్య । శేషంపురస్తా న్నినీయమానగ్ం సముద్రంవ ఇత్యభిమంత్రయేత్ । సముద్రంవః ప్రహిణోమిస్వాం యోనిమపిగచ్ఛత । అచ్ఛిద్రః ప్రజయాభూయాసం మాపరాసేచిమత్పయః । అత్రవాసో గవాదికం యథాశక్తిదత్వా । వరమలంకృత్య । ఓం యువంవస్త్రాణి పీవ సావసాథేయువోరచ్ఛిద్రామంతవోహసర్గాః । అవాతిరతమ నృతానివిశ్వా । ఋతేనమిత్రావరుణాసచేథే । ఇతి మంత్రముచ్చార్య । తత్తద్దాతృనామవదేత్ । మధుపర్కద్రవ్యం ధృత్వాచమ్య । దధి మధుసగ్ంసృజ్య కాగ్ంసేనవర్షీయసా పిధాయ కూర్చాభ్యాం పరి గృహ్య మధుపర్క ఇతిత్రిరుచ్ఛేత్ । మధుపర్కః... పర్కః । త్రయ్యై విద్యాయా ఆమాగన్నితి ద్వాభ్యామభిమంత్ర్య త్రయ్యైవిద్యాయై యశో ఽసియశసో యశోఽసిబ్రహ్మణో దీప్తిరసి । తంమాప్రియంప్రజానాం కుర్వధిపతింపశూనామ్ । ఆమాగన్ యశసావర్చసా సగ్ంసృజపయసా తేజసాచ । తంమాప్రియంప్రజానాం కుర్వధిపతింపశూనామ్ । అమృ తోపస్తరణమసీ త్యపః పీత్వా । అమృతోపస్తరణమసి । (పీత్వా ద్వి రాచమ్య) యన్మధునఇతి మధుపర్కగ్ం సకృత్ప్రాశ్య । యన్మధునో

మధవ్యం పరమమన్నాద్యం వీర్యమ్ । తేనాహం మధునో మధవ్యేన పరమేణా న్నాద్యేన వీర్యేణ పరమో ఽన్నాదో మధవ్యోఽసాని ॥ సకృన్మంత్రేణ ద్విస్తూష్ణీం । అమృతాపిధాన మసీ త్యపః పీత్వా ॥ అమృతాపిధానమసి ॥ (అపః పీత్వా) హస్తం ప్రక్షాళ్య । ద్విరాచామేత్ ॥ గౌరిత్యుక్తే గౌరసీతి యజుషా గా మభిమంత్రయేత్ ॥ గౌః- గౌరస్యపహతపాప్మాఽపపాప్మానం జహి । మమ చాముష్య చేతి స్వదాతృనామ్నా షష్ఠ్యంతయోర్నిర్దేశః । శ్రీరామశర్మణో మమ చ । కేశవశర్మణోఽముష్య చ । అగ్నిః ప్రాశ్నాతు ప్రథమః స హి వేద యథా హవిః । అనష్టమస్మాకం కృణ్వన్ బ్రాహ్మణో బ్రాహ్మణేభ్యః ॥ యజ్ఞో వర్ధతామిత్యుపాగ్ంశూక్త్వా ॥ యజ్ఞో వర్ధతాం యజ్ఞస్య వృద్ధి మనువర్ధతాఽపచితి రస్త్వపచితింమా కుర్వపచితోఽహం మనుష్యేషు భూయాసమ్ । గార్ధేనుభవ్యా మాతా రుద్రాణాం దుహితా వసూనాగ్ం స్వసాఽఽదిత్యానా మమృతస్య నాభిః । ప్రణువోచం చికితుషే జనాయ మాగామనాగామదితిం వధిష్ట । పిబతూదకం తృణా న్యత్తు ॥ ఓముత్సృజతే త్యుచ్చైర్బ్రూయాత్ । ఓముత్సృజత ॥ సిద్ధమన్నంభూతమితి దాతా ప్రాహ । సిద్ధమన్నంభూతం। సావిరాడి త్యేత్తైరుపాగ్ంశ్వన్నమభిమంత్ర్య। సావిరాట్। తన్మాక్షాయి తస్య తేఽక్షీయ తన్మ ఊర్జంధాః । ఓం కల్పయత ॥ తతః కన్యాదానమహంకరిష్య ఇతి సంకల్ప్య। ఓం భూః ...ఏవంగుణ...శుభతిథౌ అస్యాః కుమార్యాః ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం- కన్యాదాన సమయే మహాసంకల్ప పఠనం కరిష్యే ॥ మహాసంకల్పపఠనం కృత్వా ॥ కన్యాం కనక సంపన్నాం కనకాభరణైర్యుతాం। దాస్యామి విష్ణవే తుభ్యం బ్రహ్మలోకజిగీషయా॥

కన్యే మమాగ్రతో భూయాః కన్యే మే దేవి పార్శ్వయోః । కన్యే మే సర్వతో భూయా స్త్వద్దానాన్మోక్షమాప్నుయామ్ ॥ విశ్వంభరస్సర్వ భూతా స్సాక్షిణ్యస్సర్వదేవతాః । ఇమాంకన్యాంప్రదాస్యామి పితౄణాం తారణాయవై ॥ కన్యాం సాలంకృతాం సాధ్వీం సుశీలాయసుధీమతే । ప్రయతోఽహం ప్రయచ్ఛామి ధర్మకామార్థసిద్ధయే ॥ పునః కన్యాపరగోత్రనామా న్యుక్త్వా । చతుస్సాగరపర్యంతం గోబ్రాహ్మణేభ్య శ్శుభంభవతు । ...నక్షత్రం...పౌత్రీం...పుత్రీం...నామ్నీం కన్యాం। ...నక్షత్ర...పౌత్రాయ...పుత్రాయ ..వరాయ। తుభ్యం ప్రజాసహత్వకర్మభ్యః ప్రతిపాదయామీతి సహిరణ్యాం కన్యాహస్త ముదకపూర్వం వర హస్తే దద్యాత్ ॥ తుభ్యం ప్రజాసహత్వ కర్మభ్యః ప్రతిపాదయామి ॥ వరః దేవస్యత్వేతి కన్యాం ప్రతి గృహీయాత్ ॥ దేవస్యత్వాసవితుః ప్రసవేఽశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూష్ణో హస్తాభ్యాం ప్రతిగృహ్ణామి । రాజాత్వావరుణోనయతు దేవి దక్షిణే ప్రజాపతయేకన్యాం । తేనామృతత్వమశ్యాం । వయోదాత్రే। మయోమహ్యమస్తు ప్రతిగ్రహీత్రే । కఇదంకస్మాఅదాత్ । కామః కామాయ। కామోదాతా । కామఃప్రతిగ్రహీతా। కామగ్ంసముద్రమావిశ । కామేనత్వా ప్రతిగృహ్ణామి । కామైతత్తే । ఏషాతేకామ దక్షిణా । ఉత్తానస్త్వాఽఽంగీరసః ప్రతిగృహ్ణాతు ॥ ఇతి కన్యాం ప్రతి గృహ్ణీయాత్ ॥ తతః కన్యాదానసాద్గుణ్యార్థం వర దక్షిణాం...... సమము ॥ తతః గోదాన భూదాన సాలగ్రామదానాది షోడశమహా దానాని కుర్యాత్ ॥ తతః లోకాచారక్రమేణ యథాశక్తి దానాని కుర్యాత్ ॥ స్వస్తీతి ప్రతివచనం ॥ ధర్మేచ- అర్థేచ-కామేచ- నాతి చరితవ్యేతి దాతావదేత్ ॥ నాతిచరితవ్యా - నాతిచరామీతి వరః ప్రత్యుక్త్వా ॥ నాతిచరామి ॥ తతః లోకాచారక్రమేణ మంగళాష్టకాని పఠిత్వా ॥ శ్లో॥ తదేవలగ్నం సుదినంతదేవ తారాబలం చంద్ర

బలంతదేవ। విద్యాబలం దైవబలంతదేవ లక్ష్మీపతేతేఽంఘ్రియుగం
స్మరామి ॥ శ్రీదేవీతనయశ్శివస్సుఖకరో మిత్రశ్శశీకంపనః । సర్వేతే
మునయోఽచలాదశదిశ స్సర్పా మృగేంద్రాః ఖగాః । నద్యః పుణ్య
సరోవరాణిదితిజా స్తీర్థానికంజాసన । శ్చేంద్రోవహ్న్యమరాసదాజల
ధయః కుర్వంతువాంమంగళమ్ ॥ సావధాన- సుముహూర్త-దైవజ్ఞో
ఘటికాయంత్రేణ ముహూర్తం సమ్యగవలోక్య । నక్షత్రమార్గమవ
లోక్య । స్వస్త్యష్టాశీతి సహస్రాణాం ద్విజగురుదైవత్యానాం......
సుప్రీతా స్సుముహూర్తా స్సుప్రసన్నా వరదా భవంతు । సుము
హూర్తే వధూవరయో శ్శిరసి సజీరకగుడం నిక్షిపేత్ । ధ్రువంతే
రాజావరుణో ధ్రువందేవోబృహస్పతిః । ధ్రువంతఇంద్రశ్చాగ్నిశ్చ
రాష్ట్రం ధారయతాంధ్రువమ్ ॥ ధ్రువంధ్రువేణ హవిషా । తస్మై
దేవాఅధిబ్రవన్ । అయంచబ్రహ్మణస్పతిః । ధ్రువాద్యౌర్ధ్రువా
పృథివీ । ధ్రువంవిశ్వమిదంజగత్ । ధ్రువాః పర్వతాఇమే । ధ్రువోరా
జావిశామయం । ఇహైవైధిమావ్యధిష్ఠాః । పర్వతఇవావిచాచలిః ॥
ఇంద్రఇవేహధ్రువస్తిష్ఠ। ఇహరాష్ట్రముధారయ । అభితిష్ఠపృతన్యతః
అధరేసంతుశత్రవః । ఇంద్రఇవవృత్రహాతిష్ఠ । అపక్షేత్రాణిసంజ
యన్ । ఇంద్రఏణమదీధరత్ । ధ్రువంధ్రువేణహవిషా । తస్మైదేవా
అధిబ్రవన్ । అయంచ బ్రహ్మణస్పతిః । అయంముహూర్తస్సుము
హూర్తోఽస్తు ॥ తతస్సుముహూర్తే కన్యాందృష్ట్వా। చక్షుషీఉపసగ్ం
హృత్య । అభ్రాతృఘ్నీమితి వధూం దృష్ట్వాజపతి । అభ్రాతృఘ్నీం
వరుణాపతిఘ్నీం బృహస్పతే । ఇంద్రాపుత్రఘ్నీం లక్ష్మ్యంతామస్యై
సవితస్సువ। అఘోరచక్షురితిసమీక్షేత । అఘోరచక్షురపతిఘ్న్యేధి

శివాపతిభ్యస్సుమనాస్సువర్చాః । జీవసూర్దేవకామా స్యోనా శంనో భవద్విపదే శం చతుష్పదే । అత్ర వర వధ్వో సంకల్పయుతః ।

ఆవాభ్యాం కర్మాణి కర్తవ్యాని । ప్రజా ఉత్పాదయితవ్యాః । వధూ ఉత్పాదయావః । అంగుష్ఠేనోప మధ్యమయా చాంగుల్యా దర్భగ్ం సంగృహ్యేదమహమితి తస్యా భ్రువోరంతరం దర్భేణ సంమృజ్య । ప్రతీచీనం నిరస్యేత్ । ఇదమహం యా త్వయి పతిఘ్న్యలక్ష్మీస్తాం నిర్దిశామి। అపఉపస్పృశ్య। జీవాగ్ం రుదన్తీతి నిమృత్తే జపిత్వా ॥ జీవాగ్ం రుదన్తి వియన్త్యధ్వరే దీర్ఘామనుప్రసితిం దీధియుర్నరః । వామంపితృభ్యో య ఇదగ్ం సమేరిరే మయః పతిభ్యో జనయః పరిష్వజే । యుగ్మాన్విప్రాన్ వృద్ధతమా రితి స్నానీయాద్భిః ప్రేషయేత్ । వృద్ధతమా రుదచన్త్వాప ఉదస్యై బ్రాహ్మణా స్నపనగ్ం హరన్తు। అవీరఘ్ని రుదచన్త్వాపః । అర్యమ్ణ ఇతి యజుషా। తస్యాశ్శిరసి దర్భేణ్వం నిధాయ। అర్యమ్ణో అగ్నిం పరియన్తు క్షిప్రం ప్రతీక్షన్తాగ్ం శ్వశ్ర్వో దేవరాశ్చ । ఖేఽనస ఇతి తస్మిన్ దక్షిణం బహీర్యుగచ్ఛిద్రం ప్రతిష్ఠాప్య । ఖేఽనసః ఖేరథః ఖేయుగస్య శచీపతే। అపాలామింద్ర త్రిః పూత్వ్యకరత్సూర్యవర్చసమ్ । శం తే హిరణ్యమితి సువర్ణం ఛిద్రేఽంతర్ధాయ । శంతే హిరణ్యగ్ం శముసన్త్వాపశ్శం తే మేథీభవతు శం యుగస్యతృద్మ । శంత ఆపశ్శతపవిత్రా భవన్త్వథా పత్యా తన్వగ్ం సగ్ంస్పృశస్వ। హిరణ్యవర్ణా ఇతి పంచభి స్నపయిత్వా । హిరణ్యవర్ణాశ్శుచయః పావకాః ప్రచక్రముర్హిత్వాఽవద్యమాపః। శతం పవిత్రా వితతా హ్యాసు తాభి

ష్ట్వాదేవ స్సవితా పునాతు । హిరణ్యవర్ణా శ్శుచయః పావకాయాసు
జాతః కశ్యపోయా స్వగ్నిః । యా అగ్నిం గర్భం దధిరేసువర్ణా స్తాస్త
ఆపశ్శగ్గ్ం స్యోనాభవంతు । యాసాగ్గ్ం రాజా వరుణో యాతిమధ్యే
సత్యానృతే అవపశ్య ఞ్జనానామ్ । యా అగ్నిం గర్భం దధిరేసువర్ణా
స్తాస్తఆపశ్శగ్గ్ స్యోనా భవంతు । యాసాం దేవా దివికృణ్వంతిభక్షం
యా అంతరిక్షే బహుధానివిష్టాః । యా అగ్నిం గర్భం దధిరే సువర్ణా
స్తాస్తఆపశ్శగ్గ్ స్యోనా భవంతు । శివేనత్వాచక్షుషాపశ్య న్త్వాపశ్శివ
యాతన్వోపస్పృశంతుత్వచంతే। ఘృతశ్చుతశ్శుచయో యాః పావకా
స్తాస్త--శగ్గ స్యోనాభవంతు । పంచభిస్సకృత్స్నాపయతి । పరిత్వే
త్యహతవాసోభ్యా మాచ్ఛాద్య । పరిత్వాగిర్వణో గిరఇమాభవంతు
విశ్వతః । వృద్ధాయుమనువృద్ధయో జుష్టాభవంతుజుష్టయః । మాంగల్య
తంతునేతి మంగళసూత్రం కంఠే బధ్నీయాత్ । ఆశాసానేత్యాసీనాం
యోక్త్రేణ సన్నహ్యతి । ఆచమ్య...ఓంభూః...శుభతిథౌ అవయో
ర్దంపత్యోః ఆయుర్వర్చో యశో బలాభివృద్ధ్యర్థం సంపూర్ణ వర్షశత
పర్యంతం సుఖేన జీవనసిద్ధ్యర్థం యోక్త్రమాంగల్యపూజాం కరిష్యే।
అథ యోక్త్రమాంగల్య పూజాం కుర్యాత్ । ఆశాసానా సౌమనసం
ప్రజాగ్ం సౌభాగ్యంతనూమ్ । అగ్నేరనువ్రతాభూత్వా సన్నహ్యే
సుకృతాయకమ్ ॥ శ్లో॥ మాంగల్యతంతునానేన మమజీవనహేతునా।
కంఠేబధ్నామి సుభగే త్వంజీవశరదాంశతమ్ । యోక్త్రమాంగల్య
ధారణ ముహూర్తః సుముహూర్తో ఽస్తు । తతః అర్ద్రాక్షతా
రోపణం కుర్యాత్ । కపిలా వాచనాది మంగళాచార ప్రోక్షం
కుర్యాత్ । తస్యాయం ప్రయోగః వరః పయసా దధ్యంజలా

పుష్పస్తీర్య । ద్వౌ స్తండులానో స్యాభిఘారయతి ॥ (వరాంజలా
వన్యః కుర్యాదేవం వధ్వంజలేరుపరిస్థాప్య) సోదకం కలశమాదాయ।
బ్రాహ్మణా న్సహ - కపిలాగ్ స్సారయంతు ॥ దక్షిణాఃపాంతు । బహు
దేయంచాస్తు । పుణ్యంవర్ధతాగ్ం శాంతిరస్తు । పుష్టిరస్తు । తుష్టిరస్తు।
వృద్ధిరస్తు। అవిఘ్నమస్తు। ఆయుష్యమస్తు। ఆరోగ్యమస్తు । స్వస్తి శివం
కర్మాస్తు।కర్మసమృద్ధిరస్తు।దంపత్యో(ర్నామ)జన్మనక్షత్రే...సగ్రహా
దైవతే నహాసోమేన క్రియేతాగ్ం । శాంతిరస్తు । ప్రజాపతిస్త్రియాం
యశః । ముష్కయోరదధా త్సపం - కామస్య తృప్తి మానందం -
తస్యాగ్నే భాజయేహమా । మోదః ప్రమోదఆనందః । ముష్కయో
ర్నిహితస్సపః । సృత్వేవ కామస్యతృప్యాణి । దక్షిణానాంప్రతిగ్రహే।
మనస శ్చిత్త మాకూతిం వాచస్సత్య మశీమహి । పశూనాగ్ంరూప
మన్నస్య యశశ్శ్రీశ్శ్రయతాం మయి । యథాఽహమస్యా అతృపగ్ం
స్త్రియైపుమాన్ । యథాస్త్రీతృప్యతి పుగ్ంసిప్రియేప్రియా । ఏవం
భగస్యతృప్యాణి । యజ్ఞస్యకామ్యప్రియః । దదామీత్యగ్నిర్వదతి ।
తథేతివాయురాహతత్ । హంతేతిసత్యం చంద్రమాః । ఆదిత్యస్సత్య
మోమితి । ఆపస్తత్సత్యమాభరన్ । యశో యజ్ఞస్యదక్షిణాం । ప్రజా
మేకామస్సమృద్ధ్యతామ్ ॥ ఇతి వధూవరయో శ్శిర స్యక్షతారోపణం
కృత్వా ॥ ఏవం సఘృతేన క్షీరేణ వధూవరయో రంజల్యో రుపస్తీ
ర్యత్యాది । పశవో మేకామస్సమృద్ధ్యతామ్ ॥ యజ్ఞో మేకామస్సమృ
ద్ధ్యతామ్ ॥ తూష్ణీంచతుర్థపర్యాయె శ్రియో మేకామస్సమృద్ధ్యతామ్ ॥
పూర్వం వరో వధ్వా శ్శిరసి పాతయేత్ । ద్వితీయపర్యాయె వరస్య
శిరసి పూర్వం పాతయేత్ । తృతీయపర్యాయె వధ్వా శ్శిరసి పూర్వం
పాతయేత్ । చతుర్థపర్యాయె అన్యోన్యంయుగపత్ ॥ ఏవ మక్షతా

రోపణంకృత్వా । అగ్నే విశ్వేభిరితి బ్రహ్మగ్రంథిం కుర్యాత్ ॥ అగ్నే విశ్వేభిస్స్వనీక దేవై రూర్ణావంతం ప్రథమస్సీద యోనిమ్ । కులాయినం ఘృతవంతగ్ం సవిత్రే యజ్ఞన్నయ యజమానాయ సాధు ॥ యో వై తాంబ్రహ్మణో వేద । అమృతేనావృతాం పురీమ్ । తస్మై బ్రహ్మ చ బ్రహ్మా చ । ఆయుః కీర్తిం ప్రజాం దదుః ॥ అథాశీర్వాదః ॥

ఇతి వివాహ పాణిగ్రహణ ప్రయోగ స్సమాప్తః.

అథ ప్రధాన హోమః.

పూషా త్వేతో నయత్విత్యగ్నిమభ్యానీయ వధూం దక్షిణహస్తే గృహీత్వా ॥ పూషా త్వేతో నయతు హస్తగృహ్యాశ్వినా త్వా ప్రవహతాగ్ం రథేన । గృహాన్గచ్ఛ గృహపత్నీ యథాఽసో వశినీ త్వం విదథమావదాసి ॥ ఆచమ్య । ఓం భూః ...... ఏవంగుణ ... శుభతిథౌ అనయాన పూర్వయా వధ్వా సహ మమాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం వివాహ ప్రధానహోమం కరిష్యే ॥ ఉత్తరో వరః ॥ తదంగ మగ్నిప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే ॥ శ్వేతతండులచూర్ణేన ప్రాదేశమాత్రం స్థండిలం చతురశ్రమండలం కల్పయిత్వా ॥ ద్వాభ్యాం దర్భాభ్యాముల్లిఖ్య ॥ శ్లో॥ ప్రాచీః పూర్వముదక్సంస్థం దక్షిణారంభ మాలిఖేత్ । అథోదీచీః పురస్సంస్థం పశ్చిమారంభ మాలిఖేత్ ॥ అవోక్ష్యోఽభ్యుక్ష్య నిధాయ వహ్నిం ఉత్సిచ్య తే ఽప్రోక్షణతోయ శేషం । ప్రాక్తోయమన్య న్నిదధాత్యుదగ్వా యథా బహిస్స్యాచ్చ పరిస్తరాణామ్ ॥ ఓంభూర్భువస్సువరోమ్ ॥ మట్వాత్రిప్రయోగంకుర్యాత్ ॥ అగ్నె రుపసమాధానాది పాత్రప్రయోగకాలే ॥ శ్లో॥ పద్మంబలిం హోమవిధాన దర్వీం ద్వితీయదర్వీం సహచాజ్యధాన్యా । ప్రోక్షార్ఘపాత్రేధ్మసహప్రణీతా మిధ్మంచ శమ్యా స్సహలాజమశ్మా ॥ పవిత్రకరణా ద్వ్యాజ్యభాగాంతేః వధూయాహస్తయో స్సాధన ప్రోక్షణ తపన సమ్మార్జనాని కరోతి ॥ సోమః ప్రథమ ఇతి

ద్యాభ్యాం సధమాదమభియంత్వా॥ సోమః ప్రథమో వివిదే గంధర్వో వివిద
ఉత్తరః । తృతీయో అగ్నిష్టే పతిః తురీయస్తే మనుష్యజాః । సోమో
౽దదద్గంధర్వాయ గంధర్వో౽దదదగ్నయే । రయించ పుత్రాగ్ం
శ్చాదాదగ్నిర్మహ్యమథో ఇమామ్ ॥ అథాస్య దక్షిణేన నీచా హస్తేన
దక్షిణముత్తానగ్ం హస్తం గృహ్ణీయాత్ యదికామయేత స్త్రీరేవ జన
యేయమిత్యంగుళీరేవ గృహ్ణీయాత్ యదికామయేత పుగ్ంసఏవ జన
యేయమిత్యంగుష్ఠమేవ సో౽భిలోమాంగుష్ఠమ్। గృభ్ణామితఇతిచతసృభిర్దక్షి
ణేనా౽వాక్పాణినా గృహీత్వా॥ గృభ్ణామి తే సుప్రజాస్త్వాయహస్తం
మయాపత్యాజరదష్టిర్యథా౽సః । భగో అర్యమా సవితాపురంధిర్మ
హ్యంత్వా౽దుర్గార్హపత్యాయదేవాః । తేహాపూర్వే జనాసోయత్ర
పూర్వవహో హితాః । మూర్ధన్వాన్ యత్ర సౌభ్రవః పూర్వో
దేవేభ్య ఆతపత్ । సరస్వతి ప్రేదమవ సుభగే వాజినీవతి । తాం త్వా
విశ్వస్య భూతస్య ప్రగాయామస్యగ్రతః । యపతిప్రదిశ స్సర్వాదిశో౽ను
పవమానః । హిరణ్యహస్తైరమ్మస్తాత్వా మన్మనసంకృణోతు ॥ అథ
ఉత్తరేణాగ్నిం దక్షిణేనపదా ప్రాచీ ముదీచీంవా దిశ మభిప్రక్రమయ
త్యేకమిషఇతి ప్రతిమంత్రగ్ం సప్తపదానిగత్వా । ఏకమిషే విష్ణుస్త్వా
న్వేతు । ద్వేఊర్జే విష్ణుస్త్వాన్వేతు । త్రీణివ్రతాయ విష్ణుస్త్వాన్వేతు ।
చత్వారి మాయోభవాయ విష్ణుస్త్వాన్వేతు । పంచపశుభ్యో విష్ణుస్త్వా
న్వేతు । షడృతుభ్యో విష్ణుస్త్వాన్వేతు । సప్తసప్తభ్యో హోత్రాభ్యో
విష్ణుస్త్వాన్వేతు ॥ సఖేత్యాది నూన్నృత ఇత్యంతగ్ం సప్తమే పదే
జపతి । సఖా సప్తపదా భవ సఖాయౌ సప్తపదా బభూవ ।

సఖ్యం తే గమేయగ్ం సఖ్యాత్తే మా యోషగ్ం సఖ్యాన్మే మా యోష్ఠాః సమయావ సఙ్కల్పావహై సంప్రియౌ రోచిష్ణూ సుమనస్యమానౌ । ఇషమూర్జమభి సంవసానౌ సం నౌ మనాగ్ంసి సం వ్రతా సము చిత్తాన్యాకరమ్ । సా త్వమస్యమూ హమమూ హమస్మి సా త్వం ద్యౌరహం పృథివీ త్వగ్ం రేతో౽హగ్ం రేతోభృత్త్వం మనో౽హమస్మి వాక్త్వగ్ం సామాహమస్మ్యృక్త్వగ్ం సా మామనువ్రతా భవ పుగ్ంసే పుత్రాయ వేత్తవై శ్రియై పుత్రాయ వేత్తవ ఏహి సూనృతే ॥ స బ్రహ్మాణం ప్రదక్షిణమగ్నిం కృత్వా। యథాస్థానముపవిశ్య। సోమాయ జనివిదే స్వాహేత్యేతైః ప్రతిమన్త్రగ్ం షోడశాజ్యాహుతీర్హుత్వా ॥ ఏకం-ద్వే-త్రీణి-చత్వారి ॥ సోమాయ జనివిదే స్వాహా ॥ సోమాయ జనివిద ఇదం ॥ గన్ధర్వాయ జనివిదే స్వాహా ॥ గన్ధర్వాయ జనివిద ఇదం ॥ అగ్నయే జనివిదే స్వాహా ॥ అగ్నయే జనివిద ఇదం ॥ కన్యలా పితృభ్యో యతీ పతిలోకమవ దీక్షామదాస్థ స్వాహా ॥ పత్యై సూర్యాయా ఇదం ॥ ప్రేతో ముఞ్చాతి నాముతః సుబద్ధామముతస్కరత్ । యథేయమిన్ద్ర మీఢ్వస్సుపుత్రా సుభగాసతి స్వాహా ॥ ఇన్ద్రాయ మీఢుష ఇదం ॥ ఇమాం త్వమిన్ద్ర మీఢ్వస్సుపుత్రాగ్ం సుభగాం కృణు। దశాఽస్యాం పుత్రానాధేహి పతిమేకాదశం కృధి స్వాహా ॥ ఇన్ద్రాయ మీఢుష ఇదం॥ అగ్నిరైతు ప్రథమో దేవతానాగ్ం సో౽స్యై ప్రజాం ముఞ్చతు మృత్యుపాశాత్ । తదయగ్ం రాజా వరుణో౽నుమన్యతాం యథేయగ్ం స్త్రీ పౌత్రమఘం న రోదాత్ స్వాహా ॥ అగ్నివరుణాభ్యామిదం॥ ఇమామగ్నిస్త్రాయతాం గార్హపత్యః ప్రజామస్యై నయతు దీర్ఘమా-

మాయుః । అశూన్యోపస్థా జీవతామస్తుమాతా పౌత్రమానందమభి ప్రబుద్ధ్యతామియగ్గ్ స్వాహా ॥ అగ్నయే గార్హపత్యాయేదం । మాతే గృహేషు నిశిఘోష ఉత్థాదన్యత్ర త్వద్రుదత్యస్సంవిశంతు । మాత్వం వికేశ్యుర ఆవధిష్ఠా జీవపత్నీ పతిలోకే విరాజ పశ్యంతీ ప్రజాగ్ం సుమనస్యమానాగ్ం స్వాహా । అగ్నయే గృహపతయ ఇదమ్ ।

ద్యౌస్తే పృష్ఠగ్ం రక్షతు వాయురూరూ అశ్వినౌచ స్తనంధయంతగ్ం సవితాఽభిరక్షతు । ఆవాససః పరిధానాద్బృహస్పతి ర్విశ్వే దేవా అభిరక్షంతు పశ్చాత్స్వాహా ॥ ద్యౌర్వాయ్వశ్విసవితృబృహస్పతి విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇదమ్ । అప్రజస్తాం పౌత్రమృత్యుం పాప్మానముత వాఽఘం । శీర్ష్ణః స్రజమివోన్ముచ్య ద్విషద్భ్యః ప్రతిముఞ్చామి పాశగ్ం స్వాహా । పత్న్యై నూర్యాయా ఇదమ్ ॥ ఇమం మే వరుణ శ్రుధీ హవ మద్యా చ మృడయ। త్వా మవస్యు రాచకే స్వాహా ॥ వరుణాయేదం। తత్త్వా యామి బ్రహ్మణా వందమాన స్తదాశాస్తే యజమానో హవిర్భిః । అహేడమానో వరుణేహ బోధ్యురుశగ్ం సమాన ఆయుః ప్రమోషీస్స్వాహా । వరుణాయేదమ్ ॥ త్వంనో అగ్నే వరుణస్య విద్వాన్। దేవస్య హేడో అవయాసి సీష్ఠాః యజిష్ఠో వహ్నితమ శ్శోశుచానో విశ్వా ద్వేషాగ్ంసి ప్రముముగ్ధ్యస్మ త్స్వాహా । అగ్నీ వరుణాభ్యామిదం। సత్వంనో అగ్నేఽవమో భవోతీ నేదిష్ఠో అస్యా ఉషసో వ్యుష్టౌ। అవయక్ష్వనో వరుణగ్ం రరాణో వీహి మృడీకగ్ం సుహవో నఏధి స్వాహా । అగ్నీ వరుణాభ్యామిదం । త్వమగ్నే అయాస్యయా సన్

నసాహితః । అయానోఽస్యాన్య మూహిషేఽయానో ధేహి భేషజగ్ం
స్వాహా । అయసేఽగ్నయ ఇదమ్ ॥ అథ ఉత్తరేణాగ్నిం దక్షిణేన
పదాతిష్ఠత్యశ్మాన మాస్థాప్య ॥ ఆతిష్ఠేమమశ్మాన మశ్మేవ త్వగ్ం
స్థిరాభవ । అభితిష్ఠ పృతన్యతః సహస్వ పృతనాయతః ॥ వధ్వంజలా
వుపస్తీర్య ద్విర్లాజానోప్యాభిఘారయతి । తస్యా భ్రాతా లాజానావపతీ
త్యేకే । ఇయం నార్యుపబ్రూత ఇతి స్రుచేవ తిర్యక్జుహోతి ॥ ఇయం నా
ర్యుపబ్రూతే కుల్పాన్యావపన్తికా । దీర్ఘాయురస్తు మే పతిర్జీవాతు శరదః
శ్శతగ్ం స్వాహా ॥ వధ్వై సూర్యాయా ఇదమ్ ॥ ఉత్తరాభి స్తిసృభిః
ప్రదక్షిణ మగ్నిం కృత్వాఽశ్మాన మాస్థాపయతి। యథా పురస్తాత్ ॥
తుభ్యమగ్రే పర్యవహన్త్సూర్యాం వహతునా సహ । పునః పతిభ్యో
జాయాం దా అగ్నే ప్రజయా సహ । పునః పత్నీమగ్నిరదా దాయుషా
సహ వర్చసా । దీర్ఘాయురస్యా యః పతి స్సజీవాతు శరదశ్శతమ్ । విశ్వా
ఉత త్వయా వయం ధారా ఉదన్యా ఇవ । అతిగాహేమహి ద్విషః ॥
ఆతిష్ఠేమమశ్మాన మశ్మేవ త్వగ్ం స్థిరాభవ । అభితిష్ఠ పృతన్యత స్సహ
స్వ పృతనాయతః ॥ వధ్వంజలావుపస్తీర్య। ద్విర్లాజానోప్య ద్విరభిఘార
యతి । తస్యా భ్రాతా లాజానావపతీత్యేకే । అర్యమణమితి జుహోతి॥
అర్యమణం ను దేవం కన్యా అగ్నిమయక్షత । స ఇమాం దేవో అధ్వరః
ప్రేతో ముఞ్చాతి నాముతః సుబద్ధామముతస్కరత్ స్వాహా ॥ అర్యమ్ణే
ఽగ్నయ ఇదమ్ । తుభ్యమగ్నే......మహి ద్విషః ॥ ఆతిష్ఠేమమశ్మాన
మశ్మేవ త్వగ్ం స్థిరాభవ । అభితిష్ఠ పృతన్యత స్సహస్వ పృతనాయతః ॥
వధ్వంజలా వుపస్తీర్య । ద్విర్లాజానోప్య ద్విరభిఘారయతి । తస్యా

భ్రాతా లాజానావపతీత్యేకే ॥ త్వమర్యమేతి జుహోతి ॥ త్వమర్యమా
భవసి యత్కనీనాం నామస్వధావత్స్వర్యం బిభర్షి । అంజంతి వృక్ష
గ్ం సుధితం న గోభిర్యద్దంపతీ సమనసా కృణోషి స్వాహా ॥ అర్యమ్ణే
ఽగ్నయ ఇదమ్ ॥ తుభ్యమగ్రే పర్యవహ... సుహిం ద్విమః ॥ అగ్నయ
ఇదమ్ ॥ ఇధ్మసన్నహనం చాద్భిః పరిషిచ్యాగ్నౌ ప్రహరతి ॥ రుద్రాయ
తంతిచరాయేదమ్ (నమమ) ॥ అస్య కర్మణః హోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థ
మృద్ధికామః జయాదిహోమం కరిష్యే ॥ స్రువేణాజ్యమాదాయ ॥
జయాదిహోమంకుర్యాత్ ॥ ఓమ్ చిత్తంచ స్వాహా... జయాది బ్రహ్మ
విసర్జనాంతే... నమమ ॥ అపరేణాగ్నిం ప్రత్వాముంచామీతి ద్వా
భ్యాం యోక్త్రం విముంచతి ॥ ప్రత్వా ముంచామి వరుణస్య పాశా
ద్యేన త్వా బధ్నాత్సవితా సుకేతః । ధాతుశ్చ యోనౌ సుకృతస్య
లోకే స్యోనం తే సహ పత్యా కరోమి । ఇమం విష్యామి వరుణస్య పాశం
యమబధ్నీత సవితా సుశేవః । ధాతుశ్చ యోనౌ సుకృతస్య లోకే
ఽరిష్టాం త్వా సహ పత్యా కృణోమి ॥ హరిః ఓం తత్సత్ ॥

ఇతి వివాహ ప్రధాన హోమ స్సమాప్తః.

అథ వివాహ ప్రవేశ హోమః.

ఆచమ్య.. ఓం భూః...ఏవంగుణ...శుభతిథౌ అనయా నవ్రా
ఢయా వధ్వా సహ మమాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం వివాహ ప్రవేశ
హోమం కరిష్యే ॥ ఉత్తవరోరః । అథ వధూగ్ స్వగృహాన్ప్రత్యా
సయుణా । ఉదుత్తరమితి తిసృభిరభిమంత్ర్య ॥ ఉదుత్తరమారోహంతీ
వ్యస్యంతీ పృతన్యతః । మూర్ధానం పత్యురారోహ ప్రజయాచ విరా

ద్భవ । సమ్రాజ్ఞీ శ్వశురే భవ సమ్రాజ్ఞీ శ్వశ్ర్వాం భవ । ననాన్దరి
సమ్రాజ్ఞీ భవ సమ్రాజ్ఞీ అధి దేవృషు । స్నుషాణాగ్ం శ్వశురాణాం
ప్రజాయాశ్చ ధనస్య చ । పతీనాం చ దేవృాణాం చ సజాతానాం విరా
డ్భవ ॥ సంకాశయామీతి గృహాన్దర్శయతి ॥ సంకాశయామి వహతుం
బ్రహ్మణా గృహైరఘోరేణ చక్షుషా మిత్రియేణ । పర్యాణద్ధం విశ్వరూపం
యదస్యాగ్ం స్యోనం పతిభ్యస్సవితా కృణోతు తత్ । ఆ వామగ
న్త్సుమతిర్వాజినీవసూ న్యశ్వినా హృత్సు కామాగ్ం అయగ్ంసత ।
అభూతం గోపా మిథునా శుభస్పతీ ప్రియా అర్యమ్ణో దుర్యాగ్ం అశీ
మహి । అయం నో దేవస్సవితా బృహస్పతిరిన్ద్రాగ్నీ మిత్రావరుణా
స్వస్తయే । త్వష్టా విష్ణుః ప్రజయా సగ్ంరరాణః కామ ఆయాతం కామా
య త్వా విముఞ్చతు ॥ శర్మ వర్మేతి గృహమధ్యదేశే । లోహితం
చర్మానడుహం ప్రాచీనగ్రీవ ముత్తరలోమాస్తీర్య ॥ శర్మ వర్మేద
మాహరాస్యై నార్యా ఉపస్తిరే । సినీవాలి ప్రజాయతాం భగస్య
సుమతావసత్ ॥ గృహాన్భద్రానితి గృహాన్ప్రపాదయన్పత్నీం వాచ
యిత్వా ॥ గృహాన్భద్రాన్త్సుమనసః ప్రపద్యే వీరఘ్నీ వీరవతస్సు
వీరాన్ । ఇరాం వహతో ఘృతముక్షమాణాస్తేష్వహగ్ం సుమనా
స్సంవిశామి ॥ భూర్భువస్సువరోమ్ ॥ చత్వారి శృంగా .....వటావ్ర
ప్రణామం కుర్యాత్ ॥ అగ్నేరుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాన్తే ఆగ
న్గోష్ఠమితి ప్రతిమన్త్రం త్రయోదశాజ్యాహుతీర్హుత్వా ॥ ఏకం-ద్వే-
త్రీణి-చత్వారి ॥ ఆగన్గోష్ఠం మహిషీ గోభిరశ్వైరాయుష్మత్పత్నీ
ప్రజయా స్వర్విత్ । బహ్వీం ప్రజాం జనయన్తీ సురత్నే మమగ్నిగ్ం

శతహిమాస్సవర్చాస్స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదమ్ ॥౧॥ అయమగ్నిర్గృహపతి స్సుసగ్ంసత్పుష్టివర్ధనః । యథా భగస్యాభ్యాం దదద్రయిం పుష్టిమథో ప్రజాగ్ స్వాహా ॥ అగ్నయే గృహపతయ ఇదమ్ ॥౨॥ ప్రజాయా అభ్యాం ప్రజాపత ఇన్ద్రాగ్నీ శర్మయచ్ఛతమ్ । యథైనయో ర్న ప్రమీయాతా ఉభయోర్జీవతోః ప్రజా స్వాహా ॥ ఇంద్రాగ్నిభ్యామిదమ్ ॥ ౩ ॥ తేన భూతేన హవిషాఽయమాప్యాయతాం పునః జాయాం యామస్మా ఆవాక్షుస్తాగ్ం రసేనాభివర్ధతాగ్ం స్వాహా ॥ ఇంద్రాగ్నిభ్యామిదమ్ ॥ అభివర్ధతాంపయసాఽభిరాష్ట్రేణవర్ధతామ్ । రయ్యాసహస్రవర్చసేమౌస్తా మనుపక్షితౌ స్వాహా ॥ ఇంద్రాగ్నిభ్యామిదమ్ ॥౫॥ ఇహైవ స్తం మావియౌష్టం విశ్వమాయుర్వ్యశ్నుతమ్ । మహ్యా ఇన్ద్రస్స్వస్తయే స్వాహా ॥ ఇంద్రాయేదమ్ ॥ ౬ ॥ ధ్రువైధి పోష్యా మయిమహ్యంత్వాఽదాద్బృహస్పతిః । మయాపత్యా ప్రజావతి సంజీవశరదశ్శతగ్ంస్వాహా ॥ బృహస్పతయ ఇదమ్ ॥ ౭ ॥ త్వష్టా జాయామజనయత్ త్వష్టాఽస్యై త్వాం పతిమ్ । త్వష్టాసహస్రమాయూగ్ంషి దీర్ఘమాయుః కృణోతు వాగ్ స్వాహా ॥ త్వష్ట్ర ఇదమ్ ॥౮॥ ఇమంమేవరుణ రాచకేస్వాహా ॥ వరుణాయేదమ్ ॥౯॥ తత్త్వాయామి ......ప్రమోషీస్స్వాహా ॥ వరుణాయేదమ్ ॥౧౦॥ త్వన్నో అగ్నే... ముగ్ధ్యస్మత్స్వాహా ॥ అగ్నీవరుణాభ్యామిదమ్ ॥౧౧॥ స త్వం నో .. వధిస్వాహా ॥ అగ్నీవరుణాభ్యామిదమ్ ॥౧౨॥ త్వమగ్నే...భేషజగ్ స్వాహా ॥ అయసేఽగ్నయ ఇదమ్ ॥౧౩॥ ఇత్యనన్నహానాన్యద్భిః ప్రతా

శ్యా ఒగ్నౌ ప్రహరతి ॥ రుద్రాయ తంతిచరా యేదమ్ । అస్య కర్మణః హోమ ప్రతిష్ఠా సిద్ధ్యర్థ మృద్ధికామః జయాది హోమం కరిష్యే । స్రువేణాజ్యమాదాయ । ఓమ్ చిత్తంచ స్వాహా...జయాది బ్రహ్మవిసర్జనాంతే భవత్కృత బ్రహ్మత్వ దక్షిణాం... ..నమను । యథాశక్తి దక్షిణాం దద్యాత్ । అపరేణాగ్నిం ఇహ గావ ఇతి చర్మణి యుగపదుపవిశతః ఉత్తరోవర ॥ ఇహంగావః ప్రజాయధ్వ మిహాశ్వా ఇహ పూరుషాః । ఇహో సహస్రదక్షిణో రాయస్పోషో నిషీదతు । ఉత్తరోపరో। యాపుంప్రసూ ర్జీవపుత్రా స్వస్యాః పుత్రం వధ్వా ఉంకే సోమేనాదిత్యా ఇత్యుపవేశ్య । సోమేనాదిత్యా బలినః సోమేన పృథివీ దృఢా । అథో నక్షత్రాణా మేషాముపస్థే సోమఆధిత ॥ ప్రస్వస్థ ఇతి యజుషా తస్మై ఫలానిప్రదాయ । ప్రస్వస్థస్సః పేప్రియం ప్రజయా భువనేశో చేష్ట । యాః ఫలినీర్యా అఫలా అపుష్పా యాశ్చ పుష్పిణీః । బృహస్పతి ప్రసూతా స్తానోముంచంత్వగ్ంహసః । ఇహప్రియ మితి ద్వే జపతి । ఇహప్రియం ప్రజయా తే సమృద్ధ్యతా మస్మి న్గృహే గార్హపత్యాయజాగృహి । ఏనాపత్యాతన్వగ్ం సగ్ంసృజ స్వాధా జీవ్రి విదథ మావదాసి ।

సుమంగలీరియం వధూ రిమాగ్ం సమేతపశ్యత । సౌభాగ్య మస్యైదత్త్వాయాథా స్తం విపరేతన। ఓం భూః...శుభతిథౌ అనయా సపుత్రయావధ్వాసహామనాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం దంపతీసంరక్షణార్థం గంధర్వప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే। గంధర్వపూజాం కుర్యాత్ । గంధర్వో వైశ్వా వసుః పర్యముష్ణా త్స తిరో రాత్రిః పరిముషితో వస త్తస్మా త్తిరో

రాత్రీః క్రీతస్సోమోవసతి తేదేవాఅబ్రువన్ త్రిరాత్రాన్వై గంధర్వా స్త్రియా నిష్క్రీణామేతి తే వాచగ్ం స్త్రియ మేకహాయనీం కృత్వా తయా నిరక్రీణన్త్సారోహిద్రూపం కృత్వా గంధర్వేభ్యః॥ శ్లో॥ విశ్వా వసోత్రగంధర్వ దండేరాత్రిత్రయం వసన్ । అపరోహః ప్రీతిముత్పాద్య రక్షమాం శుభలక్షణ వివాహా గంధర్వ ప్రతిష్ఠాపన ముహూర్తః స్సుముహూర్తోఽస్తు॥ శుభో। వాచం యచ్ఛత్యా నక్షత్రోదయాత్ । ఉదితేషు నక్షత్రేషు ప్రాచీ ముదీచీం వా దిశముపనిష్క్రమ్య ఇతి ద్వాభ్యాం యథాలింగం ధ్రువ మరుంధతీంచదర్శయతి ॥ ధ్రువక్షితి ధ్రువయోని ధ్రువమసి ధ్రువత స్థితమ్ । త్వం నక్షత్రాణాం మేథ్యసి సమాపాహి పృతన్యతః । సప్తర్షయః ప్రథమాం కృత్తికా నా మరుంధతీం యద్ధ్రువతాగ్ం హ నిన్యుః । షట్కృత్తికా ముఖ్య యోగం వహంతీయ మస్మాక మేధత్వష్టమీ ॥ శ్లో॥ కశ్యపోఽత్రిర్భర ద్వాజో విశ్వామిత్రోఽథగౌతమః । వసిష్ఠో జమదగ్నిశ్చ సప్తైతేఋష యస్తథా॥ శ్రీమద్భాగవతే । శ్లో॥ ప్రజాపతేఃకర్దమస్య దేవహూత్యా మభూత్సుతా । అరుంధతీ వసిష్ఠస్య పత్న్యభూ ల్లోకపూజితా ॥ సప్త ఋషి దేవతాభ్యోనమః॥ ఇదమర్ఘ్యం సమర్పయామి॥ అథాశీర్వాదః॥

ఇతి ప్రవేశహోమ స్సమాప్తః.

అథ ఆగ్నేయ స్థాలీపాకః.

ప్రాణానాయమ్య ఓం భూః... ఏవంగుణ ...ప్రీత్యర్థం మమాం వధూ మాగ్నేయేన స్థాలీపాకేన యాజయిష్యే ॥ ఇతి సంకల్ప్య ॥ అగ్నయే జుష్టం నిర్వపామి । అగ్నయే స్విష్టకృతే జుష్టంనిర్వపామి ।

అగ్నయే జుష్టగ్ం సంవపామి । అగ్నయే స్విష్టకృతే జుష్టగ్ం సం
వపామి । అగ్నయే జుష్టం ప్రోక్షామి । అగ్నయే స్విష్టకృతే జుష్టం
ప్రోక్షామి । అగ్నయే జుష్టమధివపామి । అగ్నయే స్విష్టకృతే జుష్ట
మధివపామి ॥ ఇత్యవహంతి చరుగ్ం శ్రపయిత్వాఽభిఘార్య । ప్రాచీన
ముదీచీనం వోద్వాస్య ప్రతిష్ఠిత మభిఘార్య ॥ ఓం భూర్భువస్సువ
రోమ్ ॥ చత్వారిశృంగా... షట్పాత్రప్రయోగం కుర్యాత్ ॥ అగ్నయే
స్వాహా ॥ ఉత్తరార్ధ పూర్వార్ధే అగ్నయ ఇదమ్ ॥ సోమాయ స్వాహా ॥
దక్షిణార్ధ పూర్వార్ధే సోమాయేదమ్ ॥ తత స్స్రుచ్యుపస్తీర్య । చరు
మధ్యాత్ ద్విరవదాయ । అభిఘార్య । హవిః ప్రత్యభిఘారయతి ॥
అగ్నయే స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదం (నమమ) । పున స్స్రుచ్యుపస్తీర్య ।
చరుమధ్యాత్ ద్విరవదాయ । అభిఘార్య । హవిః ప్రత్యభిఘారయతి ॥
అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా ॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదమ్ (నమమ) ॥
ఇధ్మసన్నహనాన్యద్భి స్సగ్గ్ స్పృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి । రుద్రాయ
తంతిచరాయేదమ్ (నమమ) । అస్య కర్మణః హోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థ
మృద్ధికామః జయాదివర్జం ప్రాజాపత్యహోమం కరిష్యే ॥ ప్రజాపతే
నత్వ... రయీణాగ్ం స్వాహా ॥ ప్రజాపతయ ఇదమ్ ॥ భూస్స్వాహా ॥
అగ్నయ ఇదమ్ ॥ భువస్స్వాహా ॥ వాయవ ఇదమ్ ॥ సువస్స్వాహా ॥
సూర్యాయేదమ్ ॥ భూర్భువస్సువస్స్వాహా ॥ ప్రజాపతయ ఇదమ్
(నమమ) ॥ దర్వ్యా పరిధీనక్త్వా । పాత్రప్రయుక్తదర్భాగ్రాణి దర్వ్యా
మభ్యజ్య । స్రువే మధ్యమూలేఽనక్తి । మూలాంజనే దక్షిణం పాణి
మధః కుర్యాత్ । ఏవం త్రిః ॥ కించిత్తృణముపాదాయ । ప్రక్షాలితం

* పంచావత్తినాం త్రిరవదానమ్.

నిధాయ । పాణిభ్యాం దర్భాభ్యాం దర్వ్యం ప్రతిష్ఠాప్య హుతదేవతా ఉద్దిశ్యాగ్నౌ ప్రహృత్య । ప్రజాపతయ ఇదం । ఇంద్రాయేదం । అగ్నయ ఇదం । సోమాయేదం । అగ్నయ ఇదం । అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం ॥ అంజలినా త్రిగృహీత్వా । తృణం ప్రహరతి । త్రిరంగుళ్యా నిర్దిశ్య । ఏతత్ ఏతత్ ఏతత్ । అగ్నిమభిమంత్ర్య । భూమిముప స్పృశేత్ । మధ్యమం పరిధిం ప్రహృత్య । ఇతరౌ ప్రహరేత్ ఉత్తరార్ధ స్యాగ్రి మంగారేష్వాపోహతి । పరిధీనభిమంత్ర్య । ఆఘారసమిధా ప్రహరతి । దర్వ్యా మితరదర్వ్యగ్ర మవధాయ । సగ్ర్స్రావేణాభి జుహోతి॥ వసుభ్యో రుద్రేభ్య ఆదిత్యేభ్య స్సగ్ర్స్రావభాగేభ్య ఇదం॥ అస్మిన్ప్రగృహే కర్మణేత్యాది . సిద్ధము త్తరపరిషేచనం । తతః ప్రణీతా విమోకోఽపి । తేన సర్పిష్మతా బ్రాహ్మణం భోజయేత్ । ద్యూన స్వావ చిత స్తస్మా ఋషభం దదాతి... ఏవమత ఊర్ధ్వం దక్షిణాపర్జముపోషి తాభ్యాం పర్వసు కార్యః పూర్ణపాత్రస్తు దక్షిణే త్యేకే । ఆగ్నేయ స్థాలీపాకా దూర్ధ్వం యత్పర్వాగచ్ఛతి తస్మిన్ ఉపక్రమః ॥ పౌర్ణ మాస్యామేవ పంచదశ్యాం ప్రాతఃకాలే కృత ప్రాణాయామః ॥ దేశ కాలౌ సంకీర్త్య ॥ ఏవంగుణ... ప్రీత్యర్థం పౌర్ణమాసీ నాగ్నేయేన స్థాలీపాకేన శ్వో యాజయిష్యే । సర్వ మాగ్నేయ స్థాలీపాకవత్ ॥ వృషభదానం నాస్తి । పూర్ణపాత్రస్తు దక్షిణే త్యేకే । ఆగ్నేయ స్థాలీ పాకానంతర మౌపాసనహోమః । సాయంప్రాత రత ఊర్ధ్వగ్ం హస్తే నైతే ఆహుతీ తండులై ర్యవైర్వా జుహుయాత్ । స్థాలీపాకవ ద్దైవ తగ్ం సౌరీ పూర్ణాహుతిః ।

అత్ర స్థాలీపాకే । శ్లో॥ దర్వ్యా మస్త్యగ్ర మఖేతర స్యాం మధ్యాంగసమూలం శ్రితిహోమవాదిభిః । పక్షే ద్వితీయే సకృద్దేవమూలం ద్వితీయదర్వ్యా మితరచ్చ దర్వ్యామ్ ॥ ఉత్తోవసీయ్యూక్త తృణం నిధాయ దర్వ్యం ప్రతిష్ఠాప్య కరద్వయేన । పరస్తసవ్యః ప్రహరే త్ప్రహృత్య త్రిరత్రోద్ధృత్య తృణప్రహారః ॥ నిర్దేశనం చాగ్న్యభి మంత్రణంచ భూమ్యాగిపద్యః పరిధిప్రహారః । సంస్రావ...

మమంత్రకంస్యాత్పాత్రప్రయుక్తం తృణమత్రిర్హిః ॥ అథ ఔపాసనమారభ్య తేన యావజ్జీవంహోష్యామీ త్యభ్యాసాత్సంకల్పః పునః ప్రాణానాయమ్య ....ఓంభూః.. ఏవంగుణ......ప్రీత్యర్థం సాయమౌపాసనం తండులైర్హోష్యే

అథ సాయమౌపాసనమ్.

ఆచమ్య...ఏవంగుణ.. ప్రీత్యర్థం శ్రీమాన్.. గోత్రః... నామధేయః ధర్మపత్నీసమేతోఽహం । శ్రీమతః...గోత్రస్య ..... నామధేయస్య మమ ధర్మపత్నీసమేతస్య మమోపాత్త దురితక్షయ ద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం సాయమౌపాసనం తండులైర్హోష్యామి॥ ఇతి సంకల్ప్య ॥ ఓం భూర్భువస్సువరోమ్ ॥ చత్వారిశృంగా త్రయో అస్య పాదా ద్వేశీర్షే సప్తహస్తాసో అస్య । విశ్వతోముఖః ॥ ప్రాఙ్ముఖాగ్నే । మమాభిముఖో భవ । సుముఖో భవ । సుప్రసన్నో భవ । వరదో భవ ॥ యథోక్తజిహ్వయా హవిర్గృహాణ ॥ ఓం భూర్భువస్సువః । ఓంతత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గోదేవస్యధీమహి । ధియోయోనః ప్రచోదయాత్ ॥ సోదకేనపాణినా ప్రదక్షిణ మగ్నిం పరిసమూహ్య । అలంకృత్య ॥ అగ్నయేనమః । హుతవహాయనమః । హుతాశినేనమః । కృష్ణవర్త్మనే నమః । దేవముఖాయ నమః । సప్తజిహ్వాయ నమః । వైశ్వానరాయనమః । జాతవేదసేనమః ॥ ఇత్యలంకృత్య ॥ పరిషేచనమ్ ॥ అదితేఽనుమన్యస్వ । అనుమతేఽనుమన్యస్వ । సరస్వతేఽనుమన్యస్వ । దేవసవితఃప్రసువ ॥ ఇతి సమంతంపరిషిచ్య ॥ అగ్నయే స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదం న మమ ॥ అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా ॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం న మమ ॥ (తండులహోమః) ఇతిహుత్వా ॥

అథ ప్రాతరౌపాసనః

ఓం సూర్యాయ స్వాహా । సూర్యాయేదం న మమ ॥ ఇతి మధ్యేఽగ్నౌ జుహోతి ॥ ...అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా ॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం న మమ ॥ అగ్నేరుత్తరపూర్వదేశే జుహోతి ॥ ఓం శుభతిథౌ । ఆహుతిసంసర్గ ప్రాయశ్చిత్తార్థం వనస్పతిహోమం కరిష్యే ॥ యత్ర వేత్థ వనస్పతే దేవానాం గుహ్యానామాని । తత్ర హవ్యాని గామయ స్వాహా ॥ వనస్పతయ ఇదం న మమ ॥ అగ్నితేఽన్యమగ్గ్ స్థాః... దేవసవితః ప్రసావీః ॥ ఉపస్థానమ్ ॥ అగ్నే త్వన్నో అంతమః । ఉత త్రాతా శివో భవ వరూథ్యః । తం త్వా శోచిష్ఠ దీదివః । సుమ్నాయ నూనమీమహే సఖిభ్యః వసురగ్నిర్వసుశ్రవాః । అచ్ఛా నక్షి ద్యుమత్తమో రయిం దాః । స నో బోధి శ్రుధీ హవ మురుష్యాణో అఘాయతస్సమస్మాత్ ॥ హోమసాద్గుణ్యార్థ మనాజ్ఞాతత్రయమంత్రజపం కరిష్యే ॥ అనాజ్ఞాతం యదాజ్ఞాతం యజ్ఞస్య క్రియతే మిథు । అగ్నే తదస్య కల్పయ త్వగ్ం హి వేత్థ యథాతథం ॥ పురుషసమ్మితో యజ్ఞో యజ్ఞః పురుషసమ్మితః । అగ్నే తదస్య కల్పయ త్వగ్ం హి వేత్థ యథాతథమ్ ॥ యత్పాకత్రా మనసా దీనదక్షా న యజ్ఞస్య మన్వతే మర్తాసః । అగ్నిష్టద్ధోతా క్రతువిద్విజానన్ యజిష్ఠో దేవాగ్ం ఋతుశో యజాతి ॥ అనేన (సాయం) ప్రాతరౌపాసనహోమేన భగవాన్ సర్వదేవాత్మకః శ్రీయజ్ఞేశ్వరస్సుప్రీణాతు ॥ శ్రీయజ్ఞేశ్వరార్పణమస్తు ॥ శ్లో॥ స్వస్తి శ్రద్ధాం మేధాం యశః ప్రజ్ఞాం విద్యాం బుద్ధిం శ్రియం బలం । ఆయుష్యం తేజ ఆరోగ్యం దేహి మే హవ్యవాహన ॥ యస్య స్మృత్యా చ నామోక్త్యా తపోహోమక్రియాదిషు । న్యూనం సంపూర్ణతాం యాతి సద్యో వందే తమచ్యుతమ్ ॥ మంత్రహీనం

క్రియాహీనం భక్తిహీనం హుతాశన । యద్ధుతంతు మయాదేవ పరి
పూర్ణం తదస్తు తే ॥ ..చతుస్సాగర పర్యంతం గోబ్రాహ్మణేభ్య శ్శు
భం భవతు॥ గోత్రముచ్చార్య॥ అహంభో అభివాదయే॥ బృహత్సామ
క్షత్రభృ ద్వృద్ధవృష్ణియం త్రిష్టుభౌజ శ్శుభిత ముగ్రవీరం । ఇంద్ర
స్తోమేన పంచదశేన మధ్య మిదం వాతేన సగరేణ రక్ష ॥ (ఈమంత్రము
కొందఱు రక్షకొఱకు చెప్పుచున్నారు) అథ ప్రదక్షిణం కుర్యాత్ ॥
శ్లో॥ నమస్తే గార్హపత్యాయ నమస్తే దక్షిణాగ్నయే । నమ ఆహవ
నీయాయ మహావేద్యై నమో నమః ॥ కాండద్వయోపపాద్యాయ
కర్మబ్రహ్మ స్వరూపిణే । స్వర్గాపవర్గరూపాయ యజ్ఞేశాయ నమో
నమః॥ యజ్ఞేశాచ్యుత గోవింద మాధవానంత కేశవ । కృష్ణవిష్ణో హృషీ
కేశ వాసుదేవ నమోస్తు తే ॥ అహంపరస్తా దహమవస్తా దహంజ్యో
తిషా వితమో వవార । యదంతరిక్షం తదు మే పితాభూ దహాగ్ంసూర్య
ముభయతో దదర్శాహం భూయాస ముత్తమస్సమానానాం॥ బ్రాహ్మ
ణాశీర్వాదః కర్తవ్యః ॥ (అగ్నిని ఆత్మారోపణము చేయునప్పుడు)
యాతే అగ్నే యజ్ఞియా తనూస్తయేహ్యారోహాత్మాత్మానం । అచ్ఛా
వసూని కృణ్వన్నస్మే నర్యా పురూణి । యజ్ఞో భూత్వా యజ్ఞమాసీద
స్వాం యోనిం జాతవేదో భువ ఆజాయమానస్సక్షయ ఏహి॥ ఆచమ్య
.. ర్థం పంచపాలకాది గౌరీదేవతా పూజాదికం కుర్యాత్ ॥

ఇతి సాయం ప్రాతరౌపాసనం సమాప్తమ్.

(విశేషములు కావలసినవారు నాచే ముద్రింపఁబడిన యాజుషస్మార్తానుక్రమ
ణికయందుఁ జూడదగును.)

అథ మహాసంకల్పః.

అథానంతవీర్యస్య శ్రీమదాదినారాయణస్య అచింత్యా
మిత శక్త్యా ధ్రియమాణస్య మహాజలౌఘమధ్యే పరిభ్రమమాణానా
మనేకకోటి బ్రహ్మాండానా మేకతమేఽవ్యక్త ప్రకృతి మహదహం
కారాకాశ వాయు వహ్ని జల పృథి వ్యావరణై స్సప్తభి రావృతే
ఽస్మిన్ మహతి బ్రహ్మాండకరండమండలే ఆధారశక్తి శ్రీవరాహ
కూర్మానంతా ద్యష్టదిగ్గజోపరి ప్రతిష్ఠితస్య। పాతాళాది సప్తలోక
స్యోపరితలే। ప్రతిలోకేన సత్యాదిలోకషట్క స్యాధోభాగే। మహా
నాళాయమాన ఫణిరాజరాజశేషస్య సహస్రఫణామండల మండితే।
దిగ్దంతిశుండాదండో త్తంభితే। లోకాలోకాచలవలయితే। లవణేక్షు
సురా సర్పి ర్దధి క్షీరోద కార్ణవైః పరివృతే। జంబూ ప్లక్ష కుశ క్రౌంచ
శాక శాల్మలి సప్తద్వీపై రావృతే। ఇంద్రద్వీప కశేరు తామ్ర గభస్తి
నాగ సౌమ్య గంధర్వ చారణ భారతాఖ్య నవఖండమండితే। మహా
సరోరుహాకారే। పంచాశత్కోటివిస్తీర్ణ భూమండలే। లక్షయోజన
విస్తీర్ణ జంబూద్వీపే। సుమేరు నిషధ హేమకూట హిమాచలానాం।
హరివర్ష కింపురుషవర్షయోశ్చ దక్షిణే। సేతుబంధ మలయాచలయో
రుత్తరే। సహస్రయోజనవిస్తృతే। భరతవర్షే భరతఖండే ప్రజాపతి
క్షేత్రే దండకారణ్యే। కర్మభూమౌ। అయోధ్యా కాశీ కురుక్షేత్ర
గయా ప్రయాగ కాంచీ శ్రీరంగ శ్రీవేంకటాచలాది పుణ్యక్షేత్రై
ర్గంగా యమునా సరయూ నర్మదాది పుణ్యనదీభిర్విరాజితే। సమభూ
మధ్యరేఖాయాః పూర్వదిగ్భాగే। శ్రీశైలస్య ఈశాన్యప్రదేశే।
కృష్ణాగోదావర్యో ర్మధ్యదేశే। సమస్తదేవతా బ్రాహ్మణసన్నిధౌ।
అస్మిన్ కల్యాణమంటపే। పరబ్రహ్మణా నియుక్తస్య సకల జగత్స్రష్టుః
పరార్థద్వయజీవినః। కారణబ్రహ్మణః। పంచాశత్తమవత్సరే। ప్రథమ
మాసే। ప్రథమపక్షే। ప్రథమదివసే। అహ్నిద్వితీయేయామే। తృతీయే
ముహూర్తే। శ్వేతవరాహకల్పే। స్వాయంభువ స్వారోచిషాదిమనుషు
షట్సు వ్యతీతేషు సప్తమే వైవస్వత మన్వంతరే। చాంద్రావతారే।
అష్టావింశతితమే మహాయుగే। కృతాదిషు త్రిషు యుగేషు యాతేషు

కలియుగే ప్రథమపాదే । శాలివాహనశకే ప్రభవాదీనాం షష్టిసం
వత్సరాణాం మధ్యే వర్తమాన వ్యావహారిక చాంద్రమానేన అముక
సంవత్సరే అముకాయనే అముకఋతౌ అముకమాసే ...పక్షే...
...తిథౌ ...వాసరే । ఇదానీం అనాద్యవిద్యావాసనయా సంసార
చక్రేఽస్మిన్ మహతి నానాయోనిషు జనిత్వా కేనాపి భాగ్యవిశేషే
ణేదానీం మనుష్యజన్మ విశేషం ప్రాప్తవతో మమ జన్మప్రభృత్యేత
త్క్షణపర్యంతం మనోవాక్కాయకర్మభిః జ్ఞానతోఽజ్ఞానతశ్చకృతానాం
మహాపాతకోపపాతకాదీనాం నవవిధానాం పాపానాం సద్యః అప
నోదనద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం గంగావాలుకాభి స్సప్తర్షి
మండలపర్యంతం కృతరాశేః ద్వ్యష్టసహస్రావసానే ఏకైక వాలుకాప
కర్షక్రమేణ సర్వరాశ్యపకర్షసమ్మితకాలే బ్రహ్మలోకే నివాససిద్ధ్యర్థం
తిలైః సూర్యమండల పర్యంతం కృతరాశేః ద్వ్యష్టసహస్రావసానే
ఏకైక తిలాపకర్షణక్రమేణ సర్వరాశ్యపకర్షసమ్మితకాలే బ్రహ్మ
లోకే నివాససిద్ధ్యర్థం । యవైః చంద్రమండలపర్యంతం కృతరాశేర్ద్వ్యష్ట
సహస్రావసానే ఏకైక యవాపకర్షణక్రమేణ సర్వ...ర్థం । మాషైః
ధ్రువమండల...ఏకైకమాషాపకర్ష ...ర్థం । పంచాశద్వ్యాహృతిగణనా
సమ్మితదేశే వృషలోమభి ర్నక్షత్రమండల ..ఏకైక లోమాపకర్ష
...ర్థం । త్రిగుణీకృతాగ్నిష్టోమాతిరాత్రాప్తోర్యామ సాంతపన వాజ
పేయ పౌండరీకాశ్వమేధాది క్రతుపుణ్య ఫలావాప్త్యర్థం మయా
సహ దశ పూర్వేషాం దశ పరేషాం మదంశ్యానాం సర్వేషాం
పితౄణాం నరకాదుద్ధృత్య శాశ్వత బ్రహ్మలోకనివాస సిద్ధ్యర్థం స్వ
గృహోక్తప్రకారేణ సాలంకృత సహిరణ్యోదక కన్యామహాదానం
కరిష్యే । ఇతి మహాసంకల్పః ।

అథ చూర్ణికా.

స్వస్త్యష్టాశీతిసహస్రిణాం । ద్విజగురుదైవత్యానాం । సమస్త
జగదాధార మహామండూక కూర్మ యజ్ఞవరాహ శేషపృథివీనాం ।
పురందర పావక యమ నిరృతి వరుణ వాయు కుబేర ఈశానా ద్యష్ట
దిక్పాలకానాం । జలజభవ హరి హర ముఖ్య దేవగణానాం । నారద

విశ్వామిత్ర పరాశ రాత్రి వాల్మీకి గౌతమ భృగు వ్యాసాది మహర్షీణాం। సీతా రుంధ త్యహల్యా ద్రౌపదీ తారా మండోదరీ పాంచాలీ దమయంత్యాది మహా పతివ్రతానాం। హరిశ్చంద్ర నల కార్తవీర్య విక్రమార్క భోజరాజాది పుణ్యపురుషాణాం। గంగా నర్మదా తుంగభద్రా మలాపహారిణీ శ్రీకృష్ణవేణీ గోదావరీ భీమరథ్యాది మహానదీనాం। జంబూ నింబ కదంబ చూత క్రముక నారికేళ ఖర్జూర ధాత్రీ దాడిమ్యాది ఫల వృక్షాణాం। పున్నాగ జాతీ వకుళ కేతకీ చంపక మల్లికా మాధవీ మాలత్యాది వివిధ కుసుమానాం। కస్తూరీ కుంకుమాగరు గోరోచనాది సుగంధానాం। అపరిమిత కనకకలశ కన్యకా గృహమేధి కవీశ్వర వీణాదివాద్య మేఘధ్వనీనాం। అయోధ్యా కాశీ పురుషోత్తమ రామేశ్వరాది పుణ్యనగరీణాం। శ్రీశైల వింధ్య హిమాచల గోవర్ధన కైలాసాది మహాశైలానాం। తర్క మీమాంసా న్యాయ వైశేషిక భాట్ట ప్రాభాకర వ్యాకరణాది షట్ఛాస్త్రాణాం। ఋగ్యజుస్సామాథర్వణ వేదానాం। లగ్న హోరా ద్రేక్కాణ నవాంశ ద్వాదశాంశ త్రింశాంశ త్రింశదంశాంశకానాం। నిరంతర మనుకూలా శ్శుభాశ్శోభనాః। అస్య...ముహూర్తస్య సుతిథిం సువారం సునక్షత్రం సుయోగం సుకరణం సుచంద్రతారాబలం అనుకూలం శుభశోభనా స్సర్వగ్రహా స్సునక్షత్రా శ్శుభైకాదశస్థాన ఫలదా వరదా స్సుప్రీతా స్సుముహూర్తా స్సుప్రసన్నా వరదాభవంతు।

ఇతి చూర్ణికా సమాప్తా.

అథ పదస్య ప్రయోగః.

ప్రాతస్సంధ్యాది నియమానంతరే ప్రాతఃకాల మౌపాసనం కుర్యాత్॥ బ్రాహ్మణాన్ బంధూంశ్చాహూయ। బంధుభిస్సహాలంకృత్య। భేరీ మృదంగ వాద్యఘోషైః స్వస్తివాచక మంగళపాఠక పుణ్యాంగనాదిభిః ఆప్తజనైస్సహ కల్యాణమంటపస్య పశ్చాత్ప్రాగ్భూమిముపవిశ్య। నూతనవస్త్రేణ మంటపమాసాద్య। తత్ర తండులాన్నిధాయ। ఆచమ్య॥ శ్లో॥ శుక్లాంబరధరం...సర్వేభ్యో మహాజనేభ్యోనమః। ప్రాణానాయమ్య ..ఏవంగుణ...శుభతిథౌ। దంపత్యోః

ఆయుర్వర్చో యశో బలాభివృద్ధ్యర్థం మహదాశీర్వచనం సమయే ఇం
ద్రాద్యష్టదిక్పాలకసహిత సరస్వతీపూజాం కరిష్యే ॥ తదంగ నిర్విఘ్నేన
పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యే ॥ గణాధిపతిపూ
జాం కృత్వా ॥ ఓం భూః . . . ర్థం ఇంద్రాద్యష్టదిక్పాలకసహిత సరస్వతీ
పూజాం కరిష్యే ॥ ప్రణో దేవీ సరస్వతీ వాజేభి ర్వాజినీవతీ ధీనామవి
త్ర్యవతు ॥ మహాసరస్వతీమావాహయామి ॥ తతః అష్టసు దిక్షు దిక్పా
లకానావాహ్య ॥ తత్తన్మంత్రైః పూర్వోక్తైః ॥ యథావకాశోపచారపూజాం
కృత్వా ॥ వస్త్ర గంధ పుష్ప తాంబూల హిరణ్యాదికం ఆచార్యాయ
దద్యాత్ ॥ (ఉభయత్ర) దద్యాత్ ॥ శిష్టాచారప్రకారేణ మహ
దాశీర్వచనం కుర్యాత్ ॥ ఇతి సదస్యప్రయోగః ॥

అథ కంకణవిమోచన మంత్రః.

కంకతో న కంకతో ఽథో సతీన కంకతః । ద్వావితి ప్లుషీ ఇతి న్యా
అదృష్టా అలిప్సత ॥ కంకణం మోచయామ్యద్య రక్షాస్మిన్న కదాచన ।
మయి రక్షాం స్థిరాం బద్ధ్వా దేవత్వం గచ్ఛ కంకణ ॥

అథ మిథునవిడియ మంత్రః.

తతో న ద్వేతాం ద్వంద్వ మింద్రేణ దేవతాన్యస్యంతే । ద్వం
ద్వం వై మిథునం తస్మాద్ద్వంద్వాన్ మిథునం ప్రజాయతే । ప్రజాత్యై
ప్రజాయతే । ప్రజయా పశుభి ర్య ఏవం వేద ॥

అథ ఉపహారమంత్రాః.

సుమంగలీ రియం వధూరిమాగ్ం సమేత పశ్యత । సౌభాగ్య
మస్యై దత్త్వాయాథాస్తం విపరేతన ॥ ఇతి వధ్వాః ॥ యువం వస్త్రాణి
పీవసా వసాథే యువో రచ్ఛిద్రా మంతవో హ సర్గాః ॥ అవాతిరతమనృ
తాని విశ్వ ఋతేన మిత్రావరుణా సచేథే ॥ ఇతి వరస్య ॥ హిరణ్యరూపా

స్సహిరణ్యసంధృగసాంచసాచ్చ్యేదుహిరణ్యవర్ణః । హిరణ్యయాత్పరియోనేనిర్ణిమద్య హిరణ్యదాదదత్యన్నమస్మై ॥

అథ కన్యాయాః స్వబంధ్వాధీనమంత్రః.

శ్లో॥ అష్టవర్షాభవేత్కన్యా పుత్రవత్పాలితామయా । ఇదానీం తవదాస్యామి దత్తాంస్నేహేనపాలయ ॥ అష్టవర్షా...మయా । ఇదానీం తవపుత్రస్య దత్తాంస్నేహేనపాలయ ॥ అష్టవర్షా...మయా। ఇదానీంతవపౌత్రస్య దత్తాంస్నేహేనపాలయ ॥ అష్టవర్షా...మయా। ఇదానీంతుతవభ్రాతుః దత్తాంస్నేహేనపాలయ ॥ ఇత్యాది తత్తత్ప్రతిగ్రహీతృ నామ్నానూహః ॥

అథ శేషహోమః.

పూర్వోక్త మేవ । గౌరీ గంధర్వ పూజాంచ కుర్యాత్ । తం చతుర్థ్యా మపరరాత్రే ఉదీర్ష్వాత ఇతి ద్వాభ్యాం దండ ముత్థాప్య । ప్రక్షాళ్య నిదధాతి । ఉదీర్ష్వాతో విశ్వావసో నమసేడామహేత్వా । అన్యామిచ్ఛప్రఫర్వ్యగ్ం సంజాయాం పత్యాసృజ । ఉదీర్ష్వాతః పతివతీ హ్యేషావిశ్వావసుం నమసా గీర్భిరీట్టే । అన్యామిచ్ఛపితృషదం వ్యక్తాగ్ంసతేభాగో జనుషాతస్యవిద్ధి ॥ స్వస్థానా దన్యత్ర నిదధాతి ।

పత్న్యాసహ ప్రాణానాయమ్య ఏవంగుణ ...శుభతిథౌ అనయా మధూఢయా వధ్వాసహ ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం వివాహశేషహోమం కరిష్యే । ఓం భూర్భువస్సువరోమ్ ॥ ...చత్వారిశృంగా...వట్సాప్రత పరియోగంకుర్యాత్ ॥ సోమాయస్వాహా । దక్షిణార్ధ...దం నమమ। ఏకం-ద్వే-త్రీణి-చత్వారి । ఇత్యాజ్యం గృహీత్వా । అగ్నే ప్రాయశ్చిత్తేఇతి ప్రతిమంత్రగ్ం సప్తాజ్యాహుతీర్హుత్వా । అగ్నేప్రాయశ్చిత్తే త్వం దేవానాం ప్రాయశ్చిత్తిరసి బ్రాహ్మణస్త్వానాథకామః ప్రపద్యే యాఽస్యాంపతిఘ్నీ తనూః ప్రజాఘ్నీ పశుఘ్నీ లక్ష్మీఘ్నీ జారఘ్నీ

మస్యై తాం కృణోమి స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదమ్ ॥ వాయో ప్రాయశ్చిత్తే
త్వం కృణోమి స్వాహా ॥ వాయవ ఇదమ్ ॥ ఆదిత్య ప్రాయశ్చిత్తే త్వం
...కృణోమి స్వాహా ॥ ఆదిత్యాయేదమ్ ॥ ప్రజాపతే ప్రాయశ్చిత్తే త్వం
.. కృణోమి స్వాహా ॥ ప్రజాపతయ ఇదమ్ ॥ ప్రసవశ్చోపయామశ్చ
కాటశ్చార్ణవశ్చ ధర్ణసిశ్చ ద్రవిణంచ భగశ్చాంతరిక్షంచ సిన్ధుశ్చ
సముద్రశ్చ సరస్వాఁశ్చ విశ్వవ్యచాశ్చ తే యం ద్విష్మో యశ్చ నో
ద్వేష్టి త మేషాం జమ్భే దధ్మస్స్వాహా ॥ ప్రసవాదిభ్యో దేవతాభ్య
ఇదమ్ ॥ మధుశ్చ మాధవశ్చ శుక్రశ్చ శుచిశ్చ నభశ్చ నభస్య
శ్చేషశ్చోర్జశ్చ సహశ్చ సహస్యశ్చ తపశ్చ తపస్యశ్చ తే యం
ద్విష్మో యశ్చ నో ద్వేష్టి తమేషాం జమ్భే దధ్మస్స్వాహా ॥ మధ్వాదిభ్యో
దేవతాభ్య ఇదమ్ ॥ చిత్తంచ చిత్తిశ్చాకూతం చాకూతిశ్చాధీతం
చాధీతిశ్చ విజ్ఞాతంచ విజ్ఞానంచ నామచ క్రతుశ్చ దర్శశ్చ పూర్ణ
మాసశ్చ తే యం ద్విష్మో యశ్చ నో ద్వేష్టి త మేషాం జమ్భే దధ్మ
స్స్వాహా ॥ చిత్తాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదమ్ ॥ ఇధ్మస......హారతి ॥
రుద్రాయ తంతిచరాయేదమ్ ॥ అస్యకర్మణః హోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థ
మృద్ధికామః జయాది హోమం కరిష్యే ॥ స్రువేణాజ్యమాదాయ ॥
ఓం చిత్తంచస్వాహా......జయాది బ్రహ్మ విసర్జనాంతే భవత్కృత
బ్రహ్మత్వదక్షిణాం..... సమమ ॥ అపరేణాగ్నిం తస్యాశ్శిరసి ఆజ్య
శేషాత్ భూస్స్వాహేతి చతుర్భిర్నినయతి ॥ భూస్స్వాహా భువస్స్వాహా
సువస్స్వాహా భూర్భువస్సువస్స్వాహా ॥ అపశ్యం త్వేతి వధూం వరమీక్షేత ॥ అప
శ్యంత్వా మనసా చేకితానం తపసో జాతం తపసో విభూతమ్ ॥ ఇహ ప్రజా

మిహార్దయిగ్ం దరాణః ప్రజాయస్వ ప్రజయా పుత్రకామ ॥ అథ ద్వితీ
యావశ్యం త్వేతి వరో వధూగ్ం సమీక్షేత ॥ అపశ్యం త్వా మనసా
దీధ్యానాగ్ం స్వాయాం తనూగ్ం ఋత్వియే నాధమానామ్ । ఉప మా
ముచ్చా యువతి ర్బభూయాః ప్రజాయస్వ ప్రజయా పుత్రకామే ॥
సమంజంత్వి త్యాజ్య శేషేణ హృదయ దేశౌ సంమృజ్య । సమంజంతు
విశ్వేదేవా స్సమాపో హృదయాని నౌ । సం మాతరిశ్వా సంధాతా
సము దేష్ట్రీ దధాతు నౌ ॥ ప్రజాపత ఇతి తిస్రో జపిత్వా ॥ ప్రజాపతే
తన్వం మే జుషస్వ త్వష్టర్దేవేభి స్సహసామ ఇంద్ర । విశ్వై ర్దేవై
రాతిభి స్సగ్ంరరాణః పుగ్ంసాం బహూనాం మాతరస్స్యామ । ఆనః
ప్రజాం జనయతు ప్రజాపతి రాజరసాయ సమనక్త్వర్యమా । అదు
ర్మంగలీః పతిలోకమావిశ శంనో భవ ద్విపదే శం చతుష్పదే । తాం
పూషంఛివతమా మేరయస్వ యస్యాంబీజం మనుష్యావపంతి । యాన
ఊరూ ఉశతీవిశ్రయాతై యస్యాముశంతః ప్రహరేమ శేఫమ్ ॥ ఆరో
హోరుమి త్యను వాకేన సహ ఉపవేశనం కుర్యాత్ ॥ ఆరోహోరుముప
బర్హస్వ బాహుం పరిష్వజస్వ జాయాగ్ం సుమనస్యమానః । తస్యాం
పుష్యతం మిథునౌ సయోనీ బహ్వీం ప్రజాం జనయంతౌ సరేతసా ॥
ఆర్ద్రయారణ్యా యత్రామంథ త్పురుషం పురుషేణశక్రః । తదేతౌ
మిథునౌ సయోనీ ప్రజయా మృతే నేహ గచ్ఛతమ్ ॥ అహం గర్భ
మదధా మోషధీ ష్వహం విశ్వేషు భువనే ష్వంతః । అహం ప్రజా
అజనయం పితౄణామహం జనిభ్యో అపరీషు పుత్రాన్ ॥ పుత్రిణేమా

కుమారిణా విశ్వమాయుర్వ్యశ్నుతం ఉభా హిరణ్యపేశసా వీతిహోత్రా కృతద్వసూ। దశస్యంతామృతాయ కగ్ంశమూధో రోమశగ్ం హథో దేవేషు కృణుతో దువః। సమావేశనముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు ॥ ఆశీర్వాదః ॥ ఇతి శేషహోమః ॥

అథ నాకబలిః.

బంధుభిస్సహ అభ్యంగస్నానం కుర్యాత్। నిత్యోపాసనం కృత్వా। తతః గృహమధ్యే హస్తద్వయమాత్రం చతురశ్రం గౌరవర్ణం మృణ్మయేనానులిప్య। పంచవర్ణతండులచూర్ణైశ్చతురశ్రం పుష్కరాకారం లిఖిత్వా। దక్షిణోత్తరయోర్లవణకత్రైస్య ర్గజౌ లిఖిత్వా ॥ ఇంద్రాగ్నిం తదుత్తరతో గౌరీంచ ప్రతిష్ఠాప్య। పూర్ణకలశద్వయం ప్రాగ్భాగే నిధాయ। చతుర్దిక్షు నాకబలి మృణ్మయపాత్రాణి విధాయ। తంతునావేష్ట్య। గంధపుష్పాక్షతాదిభిరభ్యర్చ్య। త్రియస్త్రింశద్దీపాన్ నిధాయ। ప్రాగ్భాగే ఆయుధంనిక్షిప్య। సువాసిన్యో దీపసహిత కాంస్యపాత్రద్వయం గృహీత్వా। త్రిః ప్రదక్షిణీకృత్య। త్రియస్త్రింశదన్నకబళాన్ సర్వతో నిధాయ। ఉపహారాదికం కృత్వా। తంతూనుద్వాస్య। చతుర్దిక్షు నాకదేవతాభ్యో బలిముదకపురస్సరంవిసృజేత్॥ ఓం అగ్నిర్దేవతా వాతో దేవతా సూర్యో దేవతా చంద్రమా దేవతా వసవో దేవతా రుద్రా దేవతాఽఽదిత్యా దేవతా విశ్వేదేవా దేవతా మరుతో దేవతా బృహస్పతిర్దేవతేంద్రో దేవతా వరుణో దేవతా మూర్ధాసి రాట్ ధ్రువాసి ధరుణా యంత్ర్యసి యమిత్రీ ఇషే త్వోర్జే త్వా కృష్యై త్వా క్షేమాయ త్వా యంత్రీ రాట్ ధ్రువాసి ధరణీ ధర్త్ర్యసి ధరిత్ర్యాయుషే త్వా వర్చసే త్వౌజసే త్వా బలాయ త్వా। అర్ఘ్యం దద్యాత్। శుక్లాంబరధరంవిష్ణుం...

సర్వేభ్యో మహాజనేభ్యోనమః ॥ ఆచమ్య...ఏవంగుణ...శుభతిథౌ దంపత్యోః ఆయుర్వర్చో యశోబలాభివృద్ధ్యర్థం గౌరీ నీలలోహితపూజాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణ స్త...కర్మణఃపుణ్యాహవాచనం కరిష్యే ॥ ఆదౌ నిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీ మహాగణాధిపతి పూజాం కరిష్యే ॥ గణాధిపతిపూజాం కర్మణః పుణ్యాహవాచనంచ కుర్యాత్ ॥ ఆచమ్య...ఏవంగుణ...ర్థం గౌరీనీలలోహితపూజాం కరిష్యే ॥ ధ్యానావాహనాది షోడశోపచారపూజాం కుర్యాత్ । నీలలోహితే భవతః కృత్యాసక్తిర్వ్యజ్యతే । ఏధంతే ఽస్యా జ్ఞాతయః పతిర్బంధేషు బధ్యతే ॥ నీలలోహితధారణ......సుముహూర్తోఽస్తు ॥ ప్రాణానాయమ్య...ఏవంగుణ...శ్రీత్యర్థం ఋతుస్నాతాయాం భార్యాయాం గర్భాధానంకరిష్యే॥ ఇతి కేచిత్ ॥ విష్ణుర్యోనిం కల్పయతు త్వష్టా రూపాణి పిగ్ంశతు । ఆసించతు ప్రజాపతిర్ధాతా గర్భం దధాతు తే ॥ గర్భంధేహి సినీవాలి గర్భంధేహి సరస్వతి । గర్భంతే అశ్వినౌదేవావాధత్తాం పుష్కరస్రజా ॥ హిరణ్యయీ అరణీ యం నిర్మంథతో అశ్వినా తం తే గర్భగ్ం హవామహే దశమే మాసి సూతవే ॥ యథేయం పృథివీమహీ తిష్ఠంతీ గర్భమాదధే । ఏవం త్వం గర్భమాధత్స్వ దశమేమాసి సూతవే ॥ యథాపృథివ్యగ్నిగర్భా ద్యౌర్యథేంద్రేణగర్భిణీ । వాయుర్యథా దిశాంగర్భ ఏవంగర్భందధామి తే ॥ విష్ణోశ్శ్రేష్ఠేన రూపేణాస్యాం నార్యాం గవీన్యాం । పుమాగ్ంసం గర్భమాధేహి దశమేమాసి సూతవే ॥ నేజమేష పరాపత సుపుత్రః పునరాపత । అస్యైమేపుత్రకామాయై గర్భమాధేహి యః పుమాన్ ॥ వ్యస్యయోనిం ప్రతిరేతో గృహాణ పుమాన్పుత్రో ధీయతాం గర్భే

అంతః తంత్రాంతా దశమాస్యో గర్భః జాయతాం వీరతమస్స్వానామ్।
ఆ తే గర్భో యోనిమేతు పుమాన్బాణ ఇవేషుధిం । ఆ వీరోఽత్ర జాయతాం
పుత్రస్తే దశమాస్యః ॥ కరోమి తే ప్రాజాపత్యమా గర్భో యోని
మేతు తే । అనూనః పూర్ణో జాయతామశ్లోణోఽపిశాచధీతః ॥
పుమాగ్ంస్తే పుత్రో నారి తం పుమాననుజాయతాం । తాని భద్రాణి
బీజాన్యృషభా జనయంతు నౌ ॥ యాని భద్రాణి బీజాన్యృషభా
జనయంతి నః । తైస్త్వం పుత్రాన్విందస్వ సా ప్రసూర్ధేనుకా భవ ॥
కామస్సమృధ్యతాం మహ్యమపరాజిత మేవ మే । యం కామం కామ
యే దేవ తం మే వాయో సమర్ధయ ॥ గర్భాధానముహూర్తస్సుము
హూర్తోఽస్తు ॥ తతః ఫలప్రదానాని కరిష్యే ॥ బ్రాహ్మణేభ్యో ఫల
ప్రదానాని దద్యాత్ ॥ సువాసినీభ్యో శూర్పవాయనాని దద్యాత్ ॥
తతః ఇంద్రాణీం ప్రార్థయేత్ ॥ ఇంద్రాయ రాజ్ఞే ఇతి హిమవతో
హస్తీత్యంతం జపేత్ త్రిః ప్రదక్షిణం కృత్వా ॥ ఇంద్రాయ రాజ్ఞే సూకరో
వరుణాయ రాజ్ఞే కృష్ణో యమాయ రాజ్ఞ ఋశ్య ఋషభాయ రాజ్ఞే గవయ
శ్శార్దూలాయ రాజ్ఞే గౌరః పురుషరాజాయ మర్కటః క్షిప్రశ్యేనస్య
వర్తికా నీలంగోః క్రిమిస్సోమస్య రాజ్ఞః కులుంగ స్సింధో శ్శింశు
మారో హిమవతో హస్తీ । బంధుభ్యో మధుసేచ్య తాంబూలాని
దద్యాత్ ॥ అథాశీర్వాదః ॥ కంకణవిమోచనం కుర్యాత్ ॥ తతో
వసంతమాధవ పూజాం కేచిత్కుర్వంతి ॥ అథ మార్జనమ్ ॥ వస్త్రం తే
వయునా దేవాః । వసవ స్త్రివృతా స్తుతం । రథంతరేణ తేజసా । హవి

రింద్రేవయోదధుః । గ్రీష్మేణ దేవా ఋతునా । రుద్రాః పంచదశే స్తుతం । బృహతాయశసాబలం । హవిరింద్రేవయోదధుః । వర్షాభిర్ ఋతునాదిత్యాః । స్తోమేస ప్తదశేస్తుతం । వైరూపేణవిశౌజసా । హవిరింద్రేవయోదధుః । శారదేనర్తునాదేవాః । ఏకవిగ్ంశఋభవస్తుతమ్ । వైరాజేన శ్రియా శ్రియం । హవిరింద్రేవయోదధుః । హేమంతేన ఋతునా దేవాః । మరుత స్త్రిణవేస్తుతం । బలేన శక్వరీస్సహః । హవిరింద్రేవయోదధుః ॥ శైశిరేణర్తునా దేవాః । త్రయస్త్రిగ్ంశేమృతగ్ స్తుతమ్ । సత్యేన రేవతీః క్షత్రం । హవిరింద్రేవయోదధుః । దేవస్యత్వా ......మి ॥ శ్లో॥ దేవీంద్రాణి నమస్తుభ్యం దేవేంద్రప్రియభామిని । వివాహంభాగ్యమారోగ్యం పుత్రపౌత్రాంశ్చ దేహి మే । ఇతినాకబలిః॥

అథ సామాన్యాశీః.

మమాగ్నేవర్చో విహవేష్వస్తు వయం త్వేంధానా స్తనువం పుషేమ । మహ్యం నమంతాం ప్రదిశశ్చతస్ర స్త్వయా ఉధ్యక్షేణ పృతనా జయేమ । మమ దేవా విహవే సంతు సర్వ ఇంద్రావంతో మరుతో విష్ణురగ్నిః । మమాంతరిక్ష మురుగోపమస్తు మహ్యం వాతః పవతాంకామేఅస్మిన్ । మయిదేవా ద్రవిణమాయజంతాం మయ్యాశీరస్తు మయిదేవహూతిః । దైవ్యాహోతారా వనిషంత పూర్వేఽరిష్టాస్స్యామ తనువా సువీరాః । మహ్యం యజంతు మమ యానిహవ్యాకూతిస్సత్యా మనసో మే అస్తు । ఏనో మానిగాం కత మచ్చ నాహం విశ్వేదేవాసో అధివోచతామే । దేవీష్షడుర్వీ రురుణః కృణోత విశ్వే దేవా స ఇహవీర యధ్వమ్ । మాహాస్మహి ప్రజయా మాతనూభి ర్మారధామ ద్విషతేసోమరాజన్ । అగ్నిర్మన్యుం ప్రతినుదన్పురస్తా దదబ్ధో

గోపాః పరిపాహి నస్త్వం । ప్రత్యంచో యంతు నిగుతః పునస్తే మైషాం
చిత్తం ప్రబుధా వినేశత్ । ధాతా ధాతౄణాం భువనస్య యస్పతిర్దేవ
గ్ంసవితారమభిమాతిషాహమ్ । ఇమం యజ్ఞమశ్వినోభా బృహస్పతి
ర్దేవాః పాంతు యజమానం న్యర్థాత్ । ఉరువ్యచానో మహిష శ్శర్మ
యగ్ంసదస్మిన్ హవే పురుహూతః పురుక్షు । సనః ప్రజాయై హర్యశ్వ
మృడయేంద్ర మానో రీరిషో మాపరాదాః । యేన స్సపత్నా అపతే
భవంత్వింద్రాగ్నిభ్యా మవబాధా మహే తాన్ । వసవో రుద్రా
ఆదిత్యా ఉపరిస్పృశం మోగ్రంచేత్తారమధిరాజమక్రన్ । అర్వాంచ
మింద్రమముతో హవామహే యో గోజిద్ధనజిదశ్వజిద్యః । ఇమంనో
యజ్ఞం విహవే జుషస్వాస్య కుర్మో హరివో మేదినంత్వా॥ ఆశుశ్శిశానో
వృషభో నయుధ్మో ఘనాఘనః క్షోభణ శ్చర్షణీనామ్ । సంక్రందనో
నిమిష ఏకవీరశ్శతగ్ంసేనా అజయత్సాకమింద్రః । సంక్రందనేనానిమి
షేణజిష్ణునా యుత్కారేణ దుశ్చ్యవనేన ధృష్ణునా । తదింద్రేణజయత
తత్సహధ్వం యుధో నర ఇషుహస్తేన వృష్ణా । స ఇషుహస్తైస్సనిషంగిభి
ర్వశీసగ్ంస్రష్టా సయుధ ఇంద్రో గణేన । సగ్ంసృష్టజిత్సోమపా బాహుశ
ర్ధ్యూర్ధ్వధన్వా ప్రతిహితాభిరస్తా । బృహస్పతే పరిదీయా రథేన
రక్షోహామిత్రాగ్ం అపబాధమానః । ప్రభంజన్ త్సేనాః ప్రమృణో
యుధా జయ న్నస్మాక మేధ్యవితా రథానామ్ । గోత్రభిదం గోవిదం
వజ్రబాహుం జయంతమజ్మ ప్రమృణంత మోజసా । ఇమగ్ంసజాతా
అనువీరయధ్వమింద్రగ్ం సఖాయో అనుసగ్ంరభధ్వమ్ । బలవిజ్ఞాయ
స్థవిరః ప్రవీరస్సహస్వాన్ వాజీసహమానఉగ్రః । అభివీరో అభిసత్వా
సహోజా జైత్ర మింద్ర రథమాతిష్ఠ గోవిత్ । అభిగోత్రాణి సహసా
గాహమానో దాయో వీరశ్శతమన్యురింద్రః । దుశ్చ్యవనః పృతనాషాడ
యుధ్యోస్మాకగ్ం సేనా అవతు ప్రయుత్సు । ఇంద్ర ఆసాం నేతా బృహ
స్పతి ర్దక్షిణా యజ్ఞః పురఏతు సోమః । దేవసేనానా మభిభంజతీనాం
జయంతీనాం మరుతో యంత్వగ్రే । ఇంద్రస్య వృష్ణో వరుణస్య రాజ్ఞ
ఆదిత్యానాం మరుతాగ్ం శర్ధ ఉగ్రమ్ । మహామనసాం భువనచ్యవా

నాం ఘోషో దేవానాం జయతాముదస్థాత్ । అస్మాకమింద్రస్సమృతేషుధ్వజే ష్వస్మాకంయా ఇషవస్తాజయంతు । అస్మాకంవీరా ఉత్తరే భవం త్వస్మానుదేవా అవతాహవేషు। ఉద్ధర్షయమఘవ న్నాయుధా న్యుత్సత్త్వనాం మామకానాంమహాంసి । ఉద్వృత్రహన్వాజినాం వాజినాన్యుద్రథానాం జయతామేతుఘోషః । ఉపప్రేతజయతానర స్థిరావస్సంతుబాహవః । ఇంద్రోవశ్శర్మయచ్ఛ త్వనాధృష్యాయథా సథ । అవసృష్టా పరాపత శరవ్యే బ్రహ్మసంశిత । గచ్ఛామిత్రా న్ప్రవిశ మైషాం కంచనోచ్ఛిషః । మర్మాణి తే వర్మభి శ్ఛాదయామి సోమస్త్వా రాజా మృతే నాభివస్తామ్ । ఉరోర్వరీయో వరివస్తే అస్తు జయంతంత్వా మనుమదంతుదేవాః । యత్ర బాణాస్సంపతంతి కుమారా విశిఖా ఇవ । ఇంద్రోనస్తత్ర వృత్రహా విశ్వాహా శర్మయచ్ఛతు ॥

ఇతి సామాన్యాశీః.

అథ దిక్పాలకాశీర్వచనమ్.

ప్రాక్తిష్ఠత్వాదితి పూర్వదిగ్భాగే ఇంద్రోదేవతా ఇంద్రప్రసాదా ద్రాజ్యాభివర్ధనమున్నతే। తేన ప్రాచీందిశంజయతి తంపక్షిణా పరివహంతి । దక్షిణదిగ్భాగే యమోదేవతా యమప్రసాదా దాయుష్యాభివర్ధన మున్నతే । తేన దక్షిణదిశం జయతి, తం ప్రత్యంచ మావర్తయంతి, ప్రతీచీ దిగ్భాగే వరుణో దేవతా, వరుణప్రసాదా త్పుత్రపౌత్రాభివర్ధనమున్నతే । తేన ప్రతీచీందిశం జయతి, తముదీచీతిష్ఠం త్యుపావహంతి । ఉదీచీ దిగ్భాగే కుబేరో దేవతా, కుబేరప్రసాదా దనధాన్యాభివరన మున్నతే । తేనోదీచీందిశంజయతి।